

The Project Gutenberg eBook of Kuningas Henrik Neljäs II, by William Shakespeare

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kuningas Henrik Neljäs II

Author: William Shakespeare

Translator: Paavo Emil Cajander

Release date: May 6, 2012 [EBook #39636]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KUNINGAS HENRIK NELJÄS II ***

Produced by Tapio Riikonen

KUNINGAS HENRIK NELJÄS II

Kirj.

William Shakespeare

Paavo Cajanderin suomennos ilmestyi v. 1898.

Näytelmän henkilöt:

Kuningas HENRIK NELJÄS.
HENRIK, Walesin prinssi, |
THOMAS, Clarendonin herttua, | kuninkaan pojat.
JUHANI, Lancasterin prinssi, |
HUMPHREY, Glosterin prinssi, |
WARWICKin kreivi, |
WESTMORELANDin kreivi, |
SURREYn kreivi, | kuninkaan puoluelaisia.
GOWER, |
HARCOURT, |
Ylituomari kuninkaallisessa ylioikeudessa.
Virkamies ylituomarin seurueessa.
NORTHUMBERLANDin kreivi, |
SCROOP, Yorkin arkkipiispa, |

Lord MOWBRAY, | kuninkaan vihollisia.
Lord HASTINGS, |
Lord BARDOLPH, |
Sir JOHN COLEVILLE, |
TRAVERS ja MORTON, Northumberlandin palvelijoita.
FALSTAFF.
BARDOLPH.
PISTOOLI.
Paashi.
POINS ja PETO, prinssi Henrikin seuralaisia.
TYHJÄNEN ja MYKKÄNEN, rauhatuomareita.
TAAVI, Tyhjäsien palvelija.
HOMEINEN, VARJO, SYYLÄ, KITU ja MULLI, soturinalokkaita.
KYNSI ja ANSA, oikeudenpalvelijoita.
Portinvartija.
Lady NORTHUMBERLAND.
Lady PERCY.
Rouva VILKAS, ravintolanemäntä.
TORKKO HURSTINEN.
Loordeja ja seuralaisia; sotaherroja, sotamiehiä,
sanansaattajia, viinureita y.m.

Tapaus Englannissa

PROLOGI.

Workworth. Northumberlandin linnan edusta.

(Huhu tulee, puku maalattuna kieliä täyteen.)

HUHU.

Nyt korvat auki! Kuka kuulons' ukset
Vois sulkea, kun Huhu raikas haastaa?
Idästä alkain riutuvahan länteen,
Ja tuuli kyytiratsunani, huudan
Maan pallon kaikki aikeet, alkeet julki.
Alati kielilläni parjaus pyörii,
Ja sen ma kaikin kielin ilmi lausun
Ja valheit' ihmiskorvat täyteen sullon.
Puhelen rauhasta, kun luihu viha,
Hymyssä piillen, raataa maailmaa.
Ken muu kuin Huhu hirmujoukot nostaa
Ja kutsuu aseisiin, kun vuoden kohtu,
Muunlaisen tuskan turvottama, luullaan
Tyrannin, sodan, raskauttamaksi,
Vaikk' ihan syyttä? Huhu ompi huilu,
Jot' epäluulo, viha, kateus soittaa,
Ja jota on niin helppo läpätellä,
Ett' tuhma, tuhatpäinen hirviökin,
Tuo riiteliäs, häälyväinen joukko.
Voi sitä soittaa. Vaan miks omilleni
Ma hyvin tunnettua ruumistani
Näin paloittelen? Mitä Huhu täällä?
Kuninkaan voiton edellä ma riennän,
Henrikin, joka Shrewsburyssä kuoloon
Kukisti nuoren Percyn joukkoinensa
Ja kapinoivain veriin tukahutti
Kapinan hurjan liekin. Vaan miks oiti
Näin puhun totta? Mun on toimenani
Levittää, että Henrik Monmouth kaatui

Ylevän Percyn tuiman miekan tiestä
Ja kuningaskin Douglaan vimman eestä
Voidellun päänsä surman helmaan painoi.
Tät' olen turuilla ma kuulutellut
Kuningaskentält' aikain Shrewsburyssä
Ja tähän lahoon louhilinnaan asti,
Miss' ukko Northumberland, Percyn isä,
Tekeytyy sairaaks. Viestit tulla huohuu,
Mut yksikään ei muuta uutta tiedä,
Kuin minkä minulta on oppinut.
Valelohtu, jota Huhun kielet kertoo,
Pahemp' on tosi paha monta vertaa.

(Poistuu.)

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus

Sama paikka.

(Lord Bardolph tulee.)

BARDOLPH.

Hoi! Miss' on portinvahti? —

(Portinvartija avaa portin.)

Miss' on kreivi?

PORTINVARTIJA.

Keneltä terveiset saan viedä?

BARDOLPH.

Sano,

Ett' odottaa lord Bardolph häntä täällä.

PORTINVARTIJA.

Puutarhassaan on armollinen herra;

Ovea kolkuttaa jos suvaitsette,

Niin vastannee hän.

(Northumberland tulee.)

BARDOLPH.

Tuossa kreivi tulee.

NORTHUMBERLAND.

Mit' uutta, Bardolph? Joka tuokio

Nyt saattaa jotain merkillistä siittää.

Hurja on aika: viha, niinkuin ratsu

Ylölleen syötetty, on irti päässyt

Ja juoksee kumoon kaikki.

BARDOLPH.

Jalo kreivi,

Tuon Shrewsburystä minä varmat tiedot.

NORTHUMBERLAND.

Ja, Luoja suokoon, hyvät.

BARDOLPH.

Toivon mukaan.

Kuningas kuoliaaks on haavoitettu;

Voittoisa poikanne on Henrik prinssin

Tuhonnut paikkaansa; molemmat Bluntit
On Douglas kaatanunna; paenneet on
Juhani prinssi, Westmoreland ja Stafford;
Sir John, se runto, Henrik prinssin karju,
Poikanne vankina. Oi, moista päivää,
Noin ylvää, urhoollista, voitokasta,
Ajoista Caesarin ei ole nähty
Maailman kaunisteena!

NORTHUMBERLAND.

Mitä tämä?

Tulette Shrewsburystä? Kentän näitte?

BARDOLPH.

Puhelin erään sieltä tulleen kanssa,
Ylimysmiehen, hyvämaineisen;
Tosiksi vakuutti hän nämä tiedot.

NORTHUMBERLAND.

Kas, tuossa Travers, jonka tiistaina
Ma uutisien urkintahan laitoin.

BARDOLPH.

Sen miehen ohi tiellä ratsastin,
Parempaa tiedon varmuutta ei hällä.
Kuin mitä perässäni ehkä matkii.

(Travers tulee)

NORTHUMBERLAND.

No, Travers, mitä hyvää sinä tiedät?

TRAVERS.

Sir John Umfrevile ilouutisilla
Mun kotiin laittoi; edelle hän ehti,
Kun paremp' oli ratsu. Jälkeen riensi
Ylimys, kiitän melkein hengetönnä;
Veristä ratsuaan hän puhallutti
Ja kysyi tietä Chesteriin; ma hältä
Utelin uutisia Shrewsburystä.
Kapinan sanoi huonosti hän käyneen
Ja ett' on nuoren Percyn kannus kylmä.
Näin virman ratsunsa taas lentoon päästi,
Eteenpäin kumartui ja kehrää myöten
Nyt hevosraukan väriseviin kylkiin
Löi kannuksensa; niin hän matkaan kiiti,
Kuin tien hän hulmaissut ois vauhdissaan.
En muuta kuullut.

NORTHUMBERLAND.

Niinkö? — Vielä kerran!

Ettäkö nuoren Percyn kannus kylmä?
Tulikannus vilukannusko? Ja huonost'
On käynyt kapinanko?

BARDOLPH.

Ei, sen sanon:

Jos poikanne ei päivän sankar' ole,
Niin, kautta kunniani, silkkirihmaan
Paroonikuntan' vaihdan. Lörpötystä!

NORTHUMBERLAND.

Kuink' ylimys, jok' yhtyi Traversiin,
Noin tarkoin saattoi tietää tappiomme?

BARDOLPH.

Ken? Hänkö? Kurja raukka! Ratsuns' oli

Hän varastanut; kautta henkeni,
Hän puhui umpimähkään! — Lisää uutta.

(Morton tulee.)

NORTHUMBERLAND.

Tuon miehen otsa, niinkuin nimilehti,[1]
Ilmaisee traagillista sisällystä.
Tuollainen ranta on, miss' ylvän virran
On väkivallan merkit nähtävissä. —
Tulitko Shrewsburystä, Morton, sano?

MORTON.

Ma juoksin, herra hyvä, Shrewsburystä,
Miss' yrmy surma, julmin hahmo yllään,
Pelottaa tahtoi meikäläisiä.

NORTHUMBERLAND.

Kuin poikani ja veljeni on laita?
Sa vapiset ja poskiesi kalpeus
Paremmiin ajaa asian kuin kieleen.
Noin raukea, noin eloton, noin synkkä,
Noin kuollut katseeltaan, noin tuskansyövä
Se mieskin, joka sydänyönä nosti
Priamon uudinta ja aikoi huutaa:
"Tules' on Troia!", tää kun tulen keksi,
Ennenkuin sanan hän; ja samoin minä
Myös Percyn surman, ennenkuin sen kerrot.
Sanoa aiot: noin, noin teki poikas,
Noin veljesi, noin taistel' uljas Douglas, —
Suurtöillä täyttäin ahnaan korvani; —
Mut vihdoin — tukkiaksesi sen aivan —
Pois kiitoksesi huokauksin lietsot
Ja päätät: veli, poika, kaikki kuolleet!

MORTON.

Elossa Douglas on ja veljennekin;
Mut herra poikanne —

NORTHUMBERLAND.

Niin, hän on kuollut. —
Kas, kuink' on epäluulon kieli kärkeä!
Ken pelkää, mit' ei tietää sois, hän vainuu
Jo toisen silmist', ett' on tapahtunut
Se, mitä pelkäsi. Mut puhu, Morton:
Valheiksi sano kreivis aavistukset;
Sen suloiseksi herjaksi ma katson,
Ja rikkaaksi sun teen, kun näin mua solvaat.

MORTON.

Suur' ootte liiaksi mun vastustella;
Vainunne, pelkonne on liian tosi.

NORTHUMBERLAND.

Sittenkin eitä, ett' on Percy kuollut.
Näen silmissäsi oudon tunnustuksen;
Pudistat päätäsi ja pelkää, kammot
Puhua totta. Kuollutko, niin sano;
Sen surman kertojan on kieli syytön.
Rikos on, kuolleesta kun valhehtii,
Mut ei, kun sanoo, ettei kuollut elä.
Mut turman sanan ensi saattajalla
On kiittämätön toimi: hänen kielens'
On jälkikumahdusta surukellon,
Mi hautaan soitti kuollutt' ystävää.

BARDOLPH.

En usko minä, ett' on Percy kuollut.

MORTON.

Surettaa, että pakottaa mun täytyy
Teit' uskomaan, mit' itse, totta Jumal',
En olis nähä suonut. Näillä silmin
Näin, kuinka verissään ja uupuneena
Ja vähin hengin heikosti hän maksoi
Monmouthin iskut, jonka vinha vimma
Löi ikiuskalikkaan Percyn maahan,
Mist' ei hän hengiss' enää ylös noussut.
Lyhyesti, surma miehen, — jonka henki
Loi innon leirin jäykimpäänkin moukkaan, —
Tutuksi tullen, tulen, innon riisti
Rohkeimmaltakin urholt' armeijassa.
Karaisi miehiään hän teräksellään,
Mut kun se teräs raukesi, niin kaikki
Taas hervahtui kuin tylsä, raskas lyijy.
Ja niinkuin kappal', itsestänsä raskas,
Pakosta suurimman saa lennon, samoin
Väkemme, Percyn kadon painamana,
Pelollaan niin tään painon pani vauhtiin,
Ett' äkimmin ei nuoli määrään lennä,
Kuin soturimme, turva määränänsä,
Kentältä pakenivat. Jalo Worcester
Vangittiin kohta; hurja skottilainen,
Verinen Douglas tuo, jonk' uuras miekka
Kuninkaan valhehaamuun kolmast' iski,
Typertyi aivan, selin kääntyvien
Häpeää kaunisti ja paetessaan
Pelosta kompastui ja joutui kiinni.
Kuningas voittanut on, siinä kaikki,
Ja vastahanne pikajoukon pannut,
Jot' ohjaa nuori Lancasterin prinssi
Ja Westmoreland. Nyt kaikki tiedätte.

NORTHUMBERLAND.

On kyllin aikaa mulla tuota surra.
Lääkkeeksi myrkky on, ja tämä tieto,
Jok' ois mun tervehestä sairaaks tehnyt,
Nyt sairaasta mun miltei terveeks saattaa.
Mies, jonka kuumeen syömät raajat notkuu
Saranan velton lailla ruumiin alla,
Hän houreen vimmassa kuin panu syöksee
Käsistä vartijainsa; samoin myöskin
Mun jäseneni, tuskan hivuttamat,
Nyt, tuskan raivostuttamina, voiman
Saa kolminkertaisen. Pois, vento sauva!
Nyt terässuomuksinen sotikinnas
Käteni peittäköön! Pois, kipukääre!
Sa liian löyhä suoja olet päälle,
Jot' ylväät voitonruhtinaatkin mieli.
Nyt otsaan rauta! Jylhin tulkoon hetki;
Mit' aika voi ja viha suinkin siittää
Uhaksi raivoisan Northumberlandin!
Suudelkoon taivas maata! Hillitönnä
Veet paisukohot! Kuolkoon luonnon meno!
Ja vihan vitkaa sommiskelmaa älköön
Maailma enää näyttämölleen tuoko!
Vaan esikoisen Kainin henki yksin
Vallatkoon mielet, verta joka sydän
Vaan vaanikoon, ett' elo kauhuun päättyy
Ja kuolleen mailman hautaa pimeys!

TRAVERS.

Tuo kiivaus haitaksi on teille, kreivi.

BARDOLPH.

Ei viisautt' erottaa saa kunniasta.

MORTON.

Niin, kaikkein ystäväinen elinehto
On terveytenne; sen jos vihan myrsky
Saa valtaansa, niin väkisin se riutuu.
Te sodan menon arvioitte, laskuun
Otitte vaiheet kaikki, ennenkuin
Vastustaa päätitte. Miss' iskut lensi,
Siell' arvaten voi poikannekin kuolla;
Hän vaaran äärtä astui, tiesitten,
Mist' ennen sortuu mies kuin yli pääsee;
Tiesitte, että lihans' oli altis
Haavoille, naarmuille; ett' uljas henki
Pahimpaan vaaran leikkiin häntä johti;
Sanoitte sentään: "mene!" Mikään pelko,
Jos kuinka päivänselvä, jyrkkää päätöst'
Ei estää voinut. Mit' on tapahtunut
Tai mitä muuta uljas hanke tuonut,
Kuin ett' on tullut, mikä piti tulla?

BARDOLPH.

Me, tappiossa osakkaat, me tiettiin,
Ett' uskalsimme vaaran ulapalle,
Miss' yksi kymmenestä pääsee hengin.
Mut sentään uskalsimme; voiton toivo
Se tukahutti kaiken vaaran pelvon;
Ja lyötyinäkin vielä uskallamme.
Siis, kaikki kaupan, tavara ja henki!

MORTON.

Jo kyllä vaan on aika; jalo herra,
Ma kuulin varmana ja puhun totta:
Ylevä Yorkin piispa jo on valmis
Ja kelpo varusteissa; sepä mies
Väelleen tarjoo kaksinaisen takuun.
Vaan pelkät ruumiit oli pojallanne,
Vaan varjot, miesten haamut sotaan viedä.
Kapinan pelkkä sana se jo heissä
Erotti sielun ruumiin tehtävistä;
Pakosta, inhoten he tappelivat,
Kuin juodaan rohtajuomaa; puolellamme.
Vaan heidän aseens' oli; henki, sielu
Kapinan nimestäkin niin jo jäätyi
Kuin kala lammikkoon. Mut nytpä piispa
Kapinan tekee uskon asiaksi;
Pyhänä, hurskahana maineeltansa
Hän ruumiit saa ja sielut puolelleen;
Kivistä Pomfretin hän virikkeeksi
Richardin hurskaan veripilkut kaapii;
Taivaasta syynsä, asiansa juontaa;
Veristä maata sanoo suojaavansa,
Mi Bolingbroken sorron alla hiukkuu;
Ja pienet, suuret joukoin häntä seuraa.

NORTHUMBERLAND.

Tuon tiesin ennalta; mut, totisesti,
Nykyinen tuska mielestä sen huhtoi.
Mua seuratkaa, ja kukin neuvokoon
Tien parhaan kostohon ja pelastukseen.
Ko'otkaa ystäviä, joutuun vaan:
Nyt niitä tarvis on, jos milloinkaan.

(Menevät.)

Toinen kohta.

Lontoo. Katu.

(Sir John Falstaff tulee paashinsa kanssa, joka kantaa hänen miekkaansa ja kilpeänsä.)

FALSTAFF.

No, sinä roikale, mitä sanoo tohtori vedestäni?

PAASHI. Hän sanoi, että vesi itsessään on hyvää ja terveellistä vettä; mutta sen omistajassa niitä lienee tauteja enemmän, kuin hän itse tietääkään.

FALSTAFF. Kaikensorttiset ihmiset pitävät kunnianaan minua pistellä. Tuon narrimaisesti kokoontöhrityn savimöhkälehen, tuon ihmisen, aivot eivät kykene keksimään muuta naurettavaa, kuin mitä minä olen keksinyt tai minusta on keksitty. Minä en ole ainoastaan itse sukkela, vaan syynä myöskin muiden sukkeluuteen. Tässä kävelen edelläsi niinkuin emäsika, joka on syönyt kaikki porsaansa paitsi yhden. Jos prinssi on sinut palvelukseeni pannut muun vuoksi kuin paremmin silmään pistääkseni, niin ei ole minulla älyä päässä. Senkin riivattu para, paremmin sopisit lakissani kannettavaksi kuin kintereilläni kulkemaan! Ei ole vielä tähän saakka mikään piikirpale minua palvellut; mutta minäpä en juota sinua kultaan enkä hopeaan, vaan halpaan ryysyyn, ja lähetän sinut takaisin leluksi herrallesi, prinssille, tuolle lellulle, jolla ei vielä ole höyhentä leuassa. Ennen minulle kasvaa partaa kämmeneen, kuin hänelle poskeen, ja kuitenkin hän kehtaa sanoa, että hänen naamansa on kruunun naama.[2] Jumala sen voi päiseksi tehdä, milloin tahtoo, vielä ei ole siihen karvaakaan haaskattu. Pitäköön vaan vastakin kruununnaamansa, sillä parturi ei siitä koskaan saa äyriäkään irti; ja kuitenkin hän tahtoo kukkona kurista, ikäänkuin olisi ollut miesten kirjoissa jo silloin kuin hänen isänsä vielä oli poikamies. Pitäköön itse armonsa, minun armoni hän on menettänyt, se on viljainen vissi. Mitä sanoi mestari Dumbledon siitä silkkikankaasta, jota tarvitsen lyhyeen vaippaan ja roimahousuihin?

PAASHI.

Sanoi, että teidän pitäisi hankkia hänelle parempi takausmies kuin Bardolph; ei voinut hyväksyä hänen ja teidän nimeänne; vakuus ei häntä miellyttänyt.

FALSTAFF. Kirottu olkoon niinkuin rikas mieskin! Vielä pahemmin kielensä kitaan juuttukoon! Senkin saatanan Achitophel! Senkin saakelin vakuuttaja konna! Syöttää aatelismiestä lupauksilla ja sitten vaatia vakuutta! Nuo perkeleen kaljupäät eivät nyky aikaan tiedä muuta kuin käydä korkeilla koroilla ja avainkimppu vyöllä, ja jos joku heidän kanssaan ryhtyy rehelliseen luottokauppaan, niin eikös ne vielä vaadi vakuutta! Yhtä mielelläni annan ajaa rotanmyrkyä suuhuni, kuin sallin sen sullottavan täyteen vakuutta. Luulin hänen lähettävän minulle kaksikolmatta kyynärää silkkikangasta, niin totta kuin olen kunniallinen ritari, ja hän lähettääkin vaan vakuutta! Hyvä, nukkukoon siinä vakuudessaan; hänellä on runsauden sarvi ja hänen vaimonsa irstaisuus kuultaa sen läpi; eikä hän kuitenkaan voi nähdä, vaikka hänellä on oma lyhty näyttämässä. — Missä on Bardolph?

PAASHI.

Meni Smithfieldiin ostamaan teidän ylhäisyydellenne ratsun.

FALSTAFF.

Minä ostin hänet Paavalinkirkosta,[3] ja hän nyt minulle ostaa ratsun Smithfieldistä. Jos nyt vaan saisin vielä vaimon porttolasta, niin olisin minä miehitetty, ratsutettu ja vaimotettu.

(Ylituomari tulee oikeudenpalvelijan kanssa.)

PAASHI. Herra, tuossa tulee se ylimys, joka prinssin vangitsi, kun tämä häntä löi Bardolphin tähden.

FALSTAFF.

Kulje kintereilläni; en tahdo nähdä häntä.

YLITUOMARI.

Kuka se tuossa kulkee?

PALVELIJA.

Falstaff, teidän armonne.

YLITUOMARI.

Hänkö, joka oli tutkittavana maantienrosvoudesta?

PALVELIJA.

Sama mies, mylord; mutta sen jälkeen hän on tehnyt hyviä töitä Shrewsburyssä, ja on nyt, kuulemma, jollekin virka-asialle menossa Lancasterin prinssin, Juhanin, luo.

YLITUOMARI.

Mitä? Yorkiinko? Huuda hänet takaisin.

PALVELIJA.

Sir John Falstaff!

FALSTAFF.

Poika, sano, että olen kuuro.

PAASHI.

Olkaa hyvä, puhukaa lujemmin, herrani on kuuro.

YLITUOMARI. Niin, sen kyllä uskon, kun hän saa jotakin hyvää kuulla. — Mene ja nykäise häntä käsivarresta, minun pitää saada puhutella häntä.

PALVELIJA.

Sir John, —

FALSTAFF. Mitä? Noin nuori loikariko kerjää? Eikö ole sotia? Eikö ole työtä? Eikö kuningas tarvitse alamaisia? Eikö kapinoitsijat satureita? Vaikka onkin häpeä olla muulla puolella kuin yhdellä, niin on kuitenkin vielä pahempi häpeä kerjätä kuin olla pahimmalla puolella, vaikka se olisi vielä pahempikin, kuin mitä kapinan nimi saattaa ilmaista.

PALVELIJA.

Erehdytte, herraseni, mitä minuun tulee.

FALSTAFF.

Kuinka niin, herraseni? Sanoinko, että olette kunniallinen mies? Syrjäten ritari- ja soturiarvoni, olisin valehdellut omaan kurkkuuni, jos sen olisin sanonut.

PALVELIJA. Syrjätkää siis, herraseni, olkaa niin hyvä, ritari- ja soturiarvonne, ja sallikaa minun sanoa teille, että valehtelette omaan kurkkuunne, jos sanotte, että minä olen muuta kuin kunniallinen mies.

FALSTAFF. Minäkö sallisin sinun sanoa sitä minulle? Minäkö sen syrjäisin, joka on kasvanut minuun kiinni? Jos saat minun mitä sallimaan sinulle, niin hirtä minut; jos itse sallit mitä itsellesi, niin olet itse hirtettävä. Senkin vainuhurttia, pois, tiehesi!

PALVELIJA.

Mylord tahtoo teitä puhutella.

YLITUOMARI.

Sir John Falstaff, sananen teille.

FALSTAFF. Arvoisa herra! — Jumal' antakoon hyvää päivää teidän arvoisuudellenne! Hauska nähdä teidän arvoisuuttanne ulkoilmassa; kuulin sanottavan, että teidän arvoisuutenne oli sairas; toivoakseni teidän arvoisuutenne on luvalla ulkona. Vaikka ette vielä ole kokonaan heittänyt nuoruuttanne, niin on teidän arvoisuudessanne kuitenkin jonkinlaista vanhuuden eltaa, jonkinlaista ajan suolan makua, jonka vuoksi nöyrimmästi rukoilen teidän arvoisuuttanne pitämään parempaa huolta terveydestänne.

YLITUOMARI.

Sir John, minä teitä haetin ennen Shrewsburyyn lähtöänne.

FALSTAFF. Teidän arvoisuutenne luvalla, — kuulen, että hänen majesteettinsa on palannut hiukan alakuloisena Walesista.

YLITUOMARI. Minä en nyt puhu hänen majesteetistaan. — Ette tullut, kun teitä haetin.

FALSTAFF. Lisäksi kerrotaan, että hänen korkeuttansa taas on kohdannut tuo riivattu apopleksia.

YLITUOMARI.

No, Jumala hänet parantakoon! — Pyydän, suokaa minun puhutella teitä.

FALSTAFF. Tuo apopleksia on, minun luullakseni, jonkinlaista letargiaa, teidän arvoisuutenne luvalla, jonkinlaista untumusta veressä, jotakin saakelinmoista kutkutusta.

YLITUOMARI.

Mitä se tähän kuuluu? Oli mitä oli.

FALSTAFF. Siihen on syynä paljot huolet, lukeminen ja aivojen epäjärjestys. Syyt sen vaikutuksiin olen lukenut Galenuksesta; se on jonkinlaista kuuroutta.

YLITUOMARI. Luulenpa, että se tauti on teitäkin kohdannut, sillä ette kuule, mitä sanon.

FALSTAFF. Aivan hyvin, mylord, aivan hyvin; pikemmin, jos suvaitsette, se on se kuulemattomuuden tauti, se vamma, jota sanotaan tarkkaamattomuudeksi, mikä minua vaivaa.

YLITUOMARI. Jalkaside varmaankin korjaisi korvavikanne, enkä minä haikailisi ruveta teidän lääkäriksenne.

FALSTAFF. Mylord, minä olen niin köyhä kuin Job, mutta en niin kärsivällinen. Teidän arvoisuutenne saattaa määrätä minulle putkarohtoa köyhyyteeni nähden, mutta olenko kyllin kärsivällinen noudattamaan määräyksiänne, siinäpä se puntti, joka saattaa viisaatkin päät panna hiukan puntarukselle.

YLITUOMARI. Haetin teitä puheilleni, kun teitä oli syytetty henkeä koskevista asioista.

FALSTAFF. Ja minä noudatin tämän maapalveluksen lakeihin perehtyneen asianajajani neuvoa enkä tullut.

YLITUOMARI.

Mutta, sir John, totuus on, että elätte suuressa häpeässä.

FALSTAFF.

Joka minun vyöni vyötäröilleen kinnaa, ei voi elää vähemmässä.

YLITUOMARI.

Teidän varanne on laihat, mutta elätte runnosti.

FALSTAFF. Soisin, että olisi toisin: että olisi varani runnommat ja runtoni laihempi.

YLITUOMARI.

Olette vienyt nuoren prinssin harhateille.

FALSTAFF. Nuori prinssi se on vienyt minut harhateille; minä olen se suurimahainen mies, ja hän on minun koirani.[4]

YLITUOMARI.

No niin, minulle on vastenmielistä repiä auki äsken parattua haavaa. Teidän päivätyönne Shrewsburyssä on hiukan kullannut öiset tekonne Gadshillissä; saatte kiittää rauhattomia aikoja siitä, että olette rauhassa päässyt tästä asiasta.

FALSTAFF.

Armollinen herra, —

YLITUOMARI. Mutta koska nyt kaikki on hyvin taas, niin olkoon sinään. Älkää herättäkö nukkuvaa sutta.

FALSTAFF.

Suden herättäminen on yhtä ilkeätä kuin ketun haistelemisen.

YLITUOMARI.

Hoo, te olette niinkuin kynttilä, jonka paras osa on loppuun palanut.

FALSTAFF. Niin, oikein pitokynttilä: puhdasta talia; voisin sanoa vahaakin ja osoittaa mahaani.

YLITUOMARI.

Noiden valkokarvain kasvoissanne tulisi jokaisen osoittaa arvoisuutta.

FALSTAFF.

Karvaisuutta, karvaisuutta!

YLITUOMARI. Te seuraatte nuorta prinssiä kaikkialla niinkuin hänen paha enkelinsä.[5]

FALSTAFF. En toki, mylord. Tuollainen paha enkeli on vajaapainoinen, mutta toivon, että jokainen, joka minut näkee, ottaa minut punnitsematta täydestä; ja kuitenkin on minun, myönnän sen, tavallansa vaikea pysyä liikkeessä. Kunto on näinä kamasaksan aikoina niin huonossa arvossa, että tosi urhous on ruvennut karhunkuljettajaksi. Nero on tehty krouvariksi ja tuhlaa terävää älyään laskujen tekoon. Kaikki muut lahjat, jotka ihmiselle kuuluvat, eivät maksa karvamariaa, niin on tämän ajan juonisuus niitä muovaellut. Te, vanhat, te ette ota huomioon, mihin me kykenemme, me nuoret; te mittaatte maksojemme kuumuutta oman sappenne karvauudella; ja me, jotka vielä olemme nuoruutemme alkupuoliskolla, olemmekin, myönnän sen, aika huimapäitä.

YLITUOMARI. Tekö nimenne panette nuoruuden kirjoihin, te, jonka kaikki vanhuuden merkit jo ovat ikäkuluksi leimanneet? Onhan silmänne vetinen, kätenne kuiva, poskenne keltainen, partanne valkea, pohje kurtunut, maha turpunut. Onhan teillä ääni käheä, hengitys lyhyt, leuka kaksinkertainen, ymmärrys yksinkertainen ja joka paikka teissä vanhuuden kärventämä. Hyi, hyi, hyi, sir John!

FALSTAFF. Mylord, minä synnyin noin kolmen paikkeilla iltapäivällä, pää valkoisena ja vatsa hiukan pyöreähkönä. Mitä ääneen tulee, niin olen sen turmellut huutamalla ja virsiä laulamalla. Edelleen todistella nuoruuttani en aio; tosi vaan on, että vanha olen ainoastaan ymmärrykseen ja arvostelukykyyn nähden; ja joka tahtoo kanssani kipakoida tuhannen punnan vedosta, lainatkoon rahat minulle ja pitäköön puoliaan. Mitä korvapuustiin tulee, jonka prinssi teille antoi, niin antoi hän sen raakana prinssinä, ja te sen otitte vastaan hienotunteisena miehenä. Minä olen häntä torunut siitä, ja nuori leijona tekee katumusta, tosin ei tuhassa ja säkissä, vaan uudessa silkissä ja vanhassa sektissä.

YLITUOMARI.

Jumala suokoon prinssille paremman seurakumppanin!

FALSTAFF. Jumala suokoon seurakumppanille paremman prinssin! Minä en hänestä pääse.

YLITUOMARI. No niin, kuningas onkin teidät ja Henrik prinssin toisistanne erottanut. Te saatte, kuulemma, mennä Lancasterin prinssin, Juhanin, kanssa arkkipiispaa ja Northumberlandin kreiviä vastaan.

FALSTAFF. Niin, niin, siitä saan kiittää teidän näppärää pikkuälyänne. Mutta rukoilkaa kauniisti kaikki te, jotka täällä kotoisalla rouva Rauhaa suutelette, että armeijamme eivät törmäisi yhteen kuumana päivänä; sillä minä en, jumaliste, ota mukaani enempää kuin kaksi paitaa, enkä aio ylenmäärin hikoilla. Jos tulee kuuma päivä ja minä muuta heiluttelen kuin pulloani, niin en ikänä enää aio sylkeä valkoista. Jos missä joku vaarapaikka keksitään, niin eikös heti minua sinne pistetä. No, no, enhän minä voi ijänkaiken kestää. Mutta meidän englantilaisissa on aina ollut se ominaisuus, että mitä heissä on hyvää, se tehdään liian arkinaiseksi. Jos välttämättä tahdotte väittää, että minä olen vanha mies, niin saisitte antaa minun olla rauhassa. Suokoon Jumala, ettei nimeni olisi viholliselle niin kauhistava, kuin se on! Parempi olisi ruosteesta syöpyä kuoliaaksi, kuin näin alituisesta liikkeestä hivua mitättömiin.

YLITUOMARI. No niin, eläkää hurskaasti, eläkää hurskaasti! Ja Jumala siunatkoon yritystänne!

FALSTAFF. Ettekö tahtois, teidän arvoisuutenne, lainata minulle tuhatta puntaa varustuksiin?

YLITUOMARI. En penniäkään, en penniäkään; olette liiaksi kärsimätön, ette siedä punnausta. Hyvästi vaan! Sanokaa terveisiä langolleni Westmorelandille.

(Ylituomari ja oikeudenpalvelija poistuvat.)

FALSTAFF. Jos sen teen, niin saatte antaa minulle nokkapiuvin kolmen miehen juhmurilla. Ihminen voi yhtä vähän erottaa vanhuutta itaruudesta, kuin estää nuoria jäseniä irstaisuudesta. Mutta leini vaivaa toista ja kuppaa ahdistaa toista, ja näin kumpikin ikäkausi ehdättää kiroukseni. — Poika!

PAASHI.

Herra?

FALSTAFF.

Paljonko on rahaa kukkarossani?

PAASHI.

Seitsemän ropoa ja kaksi äyriä.

FALSTAFF. Minä en keksi mitään parannuskeinoa tälle kukkaron hivutustaudille; lainaaminen sitä vaan pitkittää, mutta tauti on parantumaton. — Mene ja vie tuo kirje Lancasterin prinssille, tuo lord Westmorelandille, ja tämä vanhalle rouva Ursulalle, jonka viikko viikolta olen vannonut naida aina siitä aikain, kuin huomasin ensimmäisen valkoisen karvan leuvassani. Joutuun! Tiedät, missä minut tapaat.

(Paashi menee.) — Kупpa tämän leinin periköön, tai leini tämän kupan, sillä toinen tai toinen niistä riihaa kuin riivattu isossa varpaassani! Vähätpä siitä, jos onnunkin; voin siitä syyttää sotaa, ja eläkkeeni näyttää vaan sitä kohtuullisemmalta. Älymies käyttää kaikki hyödykseen, ja minä käännän tauditkin voitoksi.

(Menee.)

Kolmas kohta.

York. Huone arkkipiispan hovilinnassa.

(Yorkin arkkipiispa, loordit Hastings, Mowbray ja Bardolph tulevat.)

ARKKIPIISPA.

Nyt syymme tunnette ja apukeinot;
Ja, hyvät ystävät, nyt kukin suoraan
Sanokoon arvelunsa toiveistamme;
Lord marsalkka, te ensin puhukaa.

MOWBRAY.

Hyväksyn kyllä sodan perustuksen.
Mut siitä soisin saada varmemmuuden,
Mitenkä näillä keinoin käydä voimme
Kylläksi tarmokkain ja rohkein mielin
Kuninkaan valtavata voimaa vastaan.

HASTINGS.

Jo viisikolmatta on tuhatta
Valiomiestä luettelossamme,
Ja vahvikkeesta antaa vahvan toivon
Northumberlandin kreivi, jonka povi.
On solvauksist' ilmi liekissä.

BARDOLPH.

Lord Hastings, se siis vaan kysymys:
Nää viisikolmattako tuhatta
On ilman hänen apuansa kyllin.

HASTINGS.

Sen kanssa varmaan.

BARDOLPH.

Siinäpä on mutka:

Jos ollaan ilman häntä liian heikot,
On paras varovammin liikusella,
Siks kunnes ihan saatuvill' on apu.
Näin verenkarvaisessa hankkehessa
Nuo epävarman avun odotukset
Ja luulot, toiveetkin on hyljättävät.

ARKKIPIISPA.

Niin tosiaan, lord Bardolph; sepä juuri
Se Hotspurinkin Shrewsburyssä kaasi.

BARDOLPH.

Niin kyllä; toiveissa hän herkutellen
Luvatun avun tyhjää ilmaa ahmi,
Uneksuun lisävoimaa, joka sitten
Vähempi oli vähint' aatostaankin;
Näin, mielessänsä suuret haaveilut,
Hän kuoloon johti joukkojaan kuin hullu,
Ja umpisilmin syöksyi turmioonsa.

HASTINGS.

Mut, anteeks, haitaksi ei ole koskaan
Lukuhun ottaa luultavuus ja toiveet.

BARDOLPH.

On kylläkin, täänlaiseen sotaan nähden;
Näin rutto tuuma, hetkellinen hanke
Se toivoss' elää, niinkuin aikaisen
Keväimen umppu; toivo hedelmästä
Ei niinkään taattava kuin pelko, että
Sen halla viepi. Rakentaa kun aiot,
Niin katsot paikan, teetät piirustuksen,
Ja, nähtyäsi rakennuksen kaavan,
Voit tekokustannukset arvioida;
Ja jos nyt huomaat, että niit' et voita,
Niin mitä? Teetät uuden piirustuksen
Vähempihuoneisen, tai ehkä laisin
Et rakennakaan. Paljon enemmän
Suurtyössä tässä, — missä valtakunta
Hajoitetaan ja uusi sijaan pannaan, —
On tarvis paikkaa tarkastaa ja kaavaa,
Varmasta perustasta yhtyä,
Kysyä mestareita, varat tietää,
Kuink' ovat moiseen työhön riittäviä
Ja vastustajan vertaisia; muuten
Varustus vaan on kaava paperilla,
Ja miesten sijass' on vaan miesten nimet;
Käy niinkuin sen, mi teettää talon kaavan,
Vaan rakentaa ei jaksa; puolivalmiiks
Sen jättää hän ja keskeneräiseksi,
Alastomaksi taivaan kyyneleille
Ja tilyn talven hirmuvallan kouriin.

HASTINGS.

Vaikk' ois tää hyvää ennustava toivo
Kuolleena syntynyt, ja miestäkään
Ei meill' ois lisää odotettavissa,
Niin voimamme on, luulen, nykyäänkin
Kuninkaan vastapainoks kyllin vahva.

BARDOLPH.

Viiskolmattako tuhatta vaan hällä?

HASTINGS.

Ei meitä vastaan muuta, tuskin sitä.
Näin riehkaan aikaan kolmia hän joukkons'
On jakanut: on Ranskaa vastass' yksi,
Yks Glendoweria vastassa, ja kolmas
Sodittaa meitä. Heikko kuninkaamme
Näin kolmijaoss' on, ja kirstut kumaa
Komoa köyhyyttä ja tyhjyyttä.

ARKKIPIISPA.

Ei siitä pelkoa, ett' eri joukot
Hän yhteen kokoisi ja täysin voimin
Meit' ahdistais.

HASTINGS.

Jos tekee sen, niin selkä
Jää paljaaksi ja kintereillä näykkii
Walesin ja Ranskan miehet; — siit' ei vaaraa.

BARDOLPH.

Ken tullee johtajaksi meitä vastaan?

HASTINGS.

Westmoreland ja Lancasterin prinssi;
Hän itse sekä Henrik Walesiin marssii;
Mut kuka lähtee ranskalaista vastaan,
En varmaan tiedä.

ARKKIPIISPA.

Liikkehelle siis!

Sotamme syyt nyt kuulutamme julki.
Sairaana valtio on valinnastaan,
Sit' ällöttää jo liika lemmen naute.
Se huone horjuva on, epävarma,
Mi rakettu on joukon sydämmelle.
Typerä joukko! Taivast' isoin äänin
Sa pieksit Bolingbroken kiitoksilla,
Siks että hänet sinne sait kuin tahdoit!
Nyt laiteltu kun hän on mieliksesi,
Niin kylläs hänest' olet, huima peto,
Ett' itse pyydät antaa hänet ylön.
Näin ahmo makosi, sa koiransiitto,
Kakaisi kelpo Richard kuninkaankin,
Ja omia nyt okseitasi ulvot
Ja syödä mielit. Mihin nyt voi luottaa?
Nyt hautaan Richardin ne rakastuvat,
Jotk' eläissään ois suoneet surman hälle.
Sa, joka likaa loit tuon hurskaan päähän,
Kun jumaloidun Bolingbroken jälkeen
Kautt' ylvään Lontoon huoaten hän kulki,
Nyt huudat: "maa, se kuningas tuo jälleen,
Ja ota tää!" Oi, kurjaa! Tulevat
Ja menneet kelpaa, vaan ei olevat.

MOWBRAY.

Nyt tarkastus, ja sitten matkaan vaan!

HASTINGS.

Meit' aika käskee, alamaisiaan.

TOINEN NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohta.

Lontoo. Katu.

(Ravintolanemäntä, Kynsi ja hänen palvelijansa tulevat,
Jäljessä Ansa.)

EMÄNTÄ.

Herra Kynsi, onko manuu valmis?

KYNSI.

On, on.

EMÄNTÄ. Missä on apurinne? Onko se tanakka, se apurinne? Onko siinä miehen vastusta?

KYNSI.

Poika sinä, missä on Ansa?

EMÄNTÄ.

Ai jee, se hyvä herra Ansa!

ANSA.

Tässä ollaan.

KYNSI.

Ansa, meidän tulee vangita sir John Falstaff.

EMÄNTÄ.

Niin, hyvä herra Ansa; minä olen manannut hänet ja koko selsun.

ANSA.

Tuo voi maksaa muutamille meistä hengen; hän pistää.

EMÄNTÄ. Voi, herrainen aika! Olkaa varuillanne; hän pisti minuakin omassa huoneessani ja oikein petomaisesti. Hän maarin ei katso, mitä tuhoa tekee, kun ase on maalla; pukkaa kuin itse piru, ei säästä miestä, ei vaimoa eikä lasta.

KYNSI.

Kunhan vaan saan hänet kynsiini, niin en välitä hänen pukkauksistaan.

EMÄNTÄ.

Enkä liioin minä; minä seison takavarana.

KYNSI. Kunhan vaan kerran saan häntä kouraista, kunhan vaan saan hänet pihtiini, —

EMÄNTÄ. Olen hukassa, jos hän pääsee menemään; uskokaa pois, hän se on oikein velo tekemään velkaa. Hyvä herra Kynsi, pitäkää hänestä kiinni! Hyvä herra Ansa, älkää päästäkö häntä! Hän tulee akuraatisti Ispinäkolkkaan — luvalla sanoen — ostamaan satulaa, ja tänään hän on piutattu päivälliselle Lomparttikadun Leopartinpäähän silkkikauppias Siljan tykö. Ja koska hän jo on manattu ja haaraliikkeeni näin on ilkiälaston koko maailmalle, niin pyydän, että vedätte hänet siitä vastuuseen. Sadan markan hajaus on jo aika vajuus köyhän, naimattoman vaimon kukkarossa; ja minä olen kestänyt ja kestänyt, ja minua on peijattu ja peijattu päivästä päivään, että oikein hävettää sitä ajatellakin. Tämmöinen ei ole reilua kauppaa; nainenkaan ei ole sentään mikään aasi eikä juhta, jota kaikenlaiset miehen lotkot saavat rääkätä.

(Sir John Falstaff, paashi ja Bardolph tulevat.)

Tuossa hän tuleeekin, ja se kirottu pahkanokka Bardolph hänen kanssaan. Tehkää virkanne, tehkää virkanne, herra Kynsi ja herra Ansa; tehkää, tehkää, tehkää virkanne, sanon minä!

FALSTAFF.

Mitä nyt? Kenen märeä on kuollut? Mikä hätänä?

KYNSI.

Sir John, me vangitsemme teidät rouva Vilkkaan velasta.

FALSTAFF.

Hiiteen, jorrit! — Vedä miekkasi, Bardolph! Poikki tuon konnan kaula! Lutka viskaa katuojaan!

EMÄNTÄ. Minutko katuojaan? Minä sinut katuojaan viskaan, minä! Sitäkö tahdot? Sitäkö tahdot? Senkin äpäpä herja! — Murhaa! murhaa! Oo, senkin katala tappelmanni! Tapatko Jumalan ja kuninkaan virkamiehiä? Senkin viheliäinen tappuri! Tappuri sinä olet; miesten kaataja, ja naisten kaataja.

FALSTAFF.

Torju heitä, Bardolph!

KYNSI.

Apua, apua!

EMÄNTÄ. Hyvät ihmiset, tuokaa tänne apu tai kaksi. — Vai et tahdo? Tee se, tee se, sinä konna, tee se, senkin kaakinruoka!

FALSTAFF. Hiiteen, senkin kyökkyri! senkin ryöttä! senkin homenokka! Kyllä minä takapäsi pehmitän.

(Ylituomari tulee seurueineen.)

YLITUOMARI.

No, mitä täällä? Olkaa hiljaa siellä!

EMÄNTÄ.

Armollinen herra, olkaa puolellani! Rukoilen, auttakaa minua!

YLITUOMARI.

Sir Johnko? Mitä täällä riitelette?

Kuink' arvo, aika, toimet moista sallii?

Jo teidän pitäis matkall' olla Yorkiin. —

Mies, päästä hänet! Hellitä, ma sanon!

EMÄNTÄ.

Kunnianarvoinen loordi, olen, teidän armonne luvalla, köyhä leski Eastcheapista, ja hän on vangittu minun velastani.

YLITUOMARI.

Mistä erästä?

EMÄNTÄ. Ei mistään erästä, herra hyvä, vaan kaikesta, kaikesta, mitä minulla on. Hän on syönyt minut puti puhtaaksi, kotini ja kontuni; on koko olemukseni pistänyt tuohon paksuun mahaansa; mutta jotakin minä siitä aion kiskoa takaisin, muuten ajan sinua painajaisena joka yö.

FALSTAFF. Voisin kai sitä minäkin painajaisena ajaa, jos vaan olisi jotakin tilaisuutta päästä siihen tilaan.

YLITUOMARI. Mistä tämä, sir John? Hyi! Kuka kunnan mies saattaa kestää tuommoista haukkusanojen tulvaa? Ettekö häpeä pakottaa köyhää leskeä noin törkeihin keinoihin saadakseen omansa?

FALSTAFF.

Kuinka suuria olen sitten velkaa sinulle?

EMÄNTÄ. Toden totta, jos olet rehellinen mies, itsesi ja rahaa sitä paitse. Vannoithan kullatun kolpakkoni kautta, kun istuit delfiinikamarissani pyöreän pöydän ääressä kivihiilivalkean loisteessa keskiviikkona helluntaiviikolla, silloin kuin prinssi löi läven päähäsi siitä, että vertasit hänen isäänsä Windsorin lukkariin: silloin kuin siinä pesin haavaasi, vanhoit minulle naivasi minut ja tekeväsi minusta armollisen rouvan. Voitko sitä kieltää? Eikö siinä samassa muori Talinen, lahtarin vaimo, tullut sisään ja kummitellut minua? Mitä? Eikö tullut lainaamaan kupollista etikkaa ja sanonut, että hänellä oli aika pöytyrillinen rapuja, jolloin sinä sait halun syödä muutamia, johon minä sanoin, ettei ne tee tuoreen haavan hyvää? Ja etkö sinä, kun hän oli mennyt rappusia alas, pyytänyt, etten olisi niin tuttavallinen tuollaisten halpasäätyisten kanssa? Ja etkö sanonut, että minua ennen pitkää kutsuttaisiin rouvaksi? Ja etkö silloin suudellut minua ja pyytänyt minua hankkimaan sinulle kolmeakymmentä killinkiä? Pane kaksi sormea kirjan päälle, ja kiellä, jos voit.

FALSTAFF. Hyvä herra, se raukka ei ole oikein viisas; hän huutaa toisesta päästä kaupunkia toiseen, että vanhin poikansa on teidän näköisenne. Hän on ollut hyvissäkin varoissa, ja totta on, että köyhyys on pannut hänen päänsä vähän pyörälle. Mutta mitä noihin tyhmiin oikeudenpalvelijoihin tulee, niin pyydän teitä niin laittamaan, että saan heiltä hyvitystä.

YLITUOMARI. Sir John, sir John! Tunnen hyvin teidän tapanne vääntää suoran asian vääräksi. Ei viaton katsantonne eikä tuo sanojenkaan tulva, joka teistä virtaa mitä röyhkeimmällä julkeudella, voi estää minua asiaa puolueettomasti punnitsemasta. Te olette, siltä minusta näyttää, juonillanne kietonut tämän vaimon herkän mielen ja saanut käytettäväksenne sekä hänen rahansa että hänen ruhonsa.

EMÄNTÄ.

Niin, se on totta, mylord.

YLITUOMARI. Pyydän, vaiti. — Maksakaa mitä olette hänelle velkaa, ja palkitkaa mitä olette hänelle koiruutta tehnyt; toisen voitte tehdä puhtaalla rahalla ja toisen ilmeisellä katumuksella.

FALSTAFF. Mylord, noita nuhteita en aio pitää hyvänäni, mitään niihin vastaamatta. Te sanotte ylevää suoruutta röyhkeäksi julkeudeksi; joka vaan pokkuroi eikä sano niin mitään, se on muka hyviö. Ei, mylord, syvimmällä kunnioituksella puhuen, minä en aio olla nöyrin palvelijanne. Sen vaan sanon teille, että noista oikeudenpalvelijoista mielin päästä, koska olen kiireissä toimissa ja kuninkaan asioilla.

YLITUOMARI. Puhutte niinkuin teillä olisi valtuus tehdä vääryyttä; mutta osoittakaa nyt mainettanne tosi työssä ja hyvittääkää tämä vaimo parka.

FALSTAFF.

Tulkaa tänne, emäntä.

(Vie hänet syrjään.)

(Gower tulee.)

YLITUOMARI.

No, herra Gower, mitä uutta?

GOWER.

Kuningas sekä Walesin prinssi Henrik

Tääll' ovat kohta; lisää kertoo tämä.

(Antaa kirjeen.)

FALSTAFF.

Niin totta kuin olen aatelismies, —

EMÄNTÄ.

Niin, tuon olen ennenkin kuullut.

FALSTAFF.

Niin totta kuin olen aatelismies; — kas niin, ei siitä sen enempää.

EMÄNTÄ. Kautta tämän taivaallisen maan, jota tallean, täytyy kuin täytyykin minun pantata sekä hopeani että ruokahuoneistani seinäverhot.

FALSTAFF. Lasit, lasit, ne ne ovat parhaita juoma-astioita; ja mitä seiiniin tulee, niin pikku sievä pilajuttu, tai kertomus tuhlaajapojasta, tai joku saksalainen vesivärillä maalattu metsäsianajo vastaa tuhansia tuollaisia uutimia ja koin syömiä seinäverhoja. Laita tänne kymmenen puntaa, jos voit. Jos ei sulla olisi noita oikukjasi, niin olisit paras likka koko Englannissa. Mene ja pese silmäsi, ja peruuta haasto. Kas niin, noin et saa minun kanssani oikutella. Etkö tunne minua? Niin, niin, kyllä tiedän, että sinua on tähän houkuteltu.

EMÄNTÄ. Hyvä sir John, eikö kaksikymmentä nobelia riitä? Tottakin, vastenmielistä on minulle pantata hopeani, toden totta.

FALSTAFF. No, olkoon menneksi; täytyy keksiä toisia keinoja. Sinä olet kuin oletkin hupakko.

EMÄNTÄ. No, no, saatte kaikki, vaikka hameeni menisi pantiksi. Tulettehan illalliselle? Ja maksattehan minulle kaikki yht'aikaa?

FALSTAFF. Tahdonko elää? — (Bardolphille.) Mene mukaan, mene mukaan! Älä hellitä! Älä hellitä!

EMÄNTÄ.

Kutsunko Torkko Hurstisen ruokaseuraksi teille?

FALSTAFF.

Ei sanaakaan enää! Tulkoon vaan.

(Ravintolanemäntä, Bardolph, oikeudenpalvelijat
ja paashi menevät.)

YLITUOMARI.

Olen parempiakin uutisia kuullut.

FALSTAFF.

Mitä uutisia, mylord?

YLITUOMARI.

Missä makasi kuningas viime yön?

GOWER.

Basingstokessa, mylord.

FALSTAFF.

Toivoakseni kaikki on hyvin, mylord. Mitä uutisia kuuluu, mylord?

YLITUOMARI.

Palaako kotiin koko sotavoima?

GOWER.

Ei suinkaan: viisisataa ratsua
Ja viisitoistasataa jalkamiestä
On Lancasterin prinssiin liittynyt
Northumberlandia ja piispaa vastaan.

FALSTAFF.

Arvokas loordi, palaako kuningas Walesista?

YLITUOMARI.

Minulta viipymättä kirjeen saatte;
Mua seuratkaa, ma pyydän, herra Gower.

FALSTAFF.
Mylord!

YLITUOMARI.
Mitä tahdotte?

FALSTAFF.
Herra Gower, saanko kunnian pyytää teitä päivälliselle?

GOWER. Minun tulee noudattaa tämän armollisen herran käskyjä. Kiitoksia vaan, sir John.

YLITUOMARI. Sir John, te vitkastelette liiaksi; teidänhän tulee sotamiehiä nostaa niistä kreivikunnista, joiden kautta marssitte.

FALSTAFF.
Suvaitsetteko illastaa kanssani, herra Gower?

YLITUOMARI.
Mikä houkko oppi-isä on teille tuollaisia tapoja opettanut, sir John?

FALSTAFF. Herra Gower, jos ne eivät minulle sovellu, niin oli se houkko, joka niitä minulle opetti. — Sehän se on, herraseni, se oikea miekkailijan tapa: pisto pistosta, ja sitten erotaan pois.

YLITUOMARI.
No, Herra sinua valaiskoon! Sinä se olet houkkojen houkko.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Lontoo. Toinen katu.

(Prinssi Henrik ja Poins tulevat.)

PRINSSI HENRIK.
Usko pois, minä olen tavattomasti väsynyt.

POINS. Niiksikö on tullut? Minä kun uskoin, että väsymys ei uskaltaisi ryhtyä noin ylhäiseen vereen.

PRINSSI HENRIK. Mutta minuun se ryhtyy, vaikka kyllä ylhäisyyteni punastuu sitä tunnustaessaan. Eikö ole minunlaiselleni hieman halpamaista haluta kaljaa?

POINS. Niin, prinssi ei todellakaan saisi olla niin pintapuolinen tiedoiltaan, että ajattelisikaan noin heikkoa laitosta.

PRINSSI HENRIK. Minun ruokahaluni siis ei näytä olevan ruhtinaallista alkuperää, sillä, totta totisesti, nyt minä ajattelen tuota halpaa luontokappaletta, kaljaa. Mutta nämä nöyryyttävät ajatukset tekevät, totta puhuen, suuruuteni minulle vastenmieliseksi. Mikä häpeä onkaan minulle muistaa sinun nimesi? Tai tuntea huomenna sinun kasvosi? Tai hankkia tietooni, kuinka monta paria sinulla on silkkiä sukia, nimittäin nuo tuossa ja ne entiset persikankarvaiset? Tai pitää lukea paidoistasi: nimittäin yksi liikanainen ja yksi käytännössä? Mutta tuon tietää pallohuoneen isäntä paremmin kuin minä, sillä sinun pyykissäsi on paha vesipako, kun et ole siellä pallosauvaa heiluttamassa; ja sitä et ole tehnyt moneen aikaan siitä syystä, että alankomaittesi jätteet ovat paittoutuneet nielemään hollantilaisen alusmaasi; ja Jumala tiesi, saavatko nuo, jotka parkuvat liinavarastosi raunioissa, periä hänen valtakuntaansa. Mutta kättilöt sanovat, että lapset eivät sille mitään voi; siitä vaan ihmiskunta lisääntyy ja sukulaisuudet vahvistuvat armottomasti.

POINS.
Huonosti soveltuu niin raskaan työn perästä puhua tuommoista roskaa!
Sanokaa, kuinka moni nuori prinssi sitä tekisi, jos hänen isänsä olisi niin sairas, kuin teidän tällä haavaa on?

PRINSSI HENRIK.
Sanonko sinulle jotakin, Poins?

POINS.

Sanokaa, mutta sanokaa jotakin oikein oivaa.

PRINSSI HENRIK.

Kyllin oivaa sinun kaitaisellesi älyniekalle.

POINS.

No, antaa tulla; minä olen jo varuillani sitä torjumaan.

PRINSSI HENRIK. No niin, sen sanon sinulle, että ei sovi minun olla murheellinen siitä, että isäni nyt on sairas; vaikka kyllä voisin sanoa sinulle — mokomalle, jota suvaitsen, paremman puutteessa, kutsua ystäväkseni — että voisin olla murheellinen, ja oikein toden perästä murheellinen.

POINS.

Tuskinpa tällaisessa tilassa.

PRINSSI HENRIK. Kautta tämän käden! Luulet, että minä olen yhtä syvään piirretty paholaisen kirjaan paatumuksesta ja kovakorvaisuudesta kuin sinä ja Falstaff. Lopussa se nähdään. Sen vaan sinulle sanon, että sydämmeni sisällisesti vuotaa verta siitä, että isäni on niin sairas; ja sellainen huono seura kuin sinun, on syystä tehnyt kaiken ulkonaisen murheen osoituksen mahdottomaksi.

POINS.

Mistä syystä?

PRINSSI HENRIK.

Mitä ajattelisit minusta, jos itkisin?

POINS.

Ajattelin, että olette mitä ruhtinaallisin tekopyhä.

PRINSSI HENRIK. Sitä joka ihminen ajattelisi; ja sinä olet onnellinen mies, kun ajattelet mitä joka ihminen ajattelee. Ei ole toista maailmassa, jonka ajatukset pysyisivät niin yleisellä valtatiellä kuin sinun; todellakin, jok'ainoa ihminen luulisi minua tekopyhäksi. Ja mikä se panee sinun korkea-arvoista ajatustasi niin ajattelemaan?

POINS.

Se, että olette ollut niin maailmallinen ja niin kovin takertunut Falstaffiin.

PRINSSI HENRIK.

Ja sinuun.

POINS. Kautta päivän valon! Minusta ei muuta puhuta kuin hyvää; sen minä saatan kuulla omin korvin. Pahin, mitä voivat minusta sanoa, on se, että olen nuorin veli ja poika, jolla on sydän paikallaan; ja näitä kahta asiaa en voi auttaa, sen tunnustan. Tuhat tulimmaista, tuossa tulee Bardolph.

(Bardolph ja paashi tulevat.)

PRINSSI HENRIK. Ja poika, jonka annoin Falstaffille. Kun hänet annoin, oli poika kristitty; ja katsos, eikö se lihava lurjus ole siitä tehnyt apinaa!

BARDOLPH.

Jumala varjelkoon teidän armoanne!

PRINSSI HENRIK.

Samoin teitä, jalosukuinen Bardolph!

BARDOLPH (paashille).

Vai niin, sinä siveä aasi, sinä häveliäs narri, oikeinko punastut? Miksi nyt punastut? Mikä neitseellinen asemies sinusta on tullut? Onko se nyt mikään hirveä asia viedä neitsyys oluthaarikalta?

PAASHI. Armollinen herra, vast'ikään hän minua huusi punaisen ristikko-ikkunan takaa,[6] ja minä en voinut hänen naamaansa vähääkään erottaa ikkunasta; vihdoin keksin hänen silmänsä, ja silloin luulin, että hän oli tehnyt kaksi läpeä krouvariakan uuteen alushameeseen ja tirkisteli niistä.

PRINSSI HENRIK.

Eikö ole poika edistynyt?

BARDOLPH.

Hiiteen, senkin kirottu kököttävä kaninpoika! Hiiteen!

PAASHI.

Hiiteen, senkin riivattu Althean uni![7] Hiiteen!

PRINSSI HENRIK.

Selitä, poika; mikä uni?

PAASHI. Niin, nähkääs, armollinen herra, Althea näki unta, että hän synnytti tulipalon, ja siksi sanon häntä Althean uneksi.

PRINSSI HENRIK.

Hyvä selitys, kruunun arvoinen. — Kas tuossa, poika!

(Antaa hänelle rahaa.)

POINS. Oo, että tämä kaunis kukkanen säilyisi madoilta! — Kas, tuossa viisi penniä varokeinoksi!

BARDOLPH. Jos ette laita niin, että tämä joutuu hirteen teidän kanssanne, niin tapahtuu hirsipuulle vääräys.

PRINSSI HENRIK.

Kuinka voi herrasi, Bardolph?

BARDOLPH. Hyvin, armollinen herra. Hän kuuli, että teidän armonne oli tulossa kaupunkiin; tässä on kirje teille.

POINS.

Sisäänjätetty asianomaisessa järjestyksessä. — Ja kuinka voi se Martinpäivä,[8] teidän herranne?

BARDOLPH.

Ruumiillisesti hyvin, herraseni.

POINS. Tosiaankin, hänen kuolematon osansa tarvitsee lääkäriä; mutta se ei häntä liikuta. Vaikka se poteekin, niin ei se siltä kuole.

PRINSSI HENRIK. Minä sallin tuon risapaiseen olla kanssani samalla tuttavalla kuin koirani, ja hän onkin siihen virkaan omansa; sillä nähkääs, kuinka hän kirjoittaa.

POINS (lukee). "John Falstaff, ritari", — niin, sen saa jokainen kuulla joka kerta, kun hänellä vaan on tilaisuus nimeään mainita; samoin kuin ne, jotka ovat kuninkaan sukua, aina kun sormeensa pistävät, sanovat: "tässä vuotaa kuninkaallista verta." "Kuinka niin?" kysäisee joku, joka ei ole yskää ymmärtävinään; vastaus on käsillä, niinkuin lainanhakijan lakki: "minä olen, herraseni, kuninkaan köyhä sukulainen."

PRINSSI HENRIK. Niin, meidän sukuja he tahtovat olla, vaikka sukulaisuutensa johtaisivatkin Japhetista saakka. Mutta kirje!

POINS.

"Sir John Falstaff, ritari, kuninkaan pojalle, isänsä lähimmäiselle, Henrikille, Walesin prinssille, tervehdys." — Ha, ha, tämän on atesti!

PRINSSI HENRIK.

Vaiti!

POINS. "Jäljitellen kuuluisaa roomalaista tahdon olla lyhyt" — tarkoittaa varmaankin: lyhyt- tai ahdashenkinen. — "Jätän itseni sinun suosioosi, jätän hyvästi ja jätän sinut. Älä ole liiaksi tuttavallinen Poinsin kanssa, sillä hän väärin käyttää suosiotasi siihen määrään, että vannoo sinun naivasi hänen sisarensa Leenan. Tee katumusta joutohetkinä voimaisi mukaan, ja sillä hyvästi.

"Sinun, niin totta kuin jaa ja ei se on, aina sen mukaan, miten häntä kohtelet — Hannu Falstaff hyvien ystävien kesken, John veljien ja sisarien kesken, ja sir John koko Europan kesken."

Prinssi hyvä, tämän kirjeen kastan sektiin ja pakotan häntä syömään sen.

PRINSSI HENRIK. Siten pakottaisit häntä syömään omat sanansa. Mutta niinkö minua pitelet, Eetu? Pitääkö minun naida sinun sisaresi?

POINS. Suokoon Jumala, ettei tyttö pahempiin joutuisi! Mutta tuota en ole koskaan sanonut.

PRINSSI HENRIK. Näin me teemme pilaa ajasta, ja viisaitten henget istuvat pilvissä ja ilkkuvat meitä.
— Onko herranne täällä Lontoossa?

BARDOLPH.
On, armollinen herra.

PRINSSI HENRIK. Missä hän illastaa? Vieläkö se vanha karju vanhassa lätissään herkuttelee?

BARDOLPH.
Vanhassa paikassa, armollinen herra, Eastcheapissa.

PRINSSI HENRIK.
Ketä on hänellä seurana?

PAASHI.
Ephesiläisiä,[9] armollinen herra, vanhan kirkon miehiä.

PRINSSI HENRIK.
Onko naisia mukana pöydässä?

PAASHI.
Ei, armollinen herra, muita kuin vanha rouva Vilkas ja mamseli Torkko Hurstinen.

PRINSSI HENRIK.
Mikä pakana tuo lienee?

PAASHI.
Siivo rouvasnainen ja herrani sukulainen.

PRINSSI HENRIK.
Yhtä läheistä sukua kuin pappilan lehmät on herraskartanon sonnille. —
Eetu, yllätämmekö heidät kesken illallista?

POINS.
Olen varjonne, prinssi, seuraan teitä.

PRINSSI HENRIK. Kuule, poika — ja te, Bardolph! Ei hiiskausta herrallenne, että minä olen kaupungissa! — Kas tuossa kielen pitimeksi!

BARDOLPH.
Minulla ei ole kieltä, herra.

PAASHI.
Ja mitä minun tulee kieleeni, niin sen kyllä hillitsen.

PRINSSI HENRIK.
Hyvästi siis, ja menkää. —

(Bardolph ja paashi menevät.)

Tuo Torkko Hurstinen on varmaankin joku valtamaantie.

POINS.
Yhtä yleinen, sen takaan, kuin Saint Albansin ja Lontoon välinen.

PRINSSI HENRIK. Miten saisimme nähdä Falstaffin tänä iltana oikeassa karvassaan ja itse olla näkymättöminä?

POINS. Puemme yllemme nahkatakkit ja esiliinat ja palvelemme häntä passareina pöydässä.

PRINSSI HENRIK.
Jumalasta härkä? Ankara alennus! Mutta niin teki Jupiter.
Kuninkaanpojasta viinuri? Katala muutos! Mutta niin teen minä; sillä ei
niin hyvää asiaa, ettei hieman hullutusta. Tule, Eetu.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Workworth. Linnan edusta.

(Northumberland, lady Northumberland ja
lady Percy tulevat.)

NORTHUMBERLAND.

Voi, rakas vaimo, kallis tytär, älkää
Mun hurjaa hankettani estelkö;
Pois heittäkää tuo ajan nuiva muoto,
Vaivaksi muuten käynte niinkuin sekin.

LADY NORTHUMBERLAND.

Ma luovun siis ja enempää en puhu;
Tee tahtos, älysi sua johtakoon.

NORTHUMBERLAND.

Armaani, panttina on kunniani,
Ja lähtöni sen yksin lunastaa.

LADY PERCY.

Pois tästä sodast' olkaa, Herran tähden!
Sananne, isä, kerran ennen soitte,
Kun enemmän se velvoitti kuin nyt:
Kun Percynne, kun kallis Henrikkini
Loi monet katseet Pohjaan, nähdäksensä
Isänsä apujoukot, mutta turhaan.
Ken silloin vaati teitä kotiin jäämään?
Siin' ehtyi kahden maine, isän, pojan.
Isänpä maineen kirkastakoon taivas!
Poikanne maine, se niin säkenöitsi,
Kuin sinitaivaalt' aurinko; sen loiste
Englannin koko ritariston johti
Urosten töihin; kuvastin hän oli,
Miss' aateliset nuoret peilailivat.
Ken niin kuin hän ei käynyt, oli rampa;
Ja sorahdus, jok' oli virhe hällä,
Se tuli sankarien ihanteeksi;
Ne, joilla puhe oli vieno, tyyni,
Tät' aimo lahjaa väärin käyttivät,
Vaan häntä matkiakseen. Kieleen, käyntiin,
Elämän tapaan, mielihuvituksiin,
Sotataitohon ja veren-oikkaan nähden
Hän oli ohje, peili, kirja, malli,
Jot' apinoittiin. Ja tuon miesten ihmeen,
Tuon jumaloidun, tuon te jätitte,
Väistytte tuosta väistymättömästä,
Jok' epäedukseen sai sodan julmaa
Jumalaa katsella ja pitää puoltaan,
Kun mikään muu kuin Hotspur-nimen kaiku
Ei kestänyt; — näin hänet jätitte,
Oi, älkää henkeään nyt solvatko
Sill', että muille paremmin kuin hälle
Sananne pidätte! Ne jättäkää!
On vahva marsalkin ja piispan voima:
Jos puolet siit' ois armaallani ollut,
Nyt Hotspuria kaulaisin ja Monmouth
Makaisi haudassansa.

NORTHUMBERLAND.

Kirousta!

Miehuuden multa riistät, tytär kaunis,
Kun uudelleen sa revit vanhaa haavaa.
Nyt vaara etsiä mun täytyy, muuten
Se etsii minut toiste, kun en ole
Näin varustettu.

LADY NORTHUMBERLAND.

Pakoon Skotlantiin,

Siks että aateli ja nostoväki

On hiukan saanut voimiansa koittaa!

LADY PERCY.

Jos etua he saavat, silloin heihin

Te liittykää kuin teräksinen vanne

Lujuutta lujittain; mut, Herran tähden,

Ensinnä antakaatte heidän koittaa.

Niin teki poikanne, se sallittiin;

Niin tuln minä leskeks, eikä kyllin

Nyt elämäni riitä kastelemaan

Silmäini kyynelillä muistokukkaa,

Ett' itäis se ja pilviin kohoaisi

Tuon jalon puolisoni muisteloksi.

NORTHUMBERLAND.

Pois sisään tulkaa. Nyt on mieli mulla

Kuin luode korkeimmilleen paisuneena;

Se seisoo, valumatta puoleen, toiseen.

Tavata arkkipiispaa tahtoisin,

Mut tuhansia syt' on estämässä.

Pois menen Skotlantiin ja sinne jään,

Siks kunnes aika kāskee kääntymään.

(Menevät.)

Neljäs kohtaus.

Lontoo, Huone Metsäsianpään ravintolassa Eastcheapissa.

(Kaksi viinuria tulee.)

1 VIINURI.

Mitä hittoja sinä tuossa tuot? Ritari-ispinöitäkö? Tiedäthän, ettei

Hannu ritari pidä ritari-ispinöistä.

2 VIINURI. Totta puhut, piru olkoon. Prinssi kerran pani hänen eteensä kupollisen ritari-ispinöitä ja sanoi, että siinä niitä oli viisi kappaletta lisää Hannu ritaria; sitten hän otti hatun päästänsä ja lisäsi: "sulkeudun näiden kuuden vanhan, kuivan, kutistuneen ritari-mallukan suosioon." Tuo karvasteli hänen sydäntänsä; mutta sen hän nyt jo on unhottanut.

1 VIINURI. No, kata nyt vaan pöytä ja pane ne esille; ja kuulehan, koeta saada käsiisi Luikun soittokunta; mamseli Hurstinen tahtoi kuulla hiukan soittoa. Mutta joutuin! — Huone, missä illastavat, on liian kuuma; he tulevat heti.

2 VIINURI. Kuules, prinssi ja herra Poin ovat täällä tuossa tuokiossa; tahtovat saada meiltä pari takkia ja esiliinaa, joihin pukeutua; mutta sir John ei saa siitä mitään vihiä saada; Bardolph on tuonut sanan.

1 VIINURI. Saakeli soikoon, nyt saamme oikein hauskaa; tästä syntyy verraton kuje.

2 VIINURI. Lähden katsomaan, enkö tapaisi Luikkua.

(Menee.)

(Ravintolanemäntä ja Torkko Hurstinen tulevat.)

EMÄNTÄ. Oikein totta, sydänpäpyseni, minusta sinä nyt olet oikein erikoisen hyvässä templatuurissa: punssisi lyö niin tavattomasti, ettei sen parempaa voi sydän toivoa, ja ihokarvasi on, usko pois, niin punainen kuin mikäkin ruusu. Mutta liian paljon olet, totta puhuen, juonut kanaljanspektiä; se viini se raukaisee ihmeellisesti ja huumaa veren niin, että humahtaa. — No, kuinka sinun nyt on?

TORKKO.

Paremmiin kuin äsken. Uh!

EMÄNTÄ.

Sepä hyvä sana; hyvä sydän on kullan väärtti. Kas, tuossa tulee sir John.

(Falstaff tulee laulaen.)

FALSTAFF.

"Ol' Arthur hovissaan" — Tyhjennä pottu! —

"Kuningas arvossaan."

(Viinuri menee.)

No, kuinka voitte, mamseli Torkko?

EMÄNTÄ.

Hänellä on se pyörtömyksen setki; on oikein.

FALSTAFF.

Niin on kaikkien naiseläjain; kun saavat setken, niin pyörtävät.

TORKKO.

Senkin likainen turvakko! Senkö lohdutuksen teiltä saan?

FALSTAFF.

Te niitä turpeita turvakoita teette, neiti Torkko.

TORKKO.

Minäkö niitä teen? Syömäryys ja taudit niitä tekevät, enkä minä.

FALSTAFF.

Jos kokin kautta tulee syömäryys, niin tulee teidän kauttanne taudit, Torkko. Teiltä me ne saamme, Torkko, teiltä me ne saamme; eikö totta, puhto pulmoseni, eikö totta?

TORKKO.

Totta kyllä: vitjamme ja hohtokivemme.

FALSTAFF. Niin, "korut, päärlyt ja punahelmet", — sillä joka uljaasti ottelee, tulee ontuen leikistä, tiedäthän sen; tulee rikosta, peitsi uljaasti sojossa, ja sitten uljaasti haavurin luo; ryntää uljaasti tykinsuuta vastaan; —

TORKKO.

Hirteen, senkin siivoton likakinttu, hirteen!

EMÄNTÄ. Niin, niin, aina vaan sitä vanhaa nuottia! Aina kun te kaksi yhdytte, niin joudutte jupakkaan. Toden totta, te molemmat olette niin vastakarvaisia kuin kaksi kuivaksi paahdettua leivänviipaletta; toinen ei voi kantaa toisen heikkouksia. Hyväinen aika! Toisen pitää kantaa, ja sitä tulee (Torkolle) sinun tehdä; sinä olet se heikompi astia, niinkuin sanotaan, se tyhjempi astia.

TORKKO. Mikä heikko, tyhjä astia voi kantaa tuollaista suunnatonta ja täysinäistä härkätynnyriä? Hänessä sitä on koko laivalastillinen Bordeauxin värkkiä; ette ole koskaan nähnyt laivanruumaa niin täyteen sullottua. — No niin, Hannu, olkaamme ystäviä taas; sinä menet sotaan, ja saanko sinua enää koskaan nähdä vai en, sitä ei kukaan ihminen kysy.

(Viinuri palajaa.)

VIINURI.

Herra, vänrikki Pistooli on tuolla alhaalla ja tahtoo teitä puhutella.

TORKKO. Hirteen se riivatun öyhkäri! Älkää päästäkö häntä tänne; niin rivosuista ilkiötä ei ole toista koko Englannissa.

EMÄNTÄ. Jos hän öyhkäilee, niin ei hän saa tulla sisään; ei totta totisesti saakaan! Minun pitää naapurieni kanssa elää; en kärsi mitään öyhkäreitä. Minulla on hyvä nimi ja maine siinä kuin toisellakin. Ovi kiinni! Tänne ei pääse mitään öyhkäreitä. En ole näin pitkälle elänyt, että nyt sallisin öyhkäreitä. Ovi kiinni, sanon minä.

FALSTAFF.

Kuuletko, emäntä?

EMÄNTÄ.

Malttakaa mielenne, sir John; tänne ei pääse mitään öyhkäreitä.

FALSTAFF.

Etkö kuule, hän on minun vänrikkini.

EMÄNTÄ. Hui hai, sir John, turhaa puhetta! Teidän öyhkäri vänrikkinne ei tule sisään tämän muijan ovesta. Tässä taannoin olin käsketty herra Hivusen, komisarjuksen, eteen, ja hän kun sanoi minulle — se oli viime keskiviikkona, ei siitä sen kauempaa ole — "naapurin muori Vilkas", sanoi hän, — herra Mykkänen, pastorimme, oli hänkin siinä saapuvilla, — "naapurin muori Vilkas", sanoi hän, "päästääkö tyköne vaan siivoa väkeä, sillä", sanoi hän, "teillä on huono maine"; ja miksi hän sen sanoi, sen kyllä tiedän; "sillä", sanoi hän, "te olette kunniallinen vaimo ja teistä luullaan hyvää; katsokaa siis, mitä väkeä päästätte tyköne; älkää mitään öyhkäriseuraa päästäkö", sanoi hän. — Ei, tänne ei öyhkäriä päästetä. — Siunaillut olisitte, jos olisitte kuullut, mitä hän sanoi. — En, minä en kärsi öyhkäreitä.

FALSTAFF. Hän ei ole mikään öyhkäri, kuuletkos, vaan mitä hiljaisin kruununmies, usko pois; hän antaa sinun silitellä itseään yhtä siivosti kuin susikoiran penikka; hän ei öyhkäise kalkkunakanallekaan, jos se vähänkin pöyhittää höyheniään vastarintaan. — Viinuri, kutsu tänne hänet.

EMÄNTÄ. Kruununmies, niinkö sanotte? Minä en huoneestani kiellä ketään rehellistä miestä enkä ketään kruununmiestä liioin. Mutta minä en pidä öyhkäreistä. Totisesti, minä voin pahoin, jos joku sanoo: öyhkäri. Tunnustelkaas, herrat, kuinka vapisen; nähkääs, enkö puhu totta?

TORKKO.

Todellakin vapisette, rouva.

EMÄNTÄ. Niin, enkö? Niin, toden totta, vapisen, ja lisäksi kuin haavan lehti; en voi kestää noita öyhkäreitä.

(Pistooli, Bardolph ja paashi tulevat.)

PISTOOLI.

Jumala teitä varjelkoon, sir John!

FALSTAFF. Terve, vänrikki Pistooli! Kas tässä, Pistooli, tässä panen sinuun sektipanoksen: laukaise nyt emäntääni.

PISTOOLI.

Laukaisen häneen oikein kaksi luotia, sir John.

FALSTAFF.

Hän on luodin pystymätön; häntä sinun on työläs loukata.

EMÄNTÄ. Minua ei liikuta luotinne eikä pistoolinne; minä en juo kenellekään mieliksi enempää kuin siedän, enpäs vaan.

PISTOOLI.

Sitten teihin, mamseli Torkko; laukaisen teihin.

TORKKO. Laukaisetko minuun? Huuti, senkin rupipää! Tuommoinen halpa, kurja, hävytön veijari, jolla ei ole paitaakaan ruumiillaan! Pois, senkin homenokka, pois! Minä olen herrasi herkkua.

PISTOOLI.

Tunnen teidät, mamseli Torkko.

TORKKO. Hiiteen, senkin lakkarivaras! senkin likainen pitkäkynsi, pois! Pois minusta riettaat hyppyses, muuten tämän viinin kautta, isken veitseni homeiseen kitaasi! Hiiteen, senkin olutpönttö, senkin kampa, miekkakulu töhrys! — Onko siitä jo paljonkin aikaa, herraseni? Hei vaan, kaksi nauhaa olalla! Onpas sitä siinä!

PISTOOLI.

Tuosta pistän kaularöyhelönne puhki.

FALSTAFF. Hilly, Pistooli: täällä et saa purkaa panostasi. Painalla pois meidän seurastamme.

EMÄNTÄ.

Älkää, hyvä kapteeni Pistooli, älkää täällä, kapteeni kulta!

TORKKO. Kapteeni! Senkin iljettävä, kirottu veijari, etkös häpeä vähän antaa kutsua itseäsi kapteeniksi? Jos kapteeneilla olisi minun sisuni, niin pieksisivät sinut täältä ulos, kun anastat heidän nimensä, ennenkuin olet sen ansainnut. Sinäkö kapteeni, mokomakin katala! Ja miksi? Siksikö, että porttolassa revit rikki tyttöraukan röyhelön? — Hänkö kapteeni! Hirteen koko elävä! Elää homehtuneilla hautaluumuilla[10] ja vanhoilla henkisillä. Kapteeni! Tuollaiset konnat mielivät tehdä

'kapteeni' sanan yhtä vihattavaksi kuin 'liike' sanan, joka oli erikoisen hieno sana, ennenkuin se joutui huonoon seuraan; tuosta pitäisi siis kapteenien ottaa vaaria.

BARDOLPH.

Menehän nyt täältä, hyvä vänrikki.

FALSTAFF.

Pst! Sananen, mamseli Torkko.

PISTOOLI. Minä en mene. Sanon sinulle jotakin, korpraali Bardolph; tahtoisin repiä rikki tuon naikon, — vaadin kosta.

PAASHI.

Mene täältä, ole hyvä.

PISTOOLI. Ensin olkoon hän kirottu,[11] — Pluton kirottuun järveen, hornan kuiluun Erebusen seuraan ja muun häijyn piinan lisäksi. — Kestä, vekara ja naru, sanon minä! — Hornaan, senkin koirat, hornaan! Hornaan senkin osattaret! Eikö Ireene ole täällä?

EMÄNTÄ.

Rauhoittukaa, hyvä kapteeni Pisi! Tottakin, nyt on jo kovin myöhä. Pyydän, keventäkää kiukkuanne.

PISTOOLI.

Sisua oivaa! Kuormahevoseetko
Ja Aasian laihat konit, jotka päiväss'
Ei sataa virstaa ehdi, Caesareihin
Ja Kannibaleihin on verrattavat
Ja Troian kreikkalaisiin? Ennen menkööt
Kuningas Kerberuksen kanssa hornaan!
Rymytköön taivas! Turhastako riitaa?

EMÄNTÄ.

Sangen katkeria sanoja, kapteeni, toden totta!

BARDOLPH.

Mene nyt, hyvä vänrikki, täällä syntyy muuten kahakka.

PISTOOLI.

Kuin koirat kuolkoot ihmiset!
Kuin neulat kruunut hajotkoot!
Irene eikö täällä?

EMÄNTÄ. Ei, toden totta, kapteeni, täällä ei ole ketään sen nimistä. Hyväinen aika! Luuletteko, että häntä teiltä kieltäisin? Rauhoittukaa, Herran tähden!

PISTOOLI.

Siis syö ja liho, kaunis Calipolis!
Hoi, tänne sektiä!
Si fortuna me tormenta, sperato me contenta.
Me laukaust' emme säiky: anna tulita!
Hoi, sektiä! Sa makaa tuossa, helttu.

(Laskee pois miekkansa.)

Joko tuli piste? Eikö enää mitään "ynnä muuta"?

FALSTAFF.

Pistooli, minä tahtoisin olla rauhassa.

PISTOOLI. Armas ritari, suutelen nyrkkiäsi. Hei, pojat! Me olemme nähneet seulauset.

TORKKO. Herran tähden, paikatkaa hänet ulos! Minä en voi kärsiä tuollaista riitapukaria.

PISTOOLI. Paikatkaa ulos, niinkö? On niitä tuollaisia juoksutammoja ennenkin nähty!

FALSTAFF. Nakkaa ulos hänet, Bardolph, niinkuin noppakivi. Jos hän on niin turha mies, että puhuu vaan turhaa, niin on turhaa, että hän on täällä.

BARDOLPH.

Kas niin, alas portaista, mies!

PISTOOLI.

Lihaako tehdään siis ja veritahraa?

(Tarttuu miekkaansa.)

Nukuta siis mua, tuoni! Tuskanpäivät päätä!
Avoimet, syvät, julmat haavat päästäkööt
Nuo kolmoissiskot irti! Riennä, Atropos!

EMÄNTÄ.

Tästä tulee kaunis historia.

FALSTAFF.

Poika, anna tänne miekkani.

TORKKO.

Älä, Hannu hyvä, älä paljasta, minä pyydän.

FALSTAFF.

Alas portaista, sanon minä.

(Paljastaa miekkansa.)

EMÄNTÄ.

Tämäpä kaunista meteliä! Ennen heitän koko liikkeen, kuin elän näin
pelossa ja sätkässä. Kyllä täällä vielä murhia tulee, uskokaa pois. —
Jesta, jesta, pankaa pois nuo paljaat aseet, pois nuo paljaat aseet!

(Bardolph ja Pistooli menevät.)

TORKKO. Rauhoitu, Hannuseni, rauhoitu; se konna on jo poissa. Voi, sinä riivatun urhakka pikku
vesa, sinä!

EMÄNTÄ. Saitteko haavan sapsoonne? Minusta hän teki hirveän pukkauksen mahaanne kohti.

(Bardolph palajaa.)

FALSTAFF.

Viskasitko hänet ulos?

BARDOLPH. Kyllä, herra. Se lurjus on päissään. Te haavoititte häntä olkaan, herra.

FALSTAFF.

Lurjus! Vastustaa minua!

TORKKO. Ah, sinä suloinen pikku hirtehininen! Voi, sinä apina parka, kuinka olet hiessä! Tulehan, kun
pyyhin kasvosi, — tulehan, pikku simaturpa! — Voi, sinä riiviö, kuinka sinusta pidän! Olet urhoollinen
kuin Troian Hektori, viiden Agamemnonin veroinen ja kymmenen kertaa parempi kuin ne yhdeksän
sankaria.[12] Voi, sinä senkin vintiö!

FALSTAFF. Senkin pannahinen ruoja! Minä sen roiston kimmahutan ilmaan sängyn peitteessä.

TORKKO. Tee se, jos sydämmeltäsi hennot. Jos sen teet, niin minä sinua lakanain välissä valppaan.

(Soittajia tulee.)

PAASHI.

Soittokunta on täällä, herra.

FALSTAFF. Siis pillit soimaan! — Soittakaa, hyvät miehet! — Istu tuohon polvelleni, Torkko! — Se
viheliäinen öyhkäri! Se riiviö luisti käsistäni kuin elohopea.

TORKKO. Niin kyllä, ja sinä häntä kinnersit kuin kirkko. Sinä riivattu pikku sievä jouluporsas, milloin
sinä heität nuo tappelemiset päivin ja riuhtomisiet öisin ja alat somistaa vanhaa ruhoasi taivasta varten?

(Perälle ilmestyvät prinssi Henrik ja Poin, viinureiksi puettuina.)

FALSTAFF. Vaiti, rakas Torkkoseni! Älä haastele niinkuin ruumiinkallo: älä muistuta minulle
loppuani.

TORKKO.

Kuulehan, minkäläatuinen mies tuo prinssi on?

FALSTAFF. Hyvä, typerä, nuori mies; hänestä olisi tullut hyvä pöydän kattaja, hän leikkelisi leipiä hyvin.

TORKKO.

Poins kuuluu olevan hyväpäinen.

FALSTAFF.

Hänkö hyväpäinen! Hirteen koko kuvatus! Hänen päänsä on niin paksu kuin Tewksburyn sinappi; hänessä ei ole enempää älyä kuin pölkkyssä.

TORKKO.

Mutta miksi prinssi häntä niin suosii?

FALSTAFF. Siksi että heillä kummallakin on yhtä laihat sääret, ja että hän heittää hyvin noppaa, ja syö meriankeriaista ja saksankuminaa,[13] ja hörppää kynttilänpätkiä palavasta viinakeitoksesta, ja leikkii selkähevosta kapakkapoikien kanssa, ja hyppää jakkaran yli, ja vannoskelee sievästi, ja käy saappaissa yhtä sileissä kuin suutarin kilpisaapas, eikä synnytä riitaa puhumalla järkiasioista; lisäksi hän osaa tuollaisia vanhoja ilmakeikarin temppuja, jotka todistavat heikkoa älyä ja notkeata ruumista, ja senvuoksi prinssi hänen seuraansa sietää, sillä prinssi on itse samanlainen: hiuskarvakin jo kallistaisi vaa'an toiselle puolelle.

PRINSSI HENRIK.

Eiköhän pitäisi korvat leikata tuolta pyöränrummulta?

POINS.

Pieskäämme häntä hutsunsa nähden.

PRINSSI HENRIK. Katsohan kuinka tuo lakastunut vanhus antaa takaraivoansa kynsiä kuin papukaija.

POINS. Eikö kummallista, että halut elävät niin monta vuotta kauemmin kuin kyky?

FALSTAFF.

Suutele minua, Torkko.

PRINSSI HENRIK. Saturnus ja Venus tänä vuonna yhdysasennossa! Mitä almanakka siihen sanoo?

POINS. Ja katsokaas, kuinka tuo tulinen kolmio,[14] hänen palvelijansa, suostuttelee herransa vanhaa paperia, hänen rekisteriänsä, hänen muistikirjaansa?

FALSTAFF.

Maireita pusuja sinä annat.

TORKKO.

Tottakin, sinua suutelen perin uskollisesta sydämmestä.

FALSTAFF.

Vanha olen, vanha olen.

TORKKO.

Enemmän pidän sinusta kuin kaikista nuorista keltanokista yhteensä.

FALSTAFF. Millaista kangasta tahdot kaapuksesi? Minä saan rahoja torstaina; huomenna tuon sinulle hatun. — Nyt hauska laulu! Tulee myöhä, aika on mennä levolle. Kun olen poissa, niin et kai muistakaan minua.

TORKKO. Rupeamme totisesti itkua vääntämään, jos tuollaisia puhut. Saatpa nähdä, etten kertaakaan somaksi pukeudu, ennenkuin sinä palaat. Nyt kuunnelkaamme loppuun.

FALSTAFF.

Sektiä, Frans!

PRINSSI HENRIK ja POINS.

Heti, herra, heti.

(Astuvat esiin.)

FALSTAFF.

Haa! kuninkaan äpärapoika! — Ja etkö sinä ole Poinsin veli?

PRINSSI HENRIK.

Sinä maapallo, syntiä täynnä mannermäärät, millaista elät elämää?

FALSTAFF.

Parempaa kuin sinä: minä olen aatelismies, sinä olet tapinpitelijä.

PRINSSI HENRIK.

Aivan oikein, herraseni; ja nyt tulen vähän selkääsi pitelemään.

EMÄNTÄ.

Oo, Jumala varjelkoon teidän hyvää armoanne! Totta totisesti, tervetultua Lontooseen! — No, Herra siunatkoon sinun kauniit kasvos! Jesta sentään, oletteko Walesista palannut?

FALSTAFF. Sinä kirotn hassu majesteetin moska, — tämän hauraan lihan ja pilaantuneen veren kautta, ole tervetullut!

(Laskee kätensä Torkon päälle.)

TORKKO.

Häh, sinä syötetty narri? Tiedä huutia!

POINS. Armollinen herra, hän tahtoo teitä vieroittaa kostostanne ja kääntää kaikki leikiksi, jos ette tao, kun rauta on kuuma.

PRINSSI HENRIK. Senkin kirottu talikaivos! Kuinka halpamaisesti minusta puhelit vast'ikään, tämän kunniallisen, siveän ja hienon fröökinnä kuullen!

EMÄNTÄ.

Herra siunatkoon hyvän sydämenne! Se hän onkin, toden totta.

FALSTAFF.

Kuulitteko, mitä puhuin?

PRINSSI HENRIK.

Kuulin hyvinkin; ja sinä tunsit minut nyt niinkuin silloinkin, kuin Gadshillissä pötkit kypälämäkeen; tiesit, että minä olin takanasi, ja puhuit niin ehdollasi, siten koetellaksesi kärsivällisyyttäni.

FALSTAFF.

Ei, ei, ei, eipäs niinkään; en luullut, että sinä olit kuulemassa.

PRINSSI HENRIK. Siis pakotan sinua tunnustamaan ehdollisen herjauksesi; ja sitten kyllä tiedän, miten menettelen kanssasi.

FALSTAFF.

Ei herjausta, Heikku, kunniani kautta, ei herjausta!

PRINSSI HENRIK. Eikös vaikka pilkkasit minua ja sanoit pöydänkattajaksi ja leivänleikkaajaksi ja tiesi miksi?

FALSTAFF.

Ei herjausta, Heikku!

POINS.

Eikö herjausta?

FALSTAFF. Ei herjausta, Eetu, ei toden totta, kunnan Eetu, ei vähintäkään. Pilkkasin häntä vaan jumalattomain kuullen, etteivät jumalattomat häneen ihastuisi: ja siinä tein mitä huolellisen ystävän ja uskollisen alamaisen tulee; ja isäsi on minulle siitä kiitoksen velassa. Ei herjausta, Heikku! — ei vähääkään, Eetu, ei vähääkään! — toden totta, pojat, ei vähääkään!

PRINSSI HENRIK. Näetkös nyt, että sulasta pelosta ja puhtaasta pelkuruudesta loukkaat tätä siveätä fröökinnä, lepyttääksesi sillä meitä. Onko hän niitä jumalattomia? Onko tämä emäntäsi niitä jumalattomia? Tai onko poika tuossa niitä jumalattomia? Tai kunnan Bardolph, jonka into palaa hänen nokassaan, onko hän niitä jumalattomia?

POINS.

Vastaa, laho kynneppää, vastaa!

FALSTAFF. Bardolph on auttamattomasti paholaisen kirjoissa; hänen naamansa on Luciferuksen eriskyökki, jossa tämä yksinomaan juomareita paistaa. Mitä poikaan tulee, niin on hänellä hyvä enkeli puolellaan, mutta piru hänessäkin tuppaa voitolle.

PRINSSI HENRIK.

Entä mitä tulee naisiin?

FALSTAFF. Mitä toiseen tulee, niin on hän jo helvetissä sielu-parkoja paistamassa. Ja mitä toiseen tulee, niin olen hänelle rahavelassa, mutta onko hän siitä syystä kadotettu, sitä en tiedä.

EMÄNTÄ.

Ei, totta vieköön, olekaan.

FALSTAFF. Niin, en luule sitä minäkään; arvelen, että siitä olet kuitti. Mutta sinua syytetään toisestakin: sallit lihaa syötävän talossasi vastoin lakia; ja siitä, luulemma, joudut vielä kerran parkumaan.

EMÄNTÄ. Niin tekevät kaikki ruokarouvat. Ja mitä on lampaanreisi tai pari koko paastonajaksi?

PRINSSI HENRIK.

Te, fröökkinä, —

TORKKO.

Mitä sanotte, teidän armonne?

FALSTAFF.

Hänen armonsa sanoo jotakin, jota vastaan hänen lihansa nousee.

(Kolkutusta kuuluu.)

EMÄNTÄ.

Kuka se niin kovasti oveen kolkuttaa? Katsohan, Frans!

(Peto tulee.)

PRINSSI HENRIK.

No, Peto, mitä nyt?

PETO.

Westminsterissä

Isänne kuningas on; parikymment'
On raihnaat', uupunutta sanantuoja
Pohjasta tullut; matkallani tänne
Sivuutin kymmenkunnan päällysmiestä
Hikistä, avopäistä; kapakoista
Rymyllä kyselivät Falstaffia.

PRINSSI HENRIK.

Poins, jumal'auta, tuntoani soimaa
Näin viettäissäni turhaan kallist' aikaa,
Kun myrsky kapinan, kuin lounatuuli,
Utua mustaa luoden, sulaa alkaa
Ja meidän aseettomain päähän tippuu.
Miekkani, viittani! — Hyv' yötä, Falstaff!

(Prinssi Henrik, Poins, Peto Ja Bardolph poistuvat.)

FALSTAFF. Nyt tulee yön paras pala, ja meidän täytyy mennä ja jättää se nauttimatta. (Kolkutusta kuuluu.) Taaskin kolkutusta!

(Bardolph palajaa.)

No mitä? Mitä asiaa?

BARDOLPH.

Sir John, teill' oiti hovihin on matka:
Ovella vartoo kymmenkunta herraa.

FALSTAFF (paashille). Maksa soittajat, poika! — Hyvästi, emäntä! — Hyvästi, Torkko! — Nähkääs, hyvät naikkoset, kuinka arvomiehiä kysellään; epatot saavat nukkua, kun kyvykkäät käsketään aisoihin. Hyvästi, hyvät naikkoset! Jos ei minua lentokyydillä pois laiteta, niin näen teidät vielä ennen lähtöäni.

TORKKO. En saa sanaa suustani, — sydämeni on tuohon paikkaan pakahtua, — niin, rakkahin Hannu, ole arka hengestäsi...

FALSTAFF.
Hyvästi, hyvästi!

(Falstaff ja Bardolph menevät.)

EMÄNTÄ. Hyvästi vaan, hyvästi! Olen tuntenut sinua kokonaista yhdeksänkolmatta vuotta, kun taas papu palkoutuu: mutta sen rehellisempää, sen uskollisempaa miestä, — hyvästi vaan, hyvästi!

BARDOLPH (ulkoa).
Mamseli Hurstinen!

EMÄNTÄ.
Mitä? Mitä?

BARDOLPH (ulkoa).
Käskekää mamseli Hurstinen herrani luo.

EMÄNTÄ.
Juokse, Torkko, juokse! Juokse, juokse, Torkkoseni!

(Menevät.)

KOLMAS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Huone kuninkaan linnassa.

(Kuningas Henrik tulee, yöpuku yllä, hovipojan seuraamana.)

KUNINGAS HENRIK.
Hae tänne Warwickin ja Surreyn kreivit.
Mut ensin lukekoot he nämä kirjeet
Ja tarkoin niitä miettikööt. Käy joutuin!
(Hovipoika menee.)

Par'aikaa uness' uinaa monta tuhatt'
Alamaisraukkaa! — Uni, armas uni!
Miiks, luonnon imettäjä, mua kammot,
Kosk' enää silmiän' et umpeen paina
Ja aistejani unhotukseen kasta?
Miiks ennen venyt savupirtissä,
Ja, loikuin kurjall' olkivuotehella,
Yökärpäsien surinahan uinut,
Kuin tuoksuviissa vallaskammioissa
Upean, uljaan koruteltan alla
Nukuttamana vienon sävelsoiton?
Sa, horron jumala, miiks loisten luona
Liassa virut, karttain vallassijaa
Kuin häikkatorvea tai vahtimajaa?
Huojaavan maston päässä laivapojan
Lukitko silmät; aivot uneen heijaat
Vihaisten maininkien kätkyessä
Ja päälle rynnätessä tuulispään,
Jok' aallokkota hurjaa niskaan iskee,
Kähertää hirmun päätä ja sen paiskaa
Huumaavin huudoin, niljaan taivaslakeen,

Niin että kuolokin sen meluun herää?
Sa puoltavaisenako vaaran hetkell'
Unehen tuudit märjän laivapojan,
Ja tyvenimmässäkö rauhan yössä,
Kun kaikin viettehin sua houkutellaan,
Leposi sinä kuninkaalta kiellät?
Te, halvat miekkoiset, te levätkää!
Levoton kruunun painama on pää.

(Warwick ja Surrey tulevat.)

WARWICK.

Iloista huoment', armollinen herra!

KUNINGAS HENRIK.

Joko on huomen?

WARWICK.

Yks on kello lyönyt.

KUNINGAS HENRIK.

No hyvää huomenta siis, hyvät loordit!
Lähettämäni kirjeet luittenko?

WARWICK.

Luimme, majesteetti.

KUNINGAS HENRIK.

Siis näette, kuinka valtakunnan ruumis
On saastutettu, mikä vaarallinen
Ja inha tauti nyt sen sydänt' uhkaa.

WARWICK.

Tuo vaan on ruumiillinen epävointi,
Ja entiseen voi kuntoon taas sen auttaa
Vähäinen lääkitys ja hyvä neuvo.
Northumberland saa kohta jäähdytystä.

KUNINGAS HENRIK.

Lukea kohtalon jos kirjaa voisi
Ja nähdä, kuinka aikain mullistukset
Tasoittaa vuoria, ja kuinka manner,
Väsyen tiukkuuteensa, mereen liukee!
Ja taaskin nähdä, kuinka liian väljäks
Käy suuren valtameren rantavyöhyt
Neptunon uomille! kuink' onni pyörii
Ja kuinka eri juomia se kaataa
Vaiheiden maljaan! Oi, jos tuon vois nähdä,
Niin itse miekkoisinkin nuorukainen,
Nuo kaikki nähdessään, nuo menneet vaarat
Ja tuskat tulevat, lois kirjan kiinni
ja istuis oottamaan vaan kuolemaansa!
Ei kymment' ole vuotta siitä kuin
Northumberland ja Richard ystävinä
Kemuilivat, ja kahden vuoden päästä
Jo ottelivat; kahdeksaa ei vuotta,
Kun Percy lähin oli uskottuni
Ja edestäni uurasti kuin veljen,
Ja elon, lemmen mulle alttiiks antoi,
Uhaten Richardia suoraan silmiin
Mun puolestani. Ken teist' oli läsnä —

(Warwickille)

Te, Nevil lanko, jos en väärin muista
Kun Richard, silmät aivan kyynelissä,
Northumberlandin häntä sättiessä,
Nää sanat lausui profeetalliset:
"Northumberland, sa porras, jota nousee

Bolingbroke lanko valtaistuimelle"; —
En moista aatellut, sen Herra tietköön
Mut hätä painoi silloin valtakuntaa,
Ja herruutt' oli suudella mun pakko; —
"Tuleva on se aika", niin hän jatkoi,
"Tuleva on se aika, jolloin kypsyy
Ja alkaa märkiä se synnin paise";
Näin ennusti hän tätä ajan tilaa
Ja ystävyistemekin rikkumista.

WARWICK.

Kaikk' ihmiselämä on aikakirja,
Mi menneisyyden luonteest' antaa kuvan;
Siit' ota vaari, niin voit kohdallensa
Asiain menot ennustaa, jotk' eivät
Viel' ole ilmoilla, vaan siemenellä
Ja heikoll' alkehella kätkössänsä;
Tuollaiset aika sitten hautoo ilmi;
Ja tämän välttämättömyyden nojall'
Ois Richard voinut varmaan päättää, että
Northumberland, joss' asui silloin vilppi,
Täst' idust' isompaankin yltyis vilppiin,
Mi juurtuakseen muut' ei löytäis maata
Kuin teidät.

KUNINGAS HENRIK.

Tääkö välttämätöntä?

No, välttämättömyys siis kestääkäämme!
Se sanakin jo siihen vaatii meitä, et
Northumberlandin on ja piispan voima —
Viiskymmentuhantinen, sanotaan. —

WARWICK.

Ei, mahdotonta! Huhu kahdistaapi
Pelätyn luvun, niinkuin kaiku äänen.
Levähtää suvaitkaa! Kautt' elämäni,
Se voima, jonka laitoitte jo matkaan,
Tuon saalihiin se vähin vaivoin voittaa!
Ja lisälohdukkeeksi: varmalt' olen
Taholta kuullut Glendowerin kuolleen.
Potenut kaksi viikkoa jo ootte,
Ja nämä valvomiset yhä lisää
Vaan sairauttanne.

KUNINGAS HENRIK.

Neuvoanne kuulen.

Tään sisäsodan loppumaan kun saisi,
Niin pyhään maahan, loordit, matkattaisi.

(Menevät.)

Toinen kohta.

Pihamaa rauhatuomari Tyhjäsän talon edustalla Glostershiressä.

(Tyhjänen ja Mykkänen kohtaavat toisensa. Homeinen, Varjo,
Syytä, Kitu, Mulli ja palvelijoita perällä.)

TYHJÄNEN. Kas vaan, kas vaan! Huomenta, huomenta! Varhain liikkeellä, totta maarin! No, mitä kuuluu, hyvä Mykkäs-serkku?

MYKKÄNEN.

Huomenta, huomenta, hyvä Tyhjäs-serkku!

TYHJÄNEN. No, miten jaksaa orpanani, pikku puolisonne? Ja teidän kaunis tyttärenne, ja minun, minun ristityttäreni, Elli?

MYKKÄNEN.

Ah, Tyhjäs-serkku, se on se mustarastas!

TYHJÄNEN. Lyönpä, totta toisen kerran, vetoa, että William serkusta on tullut oiva latinamies. Hän on Oxfordissa yhä, niinkö?

MYKKÄNEN.

Onhan se siellä minun kustillani.

TYHJÄNEN. Siis hän pian tulee lakikollegioon; minäkin olin aikoinani Clemensin collegiossa, jossa vieläkin varmaan puhutaan Tyhjäs-hupsusta.

MYKKÄNEN.

Teitä sanottiin silloin hauskaksi Tyhjäseksi.

TYHJÄNEN. Niin maarinkin; sanottiin miten sopi, ja tein miten sopi; en, piru olkoon, häikäillyt. Siellä olimme minä ja pikku Jukka Penninen ja musta Yrjö Koli ja Franssu Luukontti ja Ville Pukari, Cotswoldilainen; sanokaa, onko neljää mokomaa tappelijaa sittemmin nähty kaikissa collegioissa yhteensä? Ja meidän kesken puhuen, me tiesimme, missä leikot olivat, ja parhaat niistä oli aina meille alttiit. Silloin oli Hannu Falstaff, nykyinen sir John, pelkkä poikanulikka ja paashina Thomas Mowbraylla, Norfolkkin herttualla.

MYKKÄNEN.

Samako sir John, jota odotetaan tänne sotamiehiä pestaamaan?

TYHJÄNEN. Sama sir John, ihan sama mies! Näin hänen collegion portissa iskevän läven Skaganin päähän, vaikka oli vaan pieni kyysä, tuskin tuon kokoinen. Ja ihan samana iltana tappelin minä Simson Tolvasen, erään hedelmäkauppiaan, kanssa Greyn collegion takana. Jesta sentään, kuinka hurjasti sitä on eletty! Ja nyt kun saan kuulla, että niin moni vanhoista tuttavistani on kuollut!

MYKKÄNEN.

Me olemme kaikki sitä tietä menevät, serkkuseni.

TYHJÄNEN.

Tietysti, niin tietystikin! Se on varma, se on varma! Kuolema on, niinkuin psalmista sanoo, kaikille tietty; kaikkien täytyy kuolla. Paljonko nyt maksaa hyvä härkäpari Stamfordin markkinoilla?

MYKKÄNEN.

En maarin minä siellä ole ollut.

TYHJÄNEN.

Kuolema on tietty. — Vieläkö se vanha Tupuli elää, kylänmiehenne?

MYKKÄNEN.

Kuollut on.

TYHJÄNEN. Jesta! Kuollut! — Hän se osasi jouta käyttää, — ja kuollut! — Hän ampui aimosti; Juhana Gaunt piti paljon hänestä ja pani vetoa suuret rahasummat hänen päästään. Kuollut! — Hän laukaisi keskipilkkään kahdensadan neljänkymmenen askeleen päästä, ja vartavasten tehdyn vasaman hän lennätti neljä- tai viisikymmentä jalkaa siitäkin kauemmas, niin että teki miehen sydämen oikein hyvää. — Mitä nyt uuhet maksavat kaksikymmenys?

MYKKÄNEN. Laadun mukaan; kelpo uuhista maksetaan kahdestakymmenestä hyvinkin kymmenen puntaa.

TYHJÄNEN.

Ja vanha Tupuliko kuollut?

(Bardolph tulee ja toinen mies hänen seurassaan.)

MYKKÄNEN.

Nuo kaksi ovat varmaankin sir John Falstaffin miehiä.

BARDOLPH.

Hyvää huomenta, arvoisat herrat! Suokaa anteeksi, kuka on rauhatuomari Tyhjänen?

TYHJÄNEN. Minä olen Robert Tyhjänen, minä, köyhä moisikki tästä kreivikunnasta ja yksi kuninkaan rauhatuomareita. Millä voin teitä palvella?

BARDOLPH. Kapteenini tervehtää teitä, hyvä herra, kapteenini, sir John Falstaff, mukkea ritari, jumal'auta, ja uljaimpia päämiehiä.

TYHJÄNEN. Kiitän tervehdyksestä. Tunnen hänet hyväksi pistomieheksi. Kuinka voi se hyvä ritari? Ja hänen vaimonsa, armollinen rouva, jos saan kysyä?

BARDOLPH.

Anteeksi, herraseni; soturi on enemmän mukavustunut, kun on vaimoton.

TYHJÄNEN.

Totta totisesti, hyvin sanottu; niin, toden totta, hyvin sanottu!

"Enemmän mukavustunut!" — Se on hyvä, on, toden tottakin. Hyvät fraasit ovat varmaankin, ja ovat aina olleet, hyvin mukavat.

Mukavustunut! Se johtuu "mukava" sanasta; oikein hyvin, hyvä fraasi.

BARDOLPH. Anteeksi, herraseni; olen kuullut sen sanan. Sanotteko, että se on fraasi? Hitto olkoon, minä en tiedä, mitä fraasi on, mutta miekallani tahdon puolustaa sitä sanaa, että se on sotamiehen sana ja tavattoman mukava mahtisanaksi, jumaliste. Mukavustunut: se on, kun ihminen on, niinkuin sanotaan, mukavustunut, taikka kun ihminen on sen mukainen, että voi sanoa, että hän on mukavustunut, joka on erinomainen asia.

(Falstaff tulee.)

TYHJÄNEN. Ihan paikalleen! — Kas, tuossahan tulee se hyvä sir John. — Saanko kätellä kättänne, teidän ylhäisyytenne suloista kättä? Totisesti, näytätte sangen reippaalta ja hyvin nuorelta ikäiseksenne; terve tultuanne, hyvä sir John!

FALSTAFF.

Hauska nähdä, ette voitte hyvin, herra Robert Tyhjänen. — Herra Mässäri, jos en erehdy?

TYHJÄNEN.

Ei, sir John, serkkuni Mykkänen, ammattiveljeni.

FALSTAFF.

Hyvä herra Mykkänen, nimenne sopii hyvin rauhan miehelle.

MYKKÄNEN.

Terve tultuanne, teidän ylhäisyytenne?

FALSTAFF. Hyi saakeli, onpas nyt kuuma! — Hyvät herrat, oletteko hankkineet minulle puoli tusinaa kelvollisia miehiä?

TYHJÄNEN.

Olemme kylläkin. Istukaa, olkaa hyvä.

FALSTAFF.

No, katsotaanhan niitä, jos suvaitsette.

TYHJÄNEN. Missä lista? Missä lista? Missä lista? Katsotaan, katsotaan! Niin niin, niin niin. Oikein, oikein, herraseni: — Rappu Homeinen! — Tulkoot esille; sen mukaan kuin huudan, muistakoot sen, muistakoot sen. — Katsotaanhan! Missä on Homeinen?

HOMEINEN.

Tässä, teidän luvallanne.

TYHJÄNEN. Mitä arvelette, sir John? Vahvaraajainen mies, nuori, väkevä ja hyvää rotua.

FALSTAFF.

Onko nimesi Homeinen?

HOMEINEN.

On, teidän luvallanne.

FALSTAFF.

Hyvään aikaan joudut siis käytettäväksi.

TYHJÄNEN.

Ha, ha, ha! Verratonta, totta totisesti! Käyttämättömät kalut

homehtuvat. Vallan verrattoman hyvä! — Todellakin, hyvin sanottu, sir John, vallan hyvin sanottu!

FALSTAFF (Tyhjäselle.)
Merkitkää hänet.

HOMEINEN. Olen jo ennen tarpeeksi asti merkitty, olisitte voinut minut jättää. Vanha äitimuori kotona on nyt hukassa, kun ei ole isännyyden eikä varsityön hoitajaa. Ei tarvitsisi minua merkitä; on niitä toisia, sopivampiakin marssimaan kuin minä.

FALSTAFF. Kas niin; vaiti, Homeinen! Sinä tulet mukaan. Homeinen, sinua pitää kuluttaa.

HOMEINEN.
Kuluttaa?

TYHJÄNEN. Vaiti, tolvana, vaiti! Astu syrjään! Tiedätkö, missä olet? — Nyt toisiin, sir John. — Katsotaanhan: Simo Varjo!

FALSTAFF. Tulimmaista! Sen miehen tahdon, että saan varjossa istua; siitä tulee varmaankin kylmä sotamies.

TYHJÄNEN.
Missä on Varjo?

VARJO.
Tässä, herra.

FALSTAFF.
Varjo, kenen poika olet sinä?

VARJO.
Äitini poika, hyvä herra.

FALSTAFF. Äitisi poika! Hyvin uskottavaa; ja isäsi varjo. Näin tavoin vaimon poika on miehen varjo; niin, totta vieköön, usein onkin, mutta ei ole siinä miehen ytiä.

TYHJÄNEN.
Kelpaako hän, sir John?

FALSTAFF. Varjo on hyvä kesäisin; — merkitkää hänet, sillä meillä niitä on koko joukko varjoja katselmuslistan täytteenä.

TYHJÄNEN.
Tuomo Syylä!

FALSTAFF.
Missä on hän?

SYYLÄ.
Tässä, herra,

FALSTAFF.
Onko nimesi Syylä?

SYYLÄ.
On, herra. —

FALSTAFF.
Olet pahasti rouhittu syylä.

TYHJÄNEN.
Merkitsenkö hänet, sir John?

FALSTAFF. Liikaa vaivaa: kaikki hänen sälynsä on selkään varattu, ja koko hökkelijä kannattaa pari nuppineulaa. Häntä ei enää merkitä.

TYHJÄNEN. Ha, ha, ha! — Kylläpä osaatte, sir John, kylläpä osaatte, se täytyy sanoa. — Franssu Kitu!

KITU.
Tässä, herra.

FALSTAFF.

Mikä on ammattisi, Kitu?

KITU.

Olen naisten räätäli, herra.

TYHJÄNEN.

Merkitsenkö hänet?

FALSTAFF. Merkitkää; jos hän olisi miesten räätäli, saattaisi hän pian teidät merkitä. Lupaatko pistää vihollisen rintamaan yhtä monta reikää, kuin olet naisen hameeseen pistänyt?

KITU.

Parastani koetan tehdä, herra; enempää ette voi vaatia.

FALSTAFF.

Oikein sanottu, hyvä naisten räätäli! Hyvin sanottu, uljas Kitu! Sinusta tulee yhtä urhokas kuin julmistunut kyyhkynen tai kaikkein sankarillisin rotta. Merkitkää naisten räätäli täydestä, herra Tyhjänen, niin että tuntuu, herra Tyhjänen.

KITU.

Olisin tahtonut saada Syylän mukaan, herra.

FALSTAFF. Tahtoisin, että olisit miesten räätäli, niin voisit paikkaamalla saada hänestä mukiin menevää kalua. En voi panna halvaksi soturiksi sitä, [15] joka on niin monien tuhansien päämies. Ole siihen tyytyväinen, kaikkeinvoimallisim Kitu.

KITU.

Olen tyytyväinen, herra.

FALSTAFF.

Olen sinulle kiitollinen, kunnianarvoisa Kitu. — Kuka nyt on vuorossa?

TYHJÄNEN.

Pietari Mulli Laitumelta!

FALSTAFF.

He helkkari! Mulli esiin!

MULLI.

Tässä, herra.

FALSTAFF. Jumaliste, muhkea mies! Merkitkää Mulli, että hän vielä kerran mylväisee.

MULLI.

Jumalan nimessä, hyvä herra kapteeni, —

FALSTAFF.

Mitä, mylväisetkö jo ennen, kuin sinut merkitään?

MULLI.

Jumalan nimessä, herra, minä olen kivulias raukka.

FALSTAFF.

Mikä kipu vaivaa sinua?

MULLI. Saakelinmoinen nuha, herra; rykä, jonka sain soittaessani kelloja kuninkaan puolesta hänen kruunauksessaan.

FALSTAFF. No, saat mennä sotaan, halatti yllä; nuhasi kyllä karkoitamme ja laitamme niin, että ystäväsi soittavat kellojasi. — Tässäkö kaikki?

TYHJÄNEN.

Tässä on jo kaksi enemmän kuin oli määrä; täältä saatte vaan neljä, sir John. — Ja nyt, suvaitsetteko syödä päivällistä kanssani?

FALSTAFF. Päivällistä en voi odottaa, mutta juoda kanssanne tahdon. Totta totisesti, hauska oli tavata teitä, herra Tyhjänen.

TYHJÄNEN.

Oh, sir John, muistatteko vielä, kun makasimme yökauden Saint George-fieldin tuulimyllyssä?

FALSTAFF.

Ei puhuta siitä, herra Tyhjänen, ei puhuta siitä.

TYHJÄNEN.

Haa! Se oli hauska yö. Ja vieläkö se Yötyrin Jaana elää?

FALSTAFF.

Elää, herra Tyhjänen.

TYHJÄNEN.

Hän ei koskaan tullut minun kanssani toimeen.

FALSTAFF. Ei koskaan, ei koskaan; hänen oli aina tapa sanoa, että Tyhjämästä hän ei voi kestää.

TYHJÄNEN. Niin, piru olkoon, saatoin suututtaa hänet oikein silmittömäksi. Hän oli silloin niitä leikkoja. Onko hän yhä pinnassaan?

FALSTAFF.

Vanha on, vanha on, herra Tyhjänen.

TYHJÄNEN. Niin, kuinkas muuten, vanha tietystikin; mitä hän muuta voi olla kuin vanha; tietysti hän on vanha; ukko Yötyristä hänellä oli Roope Yötyri jo ennen, kuin minä tulin Clemensin kollegioon.

MYKKÄNEN.

Siitä on jo viisi kuudetta vuotta.

TYHJÄNEN. Voi, Mykkäs-serkku, olisitpa sinä nähnyt, mitä minä ja tämä ritari olemme nähneet! — Haa! Eikö totta, sir John?

FALSTAFF.

Niin, herra Tyhjänen, me olemme kuulleet sydänyön kellon läppäyksen.

TYHJÄNEN.

Olemme, olemme, olemme, niin, totta vieköön, olemmekin, sir John!
Tunnussanamme oli: "Hei, pojat!" — Tulkaa pois ruoalle, tulkaa! — Oi, mitä päiviä olemme pitäneet! — Tulkaa, tulkaa!

(Falstaff, Tyhjänen ja Mykkänen menevät.)

MULLI. Rakas herra korpraali, auttakaa minua ystävänä; tässä teille neljä kymmenkillinkiä Ranskan kruunuissa. Totta totisesti, herra, ennen menen hirteen, kuin menen mukaan. En kuitenkaan, omasta puolestani, siitä välitä, vaan pikemmin sen tähden, ettei ole minulla halua, ja tekisi, omasta puolestani, mieli jäädä ystävien pariin, muuten herra, en siitä, omasta puolestani, suuresti välitä.

BARDOLPH.

Hyvä; astu syrjään.

HOMEINEN. Ja hyvä herra korpraali kapteeni, auttakaa minua ystävänä vanhan äiti-muorini tähden; hänellä ei ole ketään, joka häntä vaalisi, kun minä olen poissa; ja eukko on vanha, eikä voi itse itseään hoitaa. Saatte neljäkymmentä, herra.

BARDOLPH.

Hyvä; astu syrjään.

KITU. En maarinkaan minä puolestani siitä välitä; ihminen kuolee vaan yhden kerran; — me olemme Jumalalle kuoleman velkaa; — jos se on sallittu, hyvä on; jos ei, hyvä sekin. Kukaan ei ole liian hyvä palvelemaan ruhtinastaan; ja, kävi kuinka kävi, se, joka tänä vuonna kuolee, on toisena siitä kuitti.

BARDOLPH.

Hyvin sanottu; sinä olet kelpo mies.

KITU.

En maarinkaan minä tahdo olla halpamielinen.

(Falstaff ja rauhantuomarit palajavat.)

FALSTAFF.

No, mitkä miehet minä saan?

TYHJÄNEN.

Neljä saatte, keitä vaan haluatte.

BARDOLPH.

Tässä on kolme puntaa päästörahaksi Homeisen ja Mullin puolesta.

FALSTAFF.

Vai niin, hyvä vaan.

TYHJÄNEN.

No, sir John, mitkä neljä tahdotte?

FALSTAFF.

Te valitkaa minun puolestani.

TYHJÄNEN.

No siis: — Homeinen, Mulli, Kitu ja Varjo.

FALSTAFF. Homeinen ja Mulli! — Mitä teihin, Homeinen, tulee, niin saatte jäädä kotiin, kunnes tulette palvelukseen kelvottomaksi; — ja mitä tulee teihin, Mulli, niin jääkää te kasvamaan, kunnes tulette kelpoiseksi; minä en huoli kummastakaan.

TYHJÄNEN. Sir John, sir John. vahinkoa teette itsellenne. Nämä ovat pulskimmat miehenne, ja soisin, että saisitte parhaat.

FALSTAFF. Tekö, herra Tyhjanen, minulle neuvotte, miten valikoida mieheni? Kysynkö minä miehen raajoja, suonia, ruhoa tai jykevää muotoa? Mieltä minä vaadin, herra Tyhjänen. — Tässä on Syytä; — nähkääs, kuinka kurjalta hän näyttää; mutta lataa ja laukaisee yhtä joutuun, kuin tinasepän vasara liikkuu, ja tulee ja menee nopeammin, kuin juomanpanijan renki sankaa vipuun ripustaa. Ja tuo naamapuoli tuolla, tuo Varjo, — tänne se mies! Siinä ei ole vihamiehellä osaamisen varaa; vainolainen voi yhtä hyvin tähdätä kynäveitsen terään. Ja jos tulee peräytyä, — kuinka sukkelaan silloin tämä Kitu, tämä naisten räätäli, pötkii tiehensä! Oi, antakaa mulle auttavaa väkeä, mutta auttakaa minua kolhoista. — Annahan musketti Syytän käteen, Bardolph.

BARDOLPH.

Tuossa, Syytä! Oikeaan, mars! Noin, noin, noin!

FALSTAFF. No, näytä nyt, miten osaat muskettia käyttää. Niin, — hyvin kyllä! — Kas niin, — vallon hyvin! — erinomaisen hyvin! — Tuollainen pieni, laiha, vanha, ryttyinen, kaljupää pyssymies, se on minun mieleiseni. — Hyvä, Syytä, hyvä! Sinä olet kelpo retkale; tuossa sulle kuusiäyrinen, ota!

TYHJÄNEN. Hän ei ole vielä taituri ammatissaan, hän ei osaa vielä oikein. Muistan Mill'end'in niityllä, — olin silloin Clemensin kollegiossa, — kun näyttelin Dagonetin[16] osaa Arthur-näytelmässä, oli siellä pieni, vikkellä veitikka, joka piteli pyssyään näin vaan; käänsihe ja väänsihe, oli milloin tuossa, milloin tässä; "puh, pah", sanoi hän, "pau", sanoi hän; ja oli taas tiessään, ja tuli taas takaisin. Mokomaa miestä en enää näe eläissäni.

FALSTAFF. Näistä miehistä tulee kyllä hyvää, herra Tyhjänen. — Jumala teitä varjelkoon, herra Mykkänen! En tahdo pitkillä puheilla teitä vaivata. — Hyvästi, hyvät herrat, kumpikin! Kiitoksia paljon! Minulla on vielä kahdentoista penikulman matka tehtävä tänä iltana. — Bardolph, toimita vaatteet sotureille.

TYHJÄNEN. Sir John, Jumala teitä siunatkoon, ja Herra suokoon menestystä toimillenne ja antakoon meille rauhan! Kun palaatte, käykää katsomassa, vanhaa tuttavuutta uudistamassa; ehkäpä vielä tulen kanssanne hoviin.

FALSTAFF.

Jumaliste, mielelläni sen näkisin.

TYHJÄNEN.

Olkoon menneeksi! Sanottu ja tehty. Hyvästi vaan!

FALSTAFF.

Hyvästi, hyvästi, herrttaiset herrat! —

(Tyhjänen ja Mykkänen menevät.)

Mars matkaan, Bardolph, vie miehet pois!

(Bardolph ja soturinalokkaat menevät.)

Jahka palaan, niin kyllä vielä nuo rauhatuomarit nyljen; aion vähän tyhjentää tuon Tyhjäsän kukkaroa. Herra Jumala, kuinka meitä vanhoja se valheen synti riivaa! Tuo nälkääntynyt rauhatuomari ei ole muuta tehnyt, kuin lörpötellyt minulle nuoruutensa hullutuksia ja urotöitään Turn-bull-streetissa;[17] ja joka kolmas sana oli valhe, maksettu kuulijalle säntillisemmin kuin veroraha Suur-turkille. Muistan hänet Clemensin kollegion ajoilta; hän oli silloin niiden ukkojen näköinen, joita syönnin jälkeen juuston kuorista leikellään; alastomana oli osavasti kuin halaistu räätikkä, johon oli veitsellä vuoltu kummallinen pää. Hän oli niin ruti pieni, että lyhytnäköinen silmä ei voinut erottaa raajoja ruhosta; oikea nälkäraunio, mutta niin kiimainen kuin marakatti, ja hutsut haukkuivatkin häntä — paraksi. Hän oli aina takapajulla muodeissa ja lauloi vitsotuille naiseläjille sävelmiä, joita oli kuullut ajurien viheltelevän, ja vannoi, että ne olivat hänen omia sepustamiaan lemmenlauluja tai serenaateja. Ja nyt on tämä narrinnahka tilanhaltija ja puhuu niin tuttavallisesti Juhana Gauntista, kuin jos olisivat sinuksia keskenään; ja voin vannoa, ettei hän ole nähnytkään häntä muuta kuin kerran keihästelykentällä, jossa sai häneltä aika läven päähänsä, kun tungeskeli marsalkin palvelijain joukkoon. Sen itse näin, ja sanoin Juhana Gauntille, että nyt hän iski omaa varjoansa, sillä miehen olisi voinut kiluineen kaluineen pistää ankeriaan nahkaan; hoboijan kotelo olisi hänelle ollut tilava asunto, oikein hovilinna; ja nyt hänellä on talot ja karjat. Hyvä, aion hieroa tuttavuutta hänen kanssaan, kun palaan, ja kovalle ottaa, jos ei hänestä synny minulle kahdenkertainen viisauden kivi.[18] Jos vanhalle haulle on syöttinä pieni salakka, niin en luonnonlaissa huomaa mitään, joka estäisi minua häynimästä häntä. Aika neuvon keksii, ja sillä hyvä.

(Menee.)

NELJÄS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Metsä Yorkshiressa.

(Yorkin arkkipiispa, Mowbray, Hastings y.m. tulevat.)

ARKKIPIISPA.

Mik' on tää metsä?

HASTINGS.

Gualtree'n metsä, armo.

ARKKIPIISPA.

Täss' seisahdumme. Urkkijoita pankaa
Vakoomaan vihollisen lukumäärää.

HASTINGS.

Ne laitoimme jo matkaan.

ARKKIPIISPA.

Hyvä oli. —

Te, tämän suuren hankkeen osaveljet,
Teen teille tiedoks' että mulle tullut
Northumberlandilta on veres kirje;
Sen kylmä henki on ja mieli tämä:
Hän oisi itse suonut täällä olla
Arvonsa mukaisella armeijalla,
Vaan sit' ei kokoon saanut; Skotlantiin
Nuort' onneaan siis kypsyttämään läksi;
Ja kirjeen päättää hartain rukouksin.
Ett' yrityksemme ei vaaraa väistäis
Ja vastustajan kauheata voimaa.

MOWBRAY.

Siis häneen pantu toivo kaatuu maahan
Ja särkyy pirstoiksi.

(Sanansaattaja tulee.)

HASTINGS.

No, mitä uutta?

SANANSAATTAJA.

Metsästä länteen, jonkun virstan päässä,
Lähestyy vihollinen uhkein joukoin;
Alasta päättäin, minkä täyttää, voi se
Noin kolmikymmen-tuhantinen olla.

MOWBRAY.

Siis osavasti niinkuin arvelimme.
Eteenpäin vaan ja pelkäämättä vastaan!

(Westmoreland tulee.)

ARKKIPIISPA.

Mik' uljastamineinen päämies tuossa?

MOWBRAY.

Lord Westmoreland se on, ma luulisin.

WESTMORELAND.

Terveiset teille laittaa päällikkömme,
Juhani, Lancasterin herttua.

ARKKIPIISPA.

Sanokaa suopeasti, lord Westmoreland,
Miss' aikeessa te tulette?

WESTMORELAND.

Mylord,

Puheeni ponnaan siis ma teihin käännän,
Arvoisa herra piispa. Kapina
Jos omass' oisi haahmossansa tullut,
Katalin sälyjoukoin, johtajana
Verinen nuoruus, koristeena vimma
Ja apureina nulikat ja loiset;
Näin, sanon, kirottu jos kapina
Omassa tosi luonnossaan ois tullut,
Niin, hurskas isä, te, — te, jalot loordit —
Te ette tässä oisi arvollanne
Sen veristä ja inhaa ilmestystä
Koristamassa nyt. Te, herra piispa,
Jonk' istuint' yhteiskunnan rauha turvaa,
Jon parta rauhan työn on hopeoima,
Jonk' oppi, tieto rauhan kasvattama,
Ja jonka valkopuku puhtautta
Ja rauhan kyyhkyn lauhaa mieltä kuvaa
Miks käännätte noin huonost' itsenne
Suloa sointuvasta rauhan kielest'
Alhaisen, raa'an sodan kielelle,
Haarniskaan kirjat vaihtain, kynät peitseen,
Verehen musteen, jumalaisen äänen
Rämäkkään torvehen ja sotahuutoon?

ARKKIPIISPA.

Sen miksi teen? — Se kai on kysymys?
On vastaus lyhyt: — sairait' ollaan kaikki;
Ylöllisestä, irstaast' elämästä
Podemme kuumetautia, ja siihen
Vaan suonenisku auttaa; samaan tautiin
Kuningas Richard tarttumasta kuoli.

Mut jalomielinen Westmoreland,
Ma täss' en tahdo lääkärinä olla,
En, enkä rauhan vihamiehenä
Sotaisten miesten parveen tungeskella;
Pikemmin hetken aikaa sodan julmuutt'
Esittää tahdon, siten parannella
Himokkaat, onnestansa sairaat mielet
Ja huoltaa ummetaudin, joka uhkaa
Tyreyttää elinveret. Suoremmin:
Kun vaakaan pannaan meille tehdyt pahat
Ja mitkä sota tuottaa voi, niin raskaamp'
On silloin kanteemme kuin rikoksemme.
Näemme, minne ajan virta vierii
Ja kuinka rauhanpoluiltamme meidät
Muassaan sattuman vie hurja tyrsky.
Kun tilaisuutta saamme, kantehemme
Me kohta kohdalt' esitämme kaikki.
Kuningas niist' ois aikaa saanut tiedon,
Mut hänen puheilleen ei meitä suotu;
Kun meitä loukattiin, ja kanteen teimme,
Niin hänen luokseen pääsön meiltä kielsi
Ne, jotk' ol' enin meitä loukanneet.
Äskeisten päivän vaarat, joiden muisto
On verin tuorein maahan kirjoitettu,
Ja tapaukset, joita joka hetki
Viel' uudistuu, ne meidät tähän outoon
On asepukuun pukeneet, ei siksi,
Ett' ainut rauhan oksanenkaan rikkuis,
Vaan että rakentuisi tosi rauha
Ei yksin nimeksi, vaan hyödyksi.

WESTMORELAND.

Kosk' oikeutt' on teiltä kielletty?
Kuningas missä solvannut on teitä?
Keit' ompi teitä vastaan ärsytetty,
Ett' uskallatte taivaan leiman painaa
Kapinan veriseen ja väärään kirjaan
Ja julmaa vihan miekkaa pyhentää?

ARKKIPIISPA.

Yhteinen veli, valtio, sen vaatii;
Erikoissyynä mull' on sitä paitse
Omalle veljelleni tehty julmuus.

WESTMORELAND.

Ei siihen tarvis moista parannusta,
Ja joskin tarvis, niin se teit' ei koske.

MOWBRAY.

Miks häntä ei, ja kaikkiakin meitä,
Joit' entispäivän iskut kirveltävät
Ja jotka suvaitsemme nykytilan
Kädellä raskaalla ja laittomalla
Rutistaa kunniamme?

WESTMORELAND.

Rakas Mowbray,

Tuomitkaa aikaa, niinkuin aika vaatii,
Niin varmaan sanotte, ett' ajast' ompi
Tuo vääräys tullut, eikä kuninkaasta.
Mut mitä teihin tulee, niin en huomaa,
Mitenkä kuningas tai nykyaika
Perustett' antanut on kanteeseen
Tuumankaan vertaa. Olettehan saanut
Ylevän, kunniakkaan isänne,
Norfolkin herttuan, kaikki oikeudet.

MOWBRAY.

Isäni kunniaista mitä puuttui,
Jok' oli minuss' eloon uusittava?
Kuningas häntä rakasti, mut hänet
Maanpakoon valtasyiden pakost' ajoi.
Kun sitten hän ja Henrik Bolingbroke,
Satulass' uljahina istuen,
Kannustaan korskuvia ratsujansa,
Ojossa peitsi, rautatakki päässä
Ja silmät säkenöiden ristikosta,
Rämäkän torven taistoon kutsuessa, —
Niin silloin, silloin, kun ei mikään voinut
Isääni Bolingbroken ryntäilt' estää,
Kuningas sauvansa kun maahan heitti,
Niin siinä sauvass' elämänsä riippui:
Pois heitti oman henkensä ja niiden,
Jotk' oikeuden tai miekkavallan kautta
Bolingbroke sitten perikatoon saatti.

WESTMORELAND.

Puhutte, mylord, ette tiedä, mitä.
Herefordin kreivi silloin Englannissa
Ylimys oli urhakkain; ken tietää,
Kenelle onni hymyillyt ois silloin?
Mut isänne jos oisi voittanutkin,
Coventryst' ei hän pelastunut oisi;
Maa hälle vihaa yhteen ääneen huusi;
Hereford sai kaikkein rukoukset, lemmet;
Hänt' ihaeltiin, häntä jumaloittiin,
Siunailtiin enemmän kuin kuningasta,
Mut tämä poikkeust' on aineestani.
Ma prinssin, kenraalimme, luota tulen
Ja kysyn kanteitanne, ilmoittain,
Ett' itse kuulustaa hän aikoo teitä;
Miss' oikeiks nähdään vaatimuksenne,
Iloita saatte: kaikki poistetaan,
Mik' antoi teille syytä vihamieleen.

MOWBRAY.

Tän tarjon vaatimiseen hän meit' ajoi:
Se valtajuonta on, eik' ystävyyttä.

WESTMORELAND.

On röyhkeyttä, Mowbray, moinen luulo;
Tää tarjo armon työt' on, eikä pelvon.
Kas, tässä nähtäviss' on armeijamme;
Se, kunniani kautt', on liian uljas
Pelolle aatostakaan uhratakseen.
Meiss' enemmän on mainetta kuin teissä,
Aseisiin soturimme tottuneemmat,
Varustus sama, asiamme paras,
Siis, järjen mukaan, miehuus meiss' on oiva.
Pakosta siis ei tämä tarjo tullut.

MOWBRAY.

Mun neuvoni on keskustelu heittää.

WESTMORELAND.

Se todistaa vaan huonoks asiaanne:
Ei mätä kohta siedä koskemista.

HASTINGS.

Juhani prinssill' onko täysi valtuus
Isänsä luvalla ja oikeudella
Kuunnella sekä määräävästi päättää
Niist' ehdoista, joit' ehkä tässä tehdään?

WESTMORELAND.

Jo nimi päällikön sit' edellyttää;
Noin turhaa kysymystä kummeksin.

ARKKIPIISPA.

Siis tässä, lord Westmoreland, tämä lista:
Yleiset valituksemme on siinä.
Jos joka eri kohta autetaan,
Jos kaikki poiss' ja läsnäolevaiset,
Jotk' yhteen kasvaneet on tähän tuumaan,
Vapaiksi laillisesti julistetaan,
Pikainen vaatimusten täytöntö
Jos meille taataan sekä hankkeellemme,
Niin alammaisen uomaan palajamme,
Voimamme kahlehtien rauhan käsiin.

WESTMORELAND.

Tään prinssille ma näytän. Sitten, loordit,
Armeijan nähtävissä yhdytään
Ja joko rauha tehdään — suokoon Luoja! —
Tai riidan ratkojaksi kutsutaan
Ja päättäjäksi miekka.

ARKKIPIISPA.

Niin, mylord.

(Westmoreland menee.)

MOWBRAY.

On povessani ääni, joka sanoo,
Ett'ei voi tämä rauhan liitto kestää.

HASTINGS.

Ei vaaraa; rakentaa jos voimme rauhan
Niin laajaehtoisen ja täydellisen,
Kuin minkä liittokirjass' esitämme,
Niin rauha vahva on kuin kallio.

MOWBRAY.

Niin, vaan kun kuningas meit' arvioi,
Niin joka pieni, vääristelty aihe,
Jokainen turha, tyhjä tekosyykin
Hänestä maistuu tälle kapinalle.
Vaikk' oltais puhtaat niinkuin marttyyrit,
Niin meitä viskataan kuin viljaa tuuleen,
Ett' yhtä kevyt jyvä on kuin vihne
Ja hyvää ei voi pahast' erotella.

ARKKIPIISPA.

Ei, mylord; kuningas jo väsynyt
On noihin turhiin pikku valituksiin.
Hän nähnyt on, ett' yhden huolen surma
Kaks uutta eloon nostaa jälkeisissä.
Ja siksi taulunsa hän puhtaaks huuhtoo
Ja muistolleen ei pidä kielijöitä,
Jotk' yhä hänen tappioitaan matkii
Ja mieleen painaa. Hyvin hän sen tietää,
Ett' ei niin tyynni perkata voi maataan,
Kuin mitä aina vaatis epäluulo.
Niin vihamies on kiinni ystävässä,
Ett' irti juuriessaan vihamiestä
Samassa irroitaa vois ystävänkin.
Näin tämä maa on niinkuin häijy vaimo,
Jok' otteluun hänt' ärryttää, mut juuri
Kun lyömäss' on hän, väliin nostaa lapsen,
Ja kuri näin jää aikeheksi käteen.
Jok' oli tekohon jo nostettuna.

HASTINGS.

Lisäksi edellisiin kapinoiviin
Hän kaikki raipat kulutti, niin että
Nyt hältä rangaistuksen keinot puuttuu;
Väkensä kynsitön on jalopeura,
Jok' uhkaa, mut ei iske.

ARKKIPIISPA.

Totta aivan.

Siis mua uskokaa, lord marsalkka,
Jos sovinnon nyt hyvin aikaan saamme,
Niin paranneen luurikon lailla rauha
Rikosta vahvistuupi.

MOWBRAY.

Olkoon sitten!

Mut tuossa lord Westmoreland palajaa.

(Westmoreland palajaa.)

WESTMORELAND.

Tuloss' on prinssi. Mielittekö häntä
Armeijain välimaalla kohdata?

MOWBRAY.

Niin menkää, Herran nimeen, mylord York.

ARKKIPIISPA.

Edeltä viekää terveiset; me tullaan.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Toinen kohta samaa metsää.

(Toisaalta tulevat Mowbray, arkkipiispa, Hastings y.m., toisaalta prinssi Juhani, Lancasterin herttua, Westmoreland, sotaherroja ja seuralaisia.)

PRINSSI JUHANA.

Olette tervetullut, Mowbray lanko! —
Terveeksi, rakas herra arkkipiispa! —
Lord Hastings, terve! — terve, loordit kaikki! —
Somempaa oli nähdä, herra piispa,
Kun kirkon kellon kutsust' ympäröitsi
Laumanne teitä, hartahasti kuullen,
Kun pyhää sanaa sille selvititte,
Kuin nähdä rautamiesnä kiihtävänne
Kapinajoukkioita rummullanne,
Elämän vaihtain kuoloon, sanan miekkaan.
Mies, joka valtiaansa povell' istuu
Ja vallansuosin päiväsessä kypsy —
Hän kuninkaan jos turvaa väärin käyttää,
Oi, minkä turmion hän saakaan aikaan
Sen vallan varjossa! Näin, herra piispa,
On teidän laita. Ken ei oisi kuullut,
Kuin syvät teill' on tiedot raamatuissa? —
Te, Herran oman äänen kajahdus,
Te, puhemies hänen neuvostossaan,
Te, välimies ja tosi tulkitsija
Taivasten pyhän armon välillä
Ja tylsän ihmismielen! Herra piispa,
Virkanne arvon käytätte te väärin,
Alentain taivaan kunnian ja armon,
Kuin imartaja ruhtinaansa nimen,
Häpeän töihin. Kansaa yllytätte,

Jumalan harrastusta teeskennellen,
Isääni, Hänen sijaistansa vastaan,
Ja, hänen sekä taivaan rauhan sortain,
Ne tänne vyörytitte.

ARKKIPIISPA.

Jalo prinssi,
Isänne rauhaa sortain täss' en toimi,
Vaan, niinkuin sanoin lord Westmorelandille,
Tää ajan sekasorto, luonnon tapaan,
Puristaa meidät tähän rumaan muottiin
Omaksi turvaksemme. Teille, prinssi,
Osia myöten valitukset laitoin; —
Pois hovista ne ilkkumalla syöstiin, —
Siit' on tää sodan lohikäärme siinnyt,
Jonk' uhkakatseen tenhota voi uneen,
Jos oikeutetut pyyteet meille suodaan;
Näin kuuliaisuus, hurmoksestaan päässyt,
Maseena majesteetin eteen nöyrtyy.

MOWBRAY.

Jos ei, niin onneamme viime mieheen
Me koitteleme.

HASTINGS.

Jos me kaadumme,
Niin toisia on sijaan astumassa;
Jos nekin kaatuu, astuu toiset sijaan;
Ja näin se toinen turma toisen siittää,
Ja polvest' yltyy polveen tämä riita,
Niin kauan kuin on miestä Englannissa.

PRINSSI JUHANA.

Te ette yllä, Hastings, ette yllä
Vastaisten aikain pohjaa tutkimaan.

WESTMORELAND.

Suvaitkaa, prinssi, suoraan vastata,
Min verran valitukset hyväksytte.

PRINSSI JUHANA.

Ne kaikki hyväksyn ja kaikkiin suostun
Vereni, kunniani kautta vannon,
Ett' isäni on aikeist' erehdytty
Ja että liian alttiisti on jotkut
Isäni sanaa käyttäneet ja valtaa. —
Mylord, nuo haitat heti autetaan,
Niin, kautta sieluni! Jos tyydytte,
Niin kotiin lähettäkää väkenne;
Me samoin teemme. Armeijaimme nähden
Syleillen ystävyden maljan juomme,
Jott' uudistetun sovun, lemmen merkin
Jokaisen silmä täältä kotiin veisi.

ARKKIPIISPA.

Sanaanne ruhtinaalliseen ma luotan.

PRINSSI JUHANA.

Sanani minä annan ja sen pidän
Ja juon nyt teidän ylhäisyyden maljan.

HASTINGS (muutamalle sotaherralle).

Kapteeni, armeijalle rauhan sana
Vie joutuin; palkan saakohot ja menkööt;
Siit' iloitsevat, tiedän sen; no joutuin!

(Sotaherra menee.)

ARKKIPIISPA.

Maljanne, jalo lord Westmoreland!

WESTMORELAND.

Terveeksi, piispa! Jospa tietäisitte,
Mit' on tää rauha mulle vaivaa tuonut,
Niin jouten joisitte; ma pidän teistä,
Sen aika näyttävä on ilmeisemmin.

ARKKIPIISPA.

En sitä epäile.

WESTMORELAND.

Iloista kuulla. —

Juon, lanko Mowbray, terveydeksenne.

MOWBRAY.

Hyväämpä aikaan terveyttelette,
Äkiltä olenkin ma pahoinvoipa.

ARKKIPIISPA.

Vahingon edell' iloisia ollaan,
Mut raskas mieli hyvää ennustaa.

WESTMORELAND.

Siis, lanko, iloitkaa; nyt surra sietää,
Kun huomispäiväksi se hyvää tietää.

ARKKIPIISPA.

Niin kevyt mull' on mieli.

MOWBRAY.

Paha kyllä,

Jos oma ohjeenne on oikea.

(Ilohuutoja ulkoa.)

PRINSSI JUHANA.

Iloa kuulkaa: julkaistu on rauha.

MOWBRAY.

Tuo olis oivaa ollut voiton jälkeen.

ARKKIPIISPA.

Tavallaan rauhakin on valloitusta:
Molemmat puolet kunnialla nöyrtyy
Ja kumpikaan ei häviä.

PRINSSI JUHANA.

Mylord,

Meidänkin väki kotiin laskekaa. —

(Westmoreland menee.)

Väkien suokaa marssia, mylord,
Täst' ohi, ette näemme, keitä vastaan
Ois meidän tullut taistella.

ARKKIPIISPA.

Lord Hastings,

Täst', ennen eroaan, he ohi käykööt.

(Hastings menee.)

PRINSSI JUHANA.

Yhdessä, loordit, ens' yö majoillaan.

(Westmoreland palajaa.)

No, lanko, miks on väki paikallansa?

WESTMORELAND.

Päämiehet teilt' on saaneet käskyn seistä,

He eivät liiku, te jos ette puhu.

PRINSSI JUHANA.

He tehtävänsä tietävät.

(Hastings palajaa.)

HASTINGS.

Mylord,

Nyt armeijamme hajall' on. Kuin nuoret,
Ikeestään päässeet harjat, kiitävät he
Etelään, itään, pohjoiseen ja länteen,
Tai niinkuin koulun päätyttyä pojat
Kotiinsa syöksyvät ja leikkeihinsä.

WESTMORELAND.

No, hyvä vaan, lord Hastings! Palkaksesi
Maanpetoksesta kahletan sun, konna, —
Ja teidät, piispa, — teidätkin, lord Mowbray, —
Pääpettureina teidät vangitsen.

MOWBRAY.

Tää onko rehellistä kunnan työtä?

WESTMORELAND.

Sit' onko kapinanne?

ARKKIPIISPA.

Sananneko

Näin syötte?

PRINSSI JUHANA.

Sanaani en antanutkaan,

Lupasin vaan ne valitukset auttaa,
Joit' anoitte, ja, kunniani kautta,
Tunnolla kristityn sen täyttää aion.
Metelimiehet, nyt te maistaa saatte
Kapinan ja sen moisten töiden palkan.
Älytönt' oli teiltä hanke tää,
Sen alku tyhmää, loppu typerää.
Soi, rumpu! Pa'enneita vainotkaamme;
Jumala sotinut on puolestamme. —
Pois petturit nyt mestauspölkyn luo!
Sopiva vuode heidän kuolla tuo.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Toinen kohta saman metsää.

(Miekankalsketta. Hyökkäyksiä. Falstaff ja Coleville
tulevat eri taholta.)

FALSTAFF.

Mikä nimenne, herraseni? Mitä säätyä ja mistä, jos saan luvan kysyä?

COLEVILLE.

Olen ritari, herraseni, ja nimeni on Coleville alholainen.

FALSTAFF.

No siis, Coleville on nimenne, ritari arvonne ja asuntonne alho.
Coleville on yhäkin nimenne oleva, petturi arvonne ja vankiluola
asuntonne; kylläksi syvä on se asunto, ja näin tulette yhä olemaan
Coleville alholainen.

COLEVILLE.

Ettekö te ole sir John Falstaff?

FALSTAFF. Yhtä hyvä mies kuin hän, olen kuka olen. Antautteko, herra, vai pitääkö minun hikoilla tässä teidän tähtenne? Jos hikoilla minun täytyy, niin hikoilen ystäväsi kyöneleitä, jotka itkevät sinun kuolemaasi. Siis herätä sinussasi pelkoa ja ravistusta ja nöyryy minun armoni edessä.

COLEVILLE.

Luulenpa, että olette sir John Falstaff, ja siinä luulossa antaun.

FALSTAFF. Minulla on mahassani täällä kokonainen konttikunta kieliä ja niistä kaikista ei yksikään kieli virka muuta sanaa kuin minun nimeäni. Jos olisi minulla vähän säällisempi vatsa, niin olisin suorastaan kaikkein liukkain mies koko Europassa. Vatsani, vatsani, vatsani se tekee minusta lopun. — Tässähän tulee päällikkömmme.

(Juhana, Lancasterin prinssi, Westmoreland y.m. tulevat.)

PRINSSI JUHANA.

Ajosta luopukaa, jo kiihko hiltyy. —

Palauttakaa joukot, lord Westmoreland. —

(Westmoreland menee.)

Miss' olitte te, Falstaff, kaiken aikaa?

Te vasta tulette, kun kaikk' on ohi.

Nuo laiskan kujeet, totta totisesti,

Ne hirsipuulta vielä niskan taittaa.

FALSTAFF. Pahoillani olisin, armollinen herra, jos niin ei kävisi. Olen aina tietänyt, että toraa ja haukkumista urhoollisuus saa palkakseen. Luuletteko, että minä olen pääskynen, tai nuoli tai tykinluoti? Onko minun, vanhan ja vaivaisen, liikkeissäni ajatuksen nopeutta? Olen tänne rientänyt kaikkein viimeisellä mahdollisuuden tipalla: olen pilalle ajanut kymmenettä tusinaa postihevosta; ja tässä, niin väsynyt kuin olenkin matkastani, olen puhtaalla ja tahrattomalla urhoollisuudella vangiksi ottanut sir John Colevillen, alholaisen, sangen hurjapäisen ritarin ja urhoollisen vihollisen. Vaan mitäpä siitä? Hän näki minut ja antautui; niin että nyt voin täydellä syyllä sanoa niinkuin tuo könkkänenäinen Rooman poika: tulin, näin ja voitin.

PRINSSI JUHANA.

Se tuli enemmän hänen kohteliaisuudesta kuin teidän ansiostanne.

FALSTAFF. En tiedä: tässä hän on ja tässä hänet jätän teille, ja pyydän teidän ylhäisyyttänne panemaan sen kirjaan muiden tämän päivän urotöiden joukkoon; muuten siitä, jumal'avita, toimitan erityisen ballaadin, jossa otsakkeena on oma kuvani ja Coleville jalkojani suutelemassa. Tällaisiin toimenpiteisiin jos olen pakotettuna ja jos ette silloin kaikki ole minun rinnallani niinkuin kullatuita kuuden äyryn kuparilantteja ja minä maineen kirkkaalla taivaalla loistollani himmennä teitä yhtä paljon kuin täysikuu taivaan pikku kiiluvaisia, jotka sen rinnalla ovat kuin neulannuppeja, niin älkää uskoko aatelismiehen sanoja. Siis tehkää minulle oikeus ja antakaa ansion yletä.

PRINSSI JUHANA.

Sinun on liian raskas yletäkseen.

FALSTAFF.

Antakaa sen sitten loistaa.

PRINSSI JUHANA.

Sinun on liian paksu loistaakseen.

FALSTAFF. Antakaa sen sitten, armollinen herra, tehdä vaikka mitä, kun se vaan minua hyödyttää, ja sanokaa sitä miksi tahdotte.

PRINSSI JUHANA.

Nimenne Coleville?

COLEVILLE.

Niin on, arvo herra.

PRINSSI JUHANA.

Olet kuulu kapinoitsija, Coleville.

FALSTAFF.

Ja kuulu uskollinen alamainen hänet nykisti.

COLEVILLE.

Min' olen mitä pää- ja johtomiehet;

Jos minä öisin heitä johtaa saanut,
Kalliimmaks oisi teille voitto tullut.

FALSTAFF. En tiedä, mistä hinnasta he itsensä möivät; mutta sinä, niinkuin kiltti mies ainakin, annoit itsesi pois ilmaiseksi, ja minä kiitän sinua sinustasi.

(Westmoreland palajaa.)

PRINSSI JUHANA.

No, oletteko ajon päättänyt?

WESTMORELAND.

Paluu on tehty, toimi toimitettu.

PRINSSI JUHANA.

Nyt Coleville kumppaneineen Yorkiin oitis

Mestattavaksi! Viekää hänet sinne

Ja tarkoin häntä vartioitkaa, Blunt. —

(Coleville viedään vartioittuna pois.)

Nyt hoviin, loordit, joutuin! Kuulin, että

Isäni, kuningas, on kovin sairas.

Edeltä viesti viekää valtiaalle;

Me kohtukiirein teitä seuraamme.

FALSTAFF. Pyydän, armollinen herra, suokaa minun mennä Glostershiren kautta. Ja kun hoviin tulette, olkaa suosiollinen ja lausukaa siellä minusta hyvä sana.

PRINSSI JUHANA.

Hyvästi, Falstaff! Prinssinä ma teistä

Parempaa puhun, kuin mit' ansaitsette.

(Menee.)

FALSTAFF. Hyvä, jos olisi teissä sen verran järkeä; se olisi parempaa kuin koko herttuakuntanne. — Toden totta, tuo kylmäverinen poika-vesa ei pidä minusta, eikä saa häntä yksikään ihminen nauramaan; vaan se ei olekaan ihmettä: hän ei juo viiniä. Tuollaisista varovaisista poikanulikoista ei koskaan tule mitään kunnollista; vetelä juoma ja monet kalaruoat jäädyttävät niin ylenmäärin heidän vertaan, että he saavat jonkinlaisen miespuolisen kälvetystaudin; ja kun sitten naivat, niin tekevät pelkkiä tyttölapsia. He ovat yltä yleensä narreja ja pelkureita, joita jotkut meistäkin olisivat, jos emme välistä vähän hehkaantuisi. Hyvällä sherryviinillä on kahdenlainen vaikutus. Se nousee aivoihin, kuivaa sieltä kaikki typerät, tuhmat, ruteat huurut, jotka niitä ympäröivät; tekee ne älykkäiksi, sukkeliksi, kekseläiksi, täyttäin ne näppärillä, tulisilla ja viehkeillä kuvilla, joista, kun ne joutuvat äänen, kielen, valtaan, joka on niiden syntymä, tulee oivallisimpia sutkapuheita. Tuon samaisen sherryn toinen ominaisuus on siinä, että se lämmittää veren, joka kylmänä ja paksuna tekee maksan kalpeaksi ja vaaleaksi, mikä on arkuuden ja pelkuruuden tunnusmerkki; mutta sherry sen lämmittää ja panee sen virtaamaan sisustasta ulko-osiin päin. Se tulittaa naaman, joka, vartiorovion lailla, kutsuu koko tuon pikku kuningaskunnan, tuon ihmisen, aseisiin; ja silloin kaikki elinkunnan alimukset, kaikki sisämaan pikkuhenget asettuvat päällikkönsä, sydämmen, eteen, joka, suurena ja pöhöttyneenä mokomasta seurueesta, tekee jos mitä urotöitä; ja tämä urhous se tulee sektistä; niin että kaikki asetaito ei ole mitään ilman sektiiä, sillä tämä se antaa vauhtia; ja oppi se on vaan paholaisen vartioima kultaläjä, kunnes sektii sen leimaa taysikelpoiseksi ja panee sen liikkeeseen ja käytäntöön. Siitä tulee, että Henrik prinssi on urhoollinen, sillä sen kylmän veren, jonka hän luonnon tietä on isältään perinyt, sen hän on niinkuin laihan, ahteran ja kuivan maaperän höystänyt ja ruokonnut ja viljellyt, harvinaisella ahkeruudella juoden aika lailla ja aika määrät mantoista sherryä, jotta hänestä on tullut varsin tulinen ja urhea mies. Jos minulla olisi tuhannen poikaa, niin ensimmäinen inhimillinen periaate, minkä heille opettaisin, olisi se, että kieltäisivät pois kaikki laihat juomat ja pysyisivät sektissä.

(Bardolph tulee)

Mitä nyt, Bardolph?

BARDOLPH.

Koko sotajoukko on kotiin päästetty ja hajalle mennyt.

FALSTAFF. Menköön vaan. Minä menen Glostershiren kautta ja käyn siellä tervehtimässä Robert Tyhjystä, esquirea; olen jo sormeni ja peukaloni välissä häntä pehmittänyt,[19] ja kohta painan sinetin kiinni. Tule mukaan.

(Menevät.)

Neljäs kohtaus.

Westminster. Huone kuninkaanlinnassa.

(Kuningas Henrik, Clarence, prinssi Humphrey,
Warwick y.m. tulevat.)

KUNINGAS HENRIK.

Jos taivas hyvin antaa päätyä
Tään riidan, joka riehuu ovillamme,
Jalompaan taistoon viemme nuorisomme,
Vain pyhitettyyn miekkaan tarttuen.
On sotajoukot koolla, laivat valmiit,
Sijaiset väliajaks asetettu
Ja kaikki toivehemme mukaan sääty.
Vaan ruumiin voimaa kaipaamme ja rauhaa,
Siks että nämä kapinoivat joukot
Valtamme ikeen alle alistamme.

WARWICK.

Molempiin nähden kohta, majesteetti,
Iloita saatte.

KUNINGAS HENRIK.

Humphrey, poikani,
Miss' on nyt prinssi, sinun veljesi?

PRINSSI HUMPHREY.

Metsällä Windsorissa, luulisin.

KUNINGAS HENRIK.

Ja kenen kanssa?

PRINSSI HUMPHREY.

Sit' en tiedä, isä.

KUNINGAS HENRIK.

Mukana eikö veli, Clarence, ole?

PRINSSI HUMPHREY.

Ei, hyvä isä, hän on täällä läsnä.

CLARENCE.

Mit' isäni ja kuninkaani tahtoo?

KUNINGAS HENRIK.

En muuta kuin sun parastasi, Clarence.
Miks et sa ole veljes, prinssin, kanssa?
Sua lempii hän, ja sinä hänet jätät;
On sydämessään paras paikka sulla
Kaikista veljistäsi; sitä vaali,
Niin saatat kelpo palvelukset tehdä
Ja, minun kuoltuani, sovitella
Kuninkaan sekä veljiesi välin.
Hänt' älä päästä, mieltään älä kylmää.
Suosinsa etuisuutta älä hukkaa
Haluttomuudella ja tylyydellä.
Hän hellä on, jos hälle arvon annat;
Säälistä itkee hän, ja käsi häll' on
Kuin päivä aulis lempeyden töille.
Mut ärsytettynä hän on kuin pii,
Kuin talvi sävytön, ja väkinäinen
Kuin jäinen tuuli päivän koittehessa.
Miel'alastaan siis ota tarkka vaari:
Vikojaan moiti, mutta kunnioittain,

Verensä kun näet iloon taipuvaksi;
Mut jos on äissään hän, niin päästä köyttä,
Siks että, niinkuin rantauneen valaan,
Väsähtäin kiihko talttuu. Tee se, Tuomas,
Niin suojuksena olet ystävilles
Ja kultavantehena veljes vyötät,
Ett' astia, joss' yhtyy verenne,
Vaikk' eripurana myrkkykin sen sekais, —
Jot' aika siihen varmaan vuodattaakin,
Ei koskaan auristu, vaikk' oisi myrkky
Vihaista kuin aconitum[20] tai ruuti.

CLARENCE.

Osoitan hälle rakkautta ja huolta.

KUNINGAS HENRIK.

Miks Windsoriss' et ole hänen kanssaan?

CLARENCE.

Siell' ei hän ole; Lontooss' atriopi.

KUNINGAS HENRIK.

Ja kenen kanssa, tiedätkö?

CLARENCE.

He, Poinsin

Ja muiden helmaystävänsä kanssa.

KUNINGAS HENRIK.

Lihavin maa se enin lauhaa kasvaa;
Ja hän, mun nuoruuteni jalo kuva,
Sen vallass' aivan on. Sen vuoksi jatkuu
Suruni kauas tuolle puolle haudan;
Vert' itkee sydämmeni, mielehen
Kun kuvastuu ne hillittömät ajat,
Ne mätäpäivät, joita nähdä saatte,
Kun minä makaan isieni luona.
Kun pojan hurjuus turpavyöt' on vailla,
Kun neuvoissaan vaan himo, irstaus istuu,
Kun kurjain tapain kanssa keinot yhtyy,
Oo, mitä kiihkaa silloin himo lentää
Uhkaavan turmion ja vaaran suuhun!

WARWICK.

Kuningas, aivan hänest' erehdytte.
Toveriansa prinssi tutkii vaan
Kuin kieltä vierasta; sit' oppiakseen
On tarvis, että törkeimmätkin sanat
Näkee ja tuntee; kerran opittuina,
Sen tietänette, muut' ei niillä virkaa.
Kuin että tunnet ne ja niitä vihaat.
Kuin torkysanat, prinssi seuransakin
Pois heittää ajallaan; ja niiden muisto
Vaana kaavana on, mittapuuna, millä
Mitata voi hän muiden elämää,
Näin menneet pahat hyödyksensä kääntäin.

KUNINGAS HENRIK.

Harvoinpa heittää mehiläinen haaskan,
Miss' on se mesinyt.

(Westmoreland tulee.)

Westmoreland, mitä?

WESTMORELAND.

Terveeksi valtiaani! Onni uusi
Nyt tässä kertomaani liittyköön!
Kättänne, majesteetti, suuteleepi

Juhani prinssi, teidän poikanne;
Hastings ja Mowbray, piispa Scroop ja kaikki
Jätetty lain on kuritettaviksi.
Kapinan miekka kätketty on tuppeen;
Ylt' yli rauhan öljypuu vaan versoo.
Mitenkä teko tää on suoritettu,
Sen voitte, pienimpääkin seikkaa myöten,
Lukea tästä, kun niin sopii aikaan.

KUNINGAS HENRIK.

Westmoreland, oi! sin' olet suven lintu,
Jok' aina talven kantapäillä laulat
Tuloa päivän.

(Harcourt tulee.)

Tuossa lisää uutta!

HARCOURT.

Vihollisilta taivas teitä kaitkoon!
Ken valtiasta vastustaa, sen käyköön
Kuin niiden, joiden turmion nyt kerron!
Northumberlandin ja lord Bardolphin
Englantilaisineen ja skotteinensa
Yorkshiren sheriffi on voittanut.
Mitenkä kaikki tapahtui ja sääntyi,
Tää kirje ilmoittaa, jos suvaitsette.

KUNINGAS HENRIK.

Miks ilotieto tää mun sairaaks saattaa?
Molemmat kädet täynnä eikö koskaan
Lähesty onni? Sanat kauniimmatko
Esittää rumimmilla kirjaimilla?
Se joko maitin antaa, mut ei ruokaa —
Niin tekee köyhän se — tai herkut antaa,
Mut maitin ottaa — niin se tekee rikkaan,
Joll' iloa ei ole kyllyydestään.
Tuon sanoman mua pitäis ilahduttaa,
Mut näkö pettää, päätäni mun pyörtää. —
Mua voi! Mua auttakaa! Voin kovin pahoin.

(Pyörtyy.)

PRINSSI HUMPHREY.

Virotkaa, isä!

CLARENCE.

Kuningas ja taatto!

WESTMORELAND.

Havatkaa, majesteetti; tointukaa!

WARWICK.

Tyvetkää, prinssit; Kuningasta kohtaa
Nää puuskat tavan takaa. Syrjään menkää!
Hän kaipaa ilmaa; kohta voi hän hyvin.

CLARENCE.

Ei, ei, hän tät' ei tuskaa kauan kestä;
Ainainen työ ja huoli sielun murin
Niin ohueks on syönyt, että henki
Jo katsoo läpi sen ja pyrkii maalle.

PRINSSI HUMPHREY.

Mua kansa säikyttää; se inhat luomat
On nähnyt, isättömän perikunnan;
Vuos'ajat tapaa muuttaa, niinkuin oisi
Havainnut vuosi jonkun kuukauden
Nukahtaneen ja hypännyt sen yli.

CLARENCE.

Kolmast' on virta pakomatta noussut;
Ja vanhukset, nuo höpsät ajantiedot,
Sanovat samoin käyneen vähää ennen
Kuin kantaisä Edward tautiin kuoli.

WARWICK.

Puhukaa, prinssit, hiljemmin; hän tointuu.

PRINSSI HUMPHREY.

Tää kohtausta hälle kuolemaks on varmaan.

KUNINGAS HENRIK.

Mua nostakaa, ma pyydän; toiseen suojaan
Pois minut viekää, mutta hiljaa, pyydän.

(Kantavat kuninkaan peremmälle ja panevat hänet vuoteeseen.)

Melua, ystäväni, tääll' en siedä,
Pait hellän käden soiton hyminää
Väsynyt henkeni nyt soisi kuulla.

WARWICK.

Tilatkaa soittokunta toiseen suojaan.

PRINSSI HUMPHREY.

Päänaluselle tähän pankaa kruunu.

CLARENCE.

On katse ontto, muuttunut on kovin.

WARWICK.

Vait, vait!

(Prinssi Henrik tulee.)

PRINSSI HENRIK.

Ken Clarence veljeni on nähnyt?

CLARENCE.

Täss' olen, veli, murheen painamana.

PRINSSI HENRIK.

Sisällä sataa, mut ei ulkona!
Kuin kuninkaan on laita?

PRINSSI HUMPHREY.

Perin huono.

PRINSSI HENRIK.

Hän uutist' eikö kuullut? Kertokaa se.

PRINSSI HUMPHREY.

Hän kovin muuttui sitä kuullessaan.

PRINSSI HENRIK.

Jos ilosta hän sairas on,
Niin rohdoitta hän parantuu.

WARWICK.

Vait, loordit! — Hiljemmällä, prinssi hyvä!
Isänne, kuningas nyt kaipaa unta.

CLARENCE.

Vetäytykäämme toiseen huoneeseen.

WARWICK.

Suvaitsetteko tulla, prinssi?

PRINSSI HENRIK.

En;

Kuninkaan luona valvoa ma tahdon.

(Kaikki poistuvat paitsi prinssi Henrik.)
Päänalusella tuossa miksi kruunu,
Noin häiritsevä vieruskumppani?
Kultainen murhe, kimmeltävä huoli,
Jok' öitä valvotat ja unen portit
Lyöt seljällensä! — Senkö kera nukkuu!
Mut ei niin makeaa, niin raitist' unta
Kuin se, jok', otsallansa halpa riepu,
Yökauden kuorsailee. Oi, majesteetti!
Sa kantajaasi ahdistat, sa olet
Kuin kesähelteess' uljas sotisopa,
Mi suojatessaan paahtaa. Hengen ovell'
On tuossa pieni liikkumaton höyhen;
Jos hengittäisi hän, niin utu hento
Pois lentäisi. — Kuningas, isä armas!
Tuo raitist' unta on; se uni monen
Kuninkaan päästä on tuon kultavanteen
Erottanut. Mun velkanani sulle
On kyyneleet ja syvä lapsen murhe,
Jonk', isä kallis, täysin sulle maksaa
Veri ja rakkaus ja pojan hellyys;
Sun velkas mulle on tää valtakruunu,
Jonk' olen, arvoon, vereen nähden, lähin
Perijä minä. Kas, se tässä istuu,
(Panee kruunun päähänsä.)
Turvissa taivaan! Mailman pane voima
Nyt yhteen jättikäteen, mult' ei voita
Se tätä syntykunniaa. Sen sulta
Ma sain, ja omani sen saavat multa.

(Menee.)

KUNINGAS HENRIK.
Warwick! Gloster! Clarence!

(Warwick ja toisetkin palajavat.)

CLARENCE.
Kuningasko kutsuu?

WARWICK.
Mit', armo, tahdotte? Kuin voitte, herra?

KUNINGAS HENRIK.
Miks yksin jätitte mun tänne, loordit?

CLARENCE.
Jätimme tänne prinssin, veljeni;
Lupasi tykönänne valvoskella.

KUNINGAS HENRIK.
Walesinko prinssin? Missä on hän? Missä?
Hän tääll' ei ole.

WARWICK.
Tuoss' on ovi auki;
Hän sit' on tietä mennyt.

PRINSSI HUMPHREY.
Hän ei käynyt
Sen huoneen kautta, missä olimme.

KUNINGAS HENRIK.
Mut miss' on kruunu? Ken sen patjalt' otti?

WARWICK.
Kun täältä lähdimme, niin jäi se siihen.

KUNINGAS HENRIK.

Sen prinssi vei; hänt' etsimähän menkää.
Niin kiireissäänkö on hän, että luulee
Uneni kuolemakseni? — Lord Warwick,
Hänt' etsikää ja tänne sätikää. —

(Warwick menee.)

Tuo teko tautiin yhtyy surmaks mulle. —
Mit' oletten, te pojat, nähkää tästä!
Näin rutost' alkaa luonto kapinoida
Kun kulta mielen kiehtoo!
Sen tähden hellän hellät isä-houkot
Unensa rikkoneet on aatoksilla,
Suruilla aivonsa ja luunsa työllä
Sen tähden ko'onneet ja kasanneet
Tuhoiset määrät inhottavaa kultaa;
Sen tähden halukkaasti hankkineet
Pojilleen opit sekä sotataidot:
Kun sitten, valiten kuin mehiläinen
Paraimman mehun joka kukkasesta,
Suu täynnä hunajaa ja sääret vahaa,
Palaamme kotiin,
Niin silloin meidät, niinkuin mehiläinen,
Tapetaan vaivastamme! Oi, noin karvaan
Saa palkan työstään isä kuollessaan! —

(Warwick palajaa.)

Miss' on nyt hän, jok' ei voi oottaa siksi.
Ett' ystävänsä, tauti, minut surmaa!

WARWICK.

Tapasin prinssin lähihuoneessa,
Kyynelmät vienot suloposkillansa
Ja kasvoissa niin syvä surun ilme,
Ett' itse verenahnas tyrannikin,
Tuon nähdessään, ois kuumiin kyynelvelsin
Valellut veistään. Tuossa, kas, hän tulee.

KUNINGAS HENRIK.

Mut miksi sitten kruununi hän vei?

(Prinssi Henrik palajaa.)

Hän tulee, kas. — No, tule tänne, Henrik. —
Pois menkää, yksin meidät jättäkää.

(Clarence, prinssi Humphrey, loordit y.m. poistuvat.)

PRINSSI HENRIK.

Tuot' äänt' en enää kuulevani luullut.

KUNINGAS HENRIK.

Sen luulon isä toivos oli, Henrik.
Sinusta liiaks aikailen, sa väsytt.
Niin tyhjää istuintani isoatko,
Ett' aiot, ennenkuin on aika tullut,
Pukeutua arvooni? Oi, nuori houkko!
Suuruutta etsit, joka sinut ruhjoo.
Odota hetki; herruuteni pilven
Vain heikko tuuli kaatumasta estää,
Se pian maahan sataa; päivä mustuu.
Sen ryöstit, joka jonkun hetken päästä
Sun oisi syyttäkin; ja kuolemassa
Sa odotukseni vaan vahvistat.
Ett' et mua lemmi, sen näin elämästä,
Ja siinä varmuudessa suot mun kuolla.
Mielessäs tuhat tikaria piilee
Ja kivisydämmelläs niitä hiot

Viedäkseen elostani puolen tiimaa.
Kuin? Etkö puolta tiimaa mua siedä?
No, mene, itse kaiva hautani,
Ja ilokellon anna korviis soittaa
Sun kruunaustas, vaan ei mun kuolemaani.
Pyhäksi pääsi voiteeks tulkoon kyynel,
Jonk' oisi tullut ruumistani kastaa.
Minut vaan syökse unhotuksen tomuun;
Madoille anna henkes antaja;
Lakini, palvelijani maahan polje;
Nyt tapoja on aika ilkkuella.
Eläköön Henrik viides! — Turhuus, nouse!
Kuninkaan arvo, laske! Matkaan kaikki
Te viisaat neuvonantajat, pois matkaan!
Englannin hovihin nyt koolle tulkaa
Apinat ilvehtivät kaikkialta!
Rupanne meihin luokaa, naapurit!
Jos teill' on renttu, joka juo ja kiroo,
Yöt mässää, murhaa, ryövää, tekee kaikki
Vanhimmat synnit uusimmalla lailla, —
Iloitkaa, teit' ei kauemmin hän vaivaa!
Ne kaunat kauneit' ovat Englannissa,
Ne täällä viran tuovat, arvon, vallan.
Suukopan suistetulta riettaudelta
Pois Henrik viides vie, ja villi hurtta
Nyt hampain kaiken puhtauden raiskaa.
Maa raukka, eripuraa haavaa podet!
Irstauttas minä ohjata en voinut;
Kuin käy sun nyt, kunirstaus sua ohjaa?
Oi, erämaaksi sinä taasen joudut
Ja hukkain, alkuasujaisi, valtaan!

PRINSSI HENRIK.

Anteeksi, isä! Jos ei ääni multa
Ois kyyneltulvaan suupunut, niin oisin
Tuon kovan nuhteen ehkäissyt jo ennen,
Kuin kaiholl' olitte sen lausunut
Ja minäkin näin pitkään sitä kuullut. —
Tuoss' ompi kruunu; kauan sitä kaitkoon,
Hän, joll' on ijankaikkisuuden kruunu!
Jos sitä enemmän ma himoitsin
Kuin teidän mainettanne, kunniaanne,
Niin älkööt nousko polvet nämä tästä,
Jonk' ulkokumarruksen nöyrän mulle
Sisäinen velvoituksen ääni neuvoi!
Jumala tietäköön, kun tulin tänne
Ja teidät hengetönnä näin, niin oikein
Sydäntä vihlaasi! Jos viekastelen,
Niin tahdon tähän hurjuuteeni kuolla,
Enk' ällistyvän mailman nähtäväksi
Jaloa mielenmuutostani tuoda.
Kun tulin, teidät näin ja kuolleeks luulin,
Ja siitä luulost' itse melkein kuolin,
Niin kruunua, kuin tunto sillä oisi,
Näin soimasin: "Sun tuottamasi murhe
Mun isäni on ruumiin voimat syönyt;
Siks, hienoin kulta, halvint' olet kultaa.
Kalliimpi toinen on, vaikk' ei niin hieno:
Se lääkkehenä hengen pelastaa;[21]
Mut sinä, hieno, kiitetty ja kuulu,
Kulutit herrasi." Näin, valtiaani,
Näin nuhdellen sen päähäni ma laskin,
Sen kanssa päättäin, niinkuin vihamiehen,
Jok' isän multa nähdessäni tappoi,
Totisen perillisen taiston kestää.

Mut vereni jos siitä iloon saastui
Tai pöyhkeyteen aatokseni paisui,
Kapinan henki turhamaisinkaan
Jos suostumusta näyttämään mun saattoi
Ja vähintäkään mieltymään sen valtaan,
Niin taivas ainiaaks sen multa vieköön
Ja kurjimmaks mun tehköön vasalliksi,
Mi kammolla sen eteen polvistuu!

KUNINGAS HENRIK.

Oi minun poikani!
Jumala johdatti sun viemään sen,
Ett' isäs rakkaus sinuun kasvais yhä,
Näin viisaasti kun ajoit asiaasi.
Käy tänne, Henrik, vuoteelleni istu
Ja kuule, luullakseni, viime neuvo,
Mink' ilmi hengin. Henrik, taivas tietää,
Ett' olen vääriä ja sala-teitä
Tään kruunun saanut; itse hyvin tiedän,
Kuin raskahana päätäni se painoi.
Sen sinä perit tynemmällä säällä,
Paremmall' arvolla ja oikeudella;
Sen kaikki tahrat minä mukanani,
Näet, hautaan vien. Mun päässäni se istui
Kuin väell' anastettu arvonmerkki,
Ja eloss' oli monta syyttämässä,
Ett' olin heidän avullaan sen saanut,
Jost' alituinen riita, verenvuoto
Vioitti luullun rauhan. Hengen kaupan
Nää uhkavaarat kestin, niinkuin näet.
Tään sisältöinen kohtausta näytelmässä
On hallintoni ollut; kuolemani
Nyt seikan muuttaa; mitä minä hankin,
Nyt sulle paljon ehompana lankee,
Kun perittyä kannat kruunua.
Mut vaikka varmemp oletkin kuin minä,
Et ole kyllin lujassa; näet, viel' on
Vihantaa viha; ystäviltäs — niiltä,
Joit' ystävikses sinun täytyy saada —
On vasta pistimet ja hampaat viety.
Ma näiden väkivallan kautta nousin,
Ja pelko pysyi, että sama voima
Mun jälleen sortais; sitä välttääkseni,
Pois heitä karsin, ja nyt aikeess' olin
Pyhälle maalle loput heistä viedä,
Niin ettei lepo, jouto heidän sallis
Likemmin urkkia mun hankkeitani.
Siis, Henrik, huimapäitä askaroita
Ain' ulkosodissa, ett' olot vieraat
Mielestä poistais entisaikain muistot.
Jatkaisin, mutta lopuss' on niin keuhkot,
Ett' ihan multa puheen voima puuttuu.
Tuon kruunun saannin anteeks suokoon Luoja!
Se sulla olkoon tosi rauhan tuoja!

PRINSSI HENRIK.

Arvoisa kuningas, sen voititte,
Piditte, varjelitte, mulle soitte,
Siis omistukseni on suora, selvä.
Jos kuinka suur' ois vaiva, sitä huollan
Ja koko maailmata vastaan puollan.

(Juhani, Lancasterin prinssi, Warwick, loordeja ja muita tulee.)

KUNINGAS HENRIK.

Kas, poikani, Juhani Lancaster!

PRINSSI JUHANA.

Isälle terveytt', onnea ja rauhaa!

KUNINGAS HENRIK.

Juhani, onnen mulle tuot ja rauhan,
Mut terveys — pois se nuorin siivin lensi
Ja jätti vaan tään kaljun, perstan rungon.
Kun sun näen, maisen toimeni on loppu.
Mut miss' on mylord Warwick?

PRINSSI HENRIK.

Mylord Warwick!

KUNINGAS HENRIK.

Jotakin erikoista nimeä
Sill' onko huoneella, miss' ensin pyörryin?

WARWICK.

Jerusalemiks sitä sanotaan.

KUNINGAS HENRIK.

Jumalan kiitos! Siellä tahdon kuolla.
Jo aikaa sitten ennustettiin mulle
Mun kuolevani Jerusalemissa;
Sen luulin merkitsevän pyhää maata.
Nyt saattakaa mua siihen kamariin.
Niin Henrik kuolee Jerusalemiin.

(Menevät.)

VIIDES NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohta.

Glostershire. Huone Tyhjäsen talossa.

(Tyhjänen, Falstaff, Bardolph ja paashi tulevat.)

TYHJÄNEN. Ei, saakeli soikoon, te ette saa lähteä tänä iltana. — Hoi, Taavi, hoi!

FALSTAFF.

Suokaa anteeksi, herra Tyhjänen.

TYHJÄNEN. Minä en suo anteeksi; te ette saa anteeksi; anteeksipyyntöä ei suvaita; anteeksipyyntö ei auta; te ette saa anteeksi. — Taavi, hoi!

(Taavi tulee.)

TAAVI.

Tässä, herra.

TYHJÄNEN. Taavi, Taavi, Taavi, — annahan olla, Taavi, annahan olla; — niin, oikein: Ville kokki, niin, käske hänen tulla tänne. — Sir John, te ette saa anteeksi.

TAAVI. Tuota noin, asia on se, että tuota haastetta ei voi panna täytäntöön; ja sitten, tuota noin, — onko tarhapeltoon kylvettävä vehnää?

TYHJÄNEN. Punaista vehnää, Taavi. — Mutta mitä Ville kokkiin tulee, — eikö siellä ole kyyhkysen poikia?

TAAVI. On, herra. — Ja tässä on sitten sen sepän lasku hevosenkengistä ja vanteista.

TYHJÄNEN.

Laske yhteen ja maksa pois. — Sir John, te ette saa anteeksi.

TAAVI. Sitten, tuota noin, se kaivon ämpäri tarvitsee välttämättä uudet vitjat; — ja sitten, tuota noin, aiotteko pidättää Villen palkasta sen säkin hinnan, jonka hän taannoin hukkasi Hinkleyn markkinoilla?

TYHJÄNEN. Sen hän saa maksaa. — Muutamia kyyhkysiä, Taavi, pari lyhytkoipista kanaa, lampaanreisi ja yhtä ja toista pientä hyvää, — sano se Ville kokille.

TAAVI.

Jääkö soturi tänne koko illaksi?

TYHJÄNEN. Jää, Taavi. Häntä tahdon pitää hyvänä. Ystävä hovissa on parempi kuin penni kukkarossa. Pidä hyvänä hänen miehensä, Taavi, ne ovat aika kelmejä, ne purevat.

TAAVI. Eivät sen pahemmin, kuin mitä itse ovat purtuja: heillä on hirvittävän likaiset paidat.

TYHJÄNEN.

Hyvin osattu, Taavi. Nyt toimiisi, Taavi!

TAAVI. Pyydän, että William Visor Wincotilainen saisi teiltä puoltoa tuota vuorelaista Clemens Perkesiä vastaan.

TYHJÄNEN. Siitä Visorista on paljon valituksia, Taavi; se Visor on suuri lurjus, mikäli tiedän.

TAAVI. Myönnän, teidän arvoisuutenne, myönnän että hän on lurjus, mutta, varjeltoon Jumala, eikö lurjuksen puolta saisi pitää hyvän ystävän pyynnöstä. Kunniallinen mies voi itse puhua puolestaan, vaan sitä ei voi lurjus. Olen palvellut teidän arvoisuuttanne uskollisesti kahdeksan vuotta, vaan jos en kerran tai pari vuosineljänneksessä voi pitää lurjuksen puolta rehellistä miestä vastaan, niin ei ole arvonni suuri teidän silmissänne. Se lurjus on minun kunniallinen ystäväni, siis pyydän teidän arvoisuuttanne, pitäkää hänen puoltaan.

TYHJÄNEN.

No, no; hänelle ei ole tapahtuva mitään pahaa. Toimiisi nyt, Taavi! (Taavi menee.) — Missä olette, sir John? Kas niin, saappaat pois! — Kätenne, herra Bardolph!

BARDOLPH.

Iloista nähdä teidän arvoisuuttanne.

TYHJÄNEN.

Kiitän kaikesta sydämmestäni, rakas herra Bardolph. — (Paashille) Terve tuloa, sinä poika heitukka! — Tulkaa, sir John.

FALSTAFF. Tulen kohta, hyvä herra Robert Tyhjänen. (Tyhjänen menee.) — Bardolph, katso hevosia. (Bardolph ja paashi menevät.) Jos minut paloiksi sahattaisiin, niin tulisi minusta neljä tusinaa tuommoisia partaisia erakon sauvoja, kuin tuo herra Tyhjänen on. Kummallista on nähdä, missä keskinäisessä yhteydessä hänen ja hänen palvelijainsa henki on; he, kun häntä noudattavat, käyttäytyvät kuin tyhmät rauhatuomarit; hän, kun heidän kanssaan seurustelee, muuttuu rauhatuomarin tapaiseksi palvelijaksi. Heidän henkensä ovat alituisesta kanssakäymisestä niin yhteen parittuneet, että aina pitävät yhtä niinkuin parvi metsähanhia. Jos olisi minulla jokin anomus herra Tyhjäselle, niin koettaisin saada hänen palvelijansa hyvälle tuulelle huomauttamalla heille heidän läheistä yhteyttään herransa kanssa; jos oisi anomus hänen palvelijoilleen, niin kutkuttelisin herra Tyhjästä sillä, ettei kukaan häntä paremmin voi hallita palvelijoitaan. Sekä viisas käytös että tyhmät toimet tarttuvat, se on varma, niinkuin taudit tarttuvat toisesta toiseen; katsokoon siis kukin, kenen kanssa seurustelee. Minä tuosta Tyhjäsestä lypsän ainetta niin, että sillä voin pitää Heikku prinssin alituisessa naurussa kuuden kuosin kestäjän ajan, s.o. sen ajan, minkä kestää neljät käräjät ja kahdet velkavetoomukset, ja hän tulee nauramaan pitämättä väliaikoja. Oo, paljon se vale, pikku valan höystämänä, tai pila, totisuudessa lausuttuna, tepsii mieheen, joka ei koskaan ole tuntenut pakotusta hartioissaan. Saattepa nähdä hänen nauravan niin, että naama on kuin kokoon rytistetty märkä mekko.

TYHJÄNEN (ulkoa).

Sir John!

FALSTAFF.

Tulen, herra Tyhjänen; tulen, tulen.

(Menee.)

Toinen kohtaus.

Westminster. Huone kuninkaan linnassa.

(Warwick ja ylituomari tulevat.)

WARWICK.

No, herra ylituomar', minne matka?

YLITUOMARI.

Mitenkä kuninkaan on?

WARWICK.

Vallan hyvin:

Nyt kaikista hän huolistaan on päässyt.

YLITUOMARI.

Ei toki kuollut?

WARWICK.

Mailleen hän on mennyt,

Eik' elä enää tälle maailmalle.

YLITUOMARI.

Oi, ett' ois kuningas mun myötään vienyt!

Työt hartaat, jotka eläissään tein hälle,

Nyt saattavat mun sorron alaiseksi.

WARWICK.

Niin, nuori kuningas ei teitä lemmi.

YLITUOMARI.

Ma tiedän sen ja siksi varustaunkin

Tät' uutta ajan tilaa kohtaamaan;

Se minuun katsett' yrmympää ei luone,

Kuin mit' on mieleni jo kuvitellut.

(Prinssi Juhani, prinssi Humphrey, Clarence,
Westmoreland ja muita tulee.)

WARWICK.

Suruinen suku kuolleen Henrikin!

Josp' elävänkään Henrikin ei mieli

Pahempi ois kuin pahimman on noista!

Mon! yleväinen, jota halvat henget

Nyt polkevat, sais pitää paikkans' silloin.

YLITUOMARI.

Voi, pelkään, että kaikki maahan raukee.

PRINSSI JUHANA.

Huomenta, Warwick lanko, huomenta!

PRINSSI HUMPHREY & CLARENCE.

Huomenta, lanko!

PRINSSI JUHANA.

On niinkuin puhe meilt' ois unhoon jäänyt.

WARWICK.

Ei sentään; liian suruist' on vaan aine,

Pitempää puhelua sietääkseen.

PRINSSI JUHANA.

Hänelle rauha, jost' on surun alkua!

YLITUOMARI.

Ja meille rauha, ettei karttuis suru!

PRINSSI HUMPHREY.

Niin, loordi, ystävän te kadotitte;
Tuo surun ilme teiss' ei lainaa ole,
Ei, tottakaan; se omaanne on varmaan.

PRINSSI JUHANA.

Vaikk' armosta ei kenkään ole varma,
Niin teitä kylmin vartoo vastaanotto;
Se mieltä särkee. Oi, ett' oisi toisin!

CLARENCE.

Nyt saatte Falstaffia kumarrella,
Jok' aivan luonteenne on virtaa vastaan.

YLITUOMARI.

Mink', arvo prinssit, tein, tein kunnialla
Ja puolueettomassa mieless' aivan;
Mun ette koskaan näe raukan lailla
Kerjäävän kurjaa anteeks'antamusta.
Jos syyttömyys ja suoruus tääll' ei auta,
Niin kuolleen kuninkaani luo ma lähden
Ja kerron, kuka lähetti mun sinne.

WARWICK.

Kas, tuossa prinssi!

(Kuningas Henrik viides tulee seuralaisineen.)

YLITUOMARI.

Hyvää huomenta!

Jumala kaitkoon majesteettia!

KUNINGAS.

Tää uusi loistopuku, majesteetti,
Niin vaivaton, kuin luulette, ei ole. —
Suruunne, veljet, pelkoakin liittyy.
Tää Englannin on hovi, eikä Turkin,
Amurath Amurathia ei seuraa,[22]
Vaan Henrickiä Henrik. Surkaa, veikot,
Se totta tosiaankin teille sopii;
Niin kuninkaallista on suru teissä,
Ett' itsekin sen pukua ma tahdon
Myös sydämmessä kantaa. Surkaa, veikot,
Mut surust' älkää liikaa osaa viekö,
Se meidän kaikkein yhteinen on taakka.
Jumalaan vannon, että isä teille
Ja veli olla tahdon! Lempenne
Te antakaa, min' otan huolenne.
Nyt itkekäämme, ett' on Henrik kuollut.
Mut Henrik elää, ja nuo kyneleet
Vastaaviks ilon hetkiksi hän muuttaa.

PRINSSI JUHANA Y.M.

Me majesteetill' emme muuta toivo.

KUNINGAS.

Niin oudoksuin mua katsotte, —

(Ylituomarille)

te varsin;

Luulette varmaan, ett'en teitä lemmi.

YLITUOMARI.

Jos tuomitaan mua oikein, luulen että
Ei majesteetill' ole vihaan syytä.

KUNINGAS.

Vai ei!

Mun arvoinenko prinssi unhottaisi

Sen suuren herjan, jonka teiltä kärsin?
Häväistä, solvata ja tyrmään panna
Englannin valtaprinssi! Sekö tyhjää?
Sen voiko Lethess' unhotukseen pestä?

YLITUOMARI.

Isäanne silloin minä edustin,
Minussa hänen valtans' asui aate;
Ja yhteishyvän eteen näin kun toimin,
Lakia käyttäen, niin, korkeutenne,
Unohtaa suvaisitte asemani,
Lain majesteetin, oikeuden vallan,
Kuninkaan aatteen, jota edustin,
Ja löitte mua, lakia kun istuin;
Siit', arvoani rohkeasti käyttäin,
Isänne solvaajana silloin teidät
Ma vangitsin. Jos paha oli työni,
Niin, nyt kun teill' on kruunu, halatkaa
Nyt poikaa te, jok' ilkkuu sääntöjänne,
Pyhältä sijalt' oikeuden syöksee,
Lain kumoon lyö ja miekan typistää,
Joss' ompi rauhanne ja turvanne;
Niin, ylvän kuvannekin maahan polkee
Ja käskyläisissänne pilkkaa teitä!
Kyselkää kuninkaallist' älyänne,
Tapaus olettakaa, kuvailkaa.
Ett' isä olette ja poika teillä;
Näin arvoanne häväistävän kuulkaa,
Lain pyhää valtaa julki pilkattavan
Ja orran pojan teitä ilkkuvan;
Sitt' aatelkaa, ett' teitä minä puollan
Ja nimessänne poikaa hiljaa tyynnän.
Harkitkaa tää, ja tuomitkaa mua sitten;
Niin totta kuningas kuin oletten,
Sanokaa, mitä tein, jok' arvoani
Ja virkaani ja kuninkuutta loukkas?

KUNINGAS.

Niin oikein, tuomar', oikein harkittu!
Edelleen vaakaa hoitakaa ja miekkaa,
Ja arvoss' yhä nouskaa, kunnes saatte
Minusta nähdä pojan, joka teitä
Niin loukkaa ja niin tottelee kuin minä.
Isäni sanat silloin minä toistan:
"Mik' onni, ett' on mulla mies noin uljas,
Jok' oikeutt' omaan poikaanikin käyttää!
Mik' onni vielä, ett' on moinen poika
Jok' oikeuden käsiin korkeutensa
Näin luovuttaa!" — Mun säilyyn laitoitte,
Ja siitä teidän säilyynne ma annan
Tuon käyttämänne tahrattoman miekan
Ja kehoitan: sit' aina käyttäkää
Yht' oikein, rohkeesti ja puoltamatta
Kuin mua kohtaan. Tuossa käteni,
Isänä olkaa nuoruudelleni;
Min korvaan kuiskaatte, sen suin ma lausun,
Ja nöyräst' oman tahtoni ma heitän
Viisaaseen, kokeneeseen johtohonne. —
Ma pyydän, uskokaa mua, prinssit kaikki:
Isäni hurjana on hautaan mennyt,
Sill' intohimoni hän myötään vei;
Mut minuss' elää vakaa henkensä,
Joll' eksytän ma luulot maailman,
Teen turhaks ennustukset, tyhjäksi saatan
Nuo lahot arvelut, jotk' ovat mua

Näöltä tuominneet. Vereni tulva
Näin kauas hurjaa huimuttaan on noussut,
Nyt kääntyy se ja mereen jälleen laskee
Ja, yhtyin suureen valta-ulappaan,
Vakaana virtaa ylevyydessänsä.
Kokohon kutsumme nyt parlamentin,
Valiten neuvostoomme moiset miehet,
Ett' arvoss' on tää suuri valtaruumis
Paraiten hallittujen vertainen.
Sota tulkoon, rauha, taikka molemmat,
Ne tervetulleit' ovat tuttavial!

(Ylituomarille.)

Teill', isä, neuvostoss' on etusija. —
Kruunauksen jälkeen, niinkuin sanottu,
Kutsumme kokoon koko valtakunnan,
Ja hyvät aikeemme jos taivas siunaa,
Ei prinsseillä ja pääreill' ole syytä
Henrikin ikää lyhetyksi pyytää.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Glostershire. Tyhjäsien talon puutarha.

(Falstaff, Tyhjänen, Mykkänen, Bardolph, paashi ja Taavi tulevat.)

TYHJÄNEN. Eihän toki, teidän pitää nähdä puutarhani; siellä me lehtimajassa mausuelemme menneenvuotisia hedelmiä, joita itse olen ympännyt, ja lautasellisen puluryyniä ynnä muuta semmoista. — Tulehan, serkku Mykkänen; — ja sitten mennään levolle.

FALSTAFF.

Toden totta, te elätte hyvin täällä, oikeinpa ololta.

TYHJÄNEN. Kurjasti, kurjasti! Kerjäläisiä kaikki, kerjäläisiä kaikki! — No niin, onhan se ilma hyvää. — Kata pöytä, Taavi, kata pöytä! Oikein, Taavi!

FALSTAFF. Tuo Taavi se kelpaa jos mihin; hän tekee sekä palvelijan että isännän virkaa.

TYHJÄNEN. Kelpo nulikka, kelpo nulikka, sangen kelpo nulikka, sir John. — Myrkky olkoon, tulinpa juoneeksi vähän liiemmäksi sektiiä tuolla ruokapöydässä; — kelpo nulikka. No, istukaahan, istukaahan! — Tulehan serkku.

MYKKÄNEN.

Niin kyllä, piru soikoon! — Nythän:

(Laulaa.)

"Ei muuta kuin syödä ja ahmustaa
Ja kiittää annista jumalaa
Kun liha on huojis ja tyris on likka,
Ja poika se hyörii ja pyörii kuin tikka.
Hei, lystiä vaan,
Ja hauskaa aina ja lystiä vaan."

FALSTAFF. Siinäpä vasta iloinen sydän! — Hyvä herra Mykkänen, tuosta juon maljanne ja heti paikalla.

TYHJÄNEN.

Viiniä herra Bardolphille, Taavi!

TAAVI. Istukaa, kulta herra! (Asettaa Bardolphin ja paashin toiseen pöytään.) Tulen takaisin heti. Istukaa, kulta herraseni. — Herra paashi, rakas herra paashi, istukaa; saas tästä! Mitä ruoasta puuttuu, se juomana korvataan. Pitäkää hyvänänne; sydämmestä suotua.

(Menee.)

TYHJÄNEN. Pitäkää hauskaa, herra Bardolph; — ja te, pikku solttu siellä, pitäkää hauskaa.

MYKKÄNEN (laulaa).

"Hei, hauskaa, hei, vaikk' eukot on tuikat;
On noitia ne vaimot, niin riskit kuin ruikat;
Mut miehet kun voi, niin silloin humu soi.
Oi, hauskaa laskiaisaikaa, oi!
Hei, hauskaa, hei!"

FALSTAFF.

Enpä olisi luullut tuota herra Mykkästä noin intoisaksi mieheksi.

MYKKÄNEN.

Ketä? Minuako? Olenpahan pitänyt hauskaa minäkin kerran jos toisenkin.

(Taavi palajaa.)

TAAVI.

Tuossa on teille lautasellinen nahkaomenia.

(Asettaa ne Bardolphin eteen.)

TYHJÄNEN.

Taavi!

TAAVI. Teidän ylhäisyytenne! — (Bardolphille.) Tulen heti takaisin. — Lasi viiniäkö, herra?

MYKKÄNEN (laulaa).

"Lasi viiniä hienoa, karvasta,
Niin saastaa saan sulo armasta;
Ilopoika se elää kauan."

FALSTAFF.

Hyvin sanottu, herra Mykkänen.

TYHJÄNEN.

Nyt olemme ilopoikia; nyt tulee hauskin osa yöstä.

FALSTAFF.

Terveyttä, herra Mykkänen, ja pitkää ikää!

MYKKÄNEN (laulaa).

"Lasi täytä, sen tyhjäksi juon,
Vaikk' ois penikulma sen pohjaan."

TYHJÄNEN. Kunnan Bardolph, terve tuloa! Jos jotakin kaipaavat, etkä pyydä, niin syytä itseäsi. — (Paashille.) Terve tultua, sinä sievakka pikku veitikka, niin, totta tosiaankin, varsin tervetutua! — Herra Bardolphin ja kaikkein Lontoon kavalierien[23] malja!

TAAVI.

Minä toivon kerran vielä Lontoon näkeväni, ennenkuin kuolen.

BARDOLPH.

Jospa minä siellä teidät näkisin, Taavi. —

TYHJÄNEN. Niin, tuhat tulimmaista! Silloin varmaan halstoopin pullolta niskat taittaisitte. Häh? Eikö totta, herra Bardolph?

BARDOLPH.

Totta. Vieläpä kaksin kerroin.

TYHJÄNEN. Tuli ja leimaus! Kiitos vaan! — Se veitikka kyllä sinuun takistuu, usko pois. Hän ei sinua päästä, hän on oikea takkiainen.

BARDOLPH.

Ja minä takistun häneen.

TYHJÄNEN. Oikein, haastathan niinkuin kuningas. — Älkää surkeilko; pitäkää hauskaa! — (Kolkutusta kuuluu.) Katso, kuka siellä ovella on. Hoi, kuka siellä kolkuttaa?

(Taavi menee.)

FALSTAFF (Mykkäselle, joka tyhjentää kukkurallisen pikarin.)
Kas noin, nyt olette vastannut maljaani.

MYKKÄNEN (laulaa).

"Niin maljaan vastaa
Ja ritariksi kasta:
Samingo."

Eikö niin?

FALSTAFF.
Niin on.

MYKKÄNEN.
Niinkö on? No, sanokaa sitten, ett' vanhakin se jotakin voi.

(Taavi palajaa.)

TAAVI. Teidän ylhäisyytenne luvalla, tuolla ulkona on eräs Pistooli, joka tuo uutisia hovista.

FALSTAFF.
Hovistako? Tuo hänet sisään. —
(Pistooli tulee.)
Mitä nyt, Pistooli?

PISTOOLI.
Jumala varjelkoon teitä, sir John!

FALSTAFF.
Mikä paha sinut tänne on tuonut?

PISTOOLI. Ei niin pahaa, ettei hyvää mukana. Ritari armas, sinä olet nyt yksi valtakunnan suurimpia miehiä.

MYKKÄNEN.
Niin, totta maarin, onkin, jos ei oteta lukuun Isko-setää Barsonissa.

PISTOOLI.
Iskoa?
Kitaasi isko, kurja ämmälauri? —
Pistoolis olen, ystäväs, sir John,
Ja päättä pahkaa ratsastin ma tänne;
Tuon viestiä ja verratonta uutta,
Iloa auvoista ja kulta-aikaa.

FALSTAFF. Mutta, hyvä mies, ilmoitahan niitä sitten tämän maailman ihmisten tavalla.

PISTOOLI.
Pois hiiteen mailma ja mailman lapset?
Ma puhun Afrikkaa ja kulta-aikaa.

FALSTAFF.
Assyrian roisto, sano, mitä uutta?
Sen kuningas Cophetua tietää tahtoo.

MYKKÄNEN (laulaa).

"Ja Robin Hood, Scarlet ja John."

PISTOOLI.
Heliconiako rakkikoirat uhmaa?
Hyviä uutisia pilkataan?
Pistooli, pääs' siis paina Furian helmaan!

TYHJÄNEN.
Arvoisa herra, minä en ymmärrä noita teidän elkiänne.

PISTOOLI.

No, voivotelkaa sitä sitten!

TYHJÄNEN. Anteeksi, herraseni, jos tuotte uutisia hovista, niin tulee teidän, minun ymmärtääkseni, tehdä jompikumpi kahdesta: joko ne ilmoittaa tai pitää ne takananne. Minä olen, herraseni, kuninkaan käskyläinen, minä kanss'.

PISTOOLI.

Kenen kuninkaan, sinä nälkäkurki? Sano tai kuole!

TYHJÄNEN.

Henrik kuninkaan.

PISTOOLI.

Neljännän vai viidennen?

TYHJÄNEN.

Neljännän Henrikin.

PISTOOLI.

Siis hiiteen käskyläisyytes! — Sir John, Sun pikku uukkos nyt on kuninkaana, Nimeltä Henrik viides. Toden totta! Jos valhettelee Pistooli, tee näin: Osoita peukalota, niinkuin tehdään Espanjan öyhkärille.

FALSTAFF.

Mitä? Vanha kuningasko kuollut?

PISTOOLI.

Kuin naulattu; on totta, mitä sanon.

FALSTAFF.

Joutuun, Bardolph, satuloitse hevoseni! — Herra Robert Tyhjänen, valitse itsellesi mikä virka hyvänsä maassa, se on sinun. — Sinuun, Pistooli, minä panen kahdet arvo-panokset.

BARDOLPH.

Oi, riemun päivää! Minä en onneani vaihtaisi aatelistarvoonkaan.

PISTOOLI.

No, hyviäkö tuon mä uutisia?

FALSTAFF. Viekkä herra Mykkänen levolle. — Herra Tyhjänen, mylord Tyhjänen, ole mikä oletkin, minä olen onnen hovimestari. Saappaat jalkaan? Me ratsastamme läpi yön. — Oi, sinä suloinen Pistooli! — Joudu, Bardolph! (Bardolph menee.) — Tule, Pistooli, kerro lisää, ja mieti samassa jotakin hyvää itsellesi. — Saappaat, saappaat, herra Tyhjänen! Tiedän, että nuori kuningas himoitsee minua. Otamme hevosia, mistä saamme; Englannin lait tottelevat minua. Miekkoiset ne, jotka ovat ystäviäni olleet, mutta voi herra ylituomaria!

PISTOOLI.

Katalat korpit syökööt hältä keuhkot!
"Miss' elo entinen?" niin sanotaan:
Hei, tässä! Terve, sinä ilon päivä!

(Menevät.)

Neljäs kohtaus.

Lontoo. Katu.

(Ravintolan emäntä ja Torkko Hurstinen, joita poliisit vetävät perässään.)

EMÄNTÄ. Senkin kirottu kanalja! Oi, että tähän paikkaan kuolisin, niin että saisin nähdä sinut hirsipuussa. Olet olkapääni vääntänyt vallan sijoiltaan.

1 POLIISI. Oikeudenpalvelijat ovat jättäneet hänet minun haltuuni, ja kelpo piiskasaunan hän on saapa, sen minä takaan; pari kolme ihmistä on tässä hänen tähtensä kuoliaaksi lyöty.

TORKKO. Pirunkoura, valehtelet, senkin pirunkoura! Tulehan vaan, niin sanon sinulle jotakin, senkin kirottu ränttynaamainen kojari! Jos lapsi, jota nyt kannan, tästä menee kesken, niin olisi parempi sinulle, että olisit omaa äitiäsi lyönyt, senkin paperinaama.

EMÄNTÄ. Jesta, jos sir John nyt olisi täällä! Hän se tässä muutamista lihaa tekisi. Rukoilen Jumalaa, että hänen kohtunsa hedelmä menisi kesken.

1 POLIISI. Jos niin käy, niin on teillä taas täysi tusina pieluksia; nyt niitä vaan on yksitoista. Kas niin, marssikaa mukaan nyt vaan molemmat, sillä kuollut on se mies, jota yhdessä Pistoolin kanssa pieksitte.

TORKKO. Sanon sinulle jotakin, sinä pitkäkontti: tästä sinulle vielä toimitan kelpo patukat, senkin sinikärpänen! Senkin inhottava, nälkääntynyt vesikoppilainen! Jos et sinä saa pamppua, niin en enää koskaan lyhyttä hametta käytä.

1 POLIISI. Kas niin, sinä kuljeksiva ritaritar, tule nyt vaan!

EMÄNTÄ. Jesta, että oikeus näin saa väkivaltaa sortaa! No, no, vaivaa seuraa hoiva.

TORKKO.

No, tule, senkin konna, tule ja vie minut rauhatuomarin luo.

EMÄNTÄ.

Niin, senkin nälkääntynyt verikoira!

TORKKO.

Senkin kuolema! Senkin luuranko!

EMÄNTÄ.

Senkin ruotta!

TORKKO.

No, tule nyt, senkin hoikkaro! Tule, senkin kruikka!

1 POLIISI. Niin, nyt sitä mennään.

(Menevät.)

Viides kohtaus.

Julkinen paikka Westminster-abbeyn lähellä.

(Kaksi komaripalvelijaa levittelee tielle kaisloja.)

1 PALVELIJA. Enemmän kaisloja! Enemmän kaisloja!

2 PALVELIJA. Torvet ovat jo kahdesti soineet.

1 PALVELIJA. Kello tulee kaksi, ennenkuin palajavat kruunauksesta. Joutuun, joutuun!

(Falstaff, Tyhjänen, Pistooli, Bardolph ja paashi tulevat.)

FALSTAFF. Seisokaa tässä sivullani, herra Tyhjänen; laitan niin, että saatte kuninkaalta armon osoituksen. Isken hänelle silmää, kun hän tulee kohdalle, ja huomatkaa vaan, kuinka hän minulle muhahtelee.

PISTOOLI.

Jumala siunatkoon keuhkojasi, hyvä ritari!

FALSTAFF. Tule tänne, Pistooli; asetu taakseni! — (Tyhjäselle.) Oi, että minulla olisi ollut aikaa teettää uudet liverit; olisin pannut likoomaan ne tuhat puntaa, jotka teiltä lainasin. Mutta vähät siitä! Tämä halpa puku tekee paremman vaikutuksen, se osoittaa, kuinka olin kiihkeä häntä näkemään.

TYHJÄNEN.

Niin oikein.

FALSTAFF.

Se osoittaa harrasta sydäntä.

TYHJÄNEN.

Niin oikein.

FALSTAFF.
Hellää rakkautta.

TYHJÄNEN.
Oikein, oikein.

FALSTAFF. Noin vaan ratsastaa yötä päivää, ei ajatella ei muistaa, ei malttaa pukua muuttaa.

TYHJÄNEN.
Totinen tosi.

FALSTAFF. Vaan seisoa tässä matkasta ryvettyneenä ja hikoillen halusta nähdä häntä, ajattelematta mitään muuta, jättäen kaiken muun unhotukseen, ikäänkuin ainoana tehtävänä maailmassa olisi vaan katsella häntä.

PISTOOLI. Se on *semper idem*, sillä *absque hoc nihil est*; se on kaikki kaikessa.

TYHJÄNEN.
Niin oikein, toden totta.

PISTOOLI.
Ritari, jalon henkes kiihkoon nostan
Ja raivoon sinut saatan. Torkkosi,
Ylinten aatostesi Helena,
On halpaan putkaan pantu, myrkkään tyrmään,
Ja sinne hänet syösseet
On kaikkein likaisimmat törkykourat.
Syvyydest' esiin kosto luo Alecton myrkkykielin;
Sun Torkkos istuu tyrmässä; Pistooli puhuu totta.

FALSTAFF.
Minä hänet pelastan.

(Ilohuutoja ja torven toivotuksia ulkoa.)

PISTOOLI.
Tuoll' ärjyy meri nyt ja torvet pauhaa.

(Kuningas tulee seuralaisineen, joiden joukossa on ylituomari.)

FALSTAFF.
Oi, terve sulle, Heikku kuningas!
Kuninkaallinen Heikkuseni, terve!

PISTOOLI.
Jumala varjelkoon sua, maineen valtavesa!

FALSTAFF.
Jumala varjelkoon sua, aimo poika!

KUNINGAS.
Tuot' öyhkäriä puhutelkaa, loordi.

YLITUOMARI.
Oletko hullu? Tiedä, mitä puhut!

FALSTAFF.
Kuningas! Zeus! Käpyni! Sulle puhun.

KUNINGAS.
En tunne sua, vanhus. Luojaas käänny,
Ei sovi valkahiukset narrin päähän.
Tuommoista miestä uneksin ma kauan,
Noin pöhöistä, noin rietasta, noin vanhaa;
Nyt valveill' ollen, sitä unta inhoon.
Ruhoas kaitaa, armoasi lisää,
Pois mässäys heitä: tiedä, hauta sulle
Kolmasti aukee laajempi kuin muille.
Minua narrinsutkall' älä vastaa;

Äl' usko, että olen mikä olin;
Jumala tietää ja sen maailma nähköön,
Ett', entis-olostani luopuneena,
Myös entisestä seurastani luovun.
Jos kuulet, että olen mikä olin,
Niin tulla saat ja olla, niinkuin ennen,
Paheessa oppaani ja neuvojani;
Mut siksi henkes uhalla sun kiellän
Ja kaiken seuras tulemasta meitä
Kymmentä penikulmaa lähemmäksi.
Taritsen teille hengen elatuksen,
Niin ettei teitä puute aja syntiin;
Ja parannuksenne kun kuulla saamme,
Niin kyvyn, kunnan mukaan ylennystä
Viroissa saatte. — Mylord, toimenanne
On panna tämä käsky täytäntöön. —
Eteenpäin nyt!

(Kuningas seuralaisineen poistuu.)

FALSTAFF.

Herra Tyhjänen, olen teille velkaa tuhat puntaa.

TYHJÄNEN. Niin oletten, sir John, ja pyydän, laittakaa niin, että saan ne mukaani kotiin.

FALSTAFF. Se ottanee kovalle, herra Tyhjänen. Vaan älkää tästä tuskaantuko; hän kyllä salavihkaa kutsuttaa minut luokseen; nähkääs, hänen täytyy maailman tähden näin teeskennellä. Älkää epäilkö ylennystänne; minä se kuitenkin olen se mies, joka teidät teen suureksi.

TYHJÄNEN. Mitenkä se kävisi, sitä en ymmärrä, muuten kuin että annatte minulle takkinne ja täytätte minut pahnoilla. Hyvä sir John, pyydän, antakaa minulle edes viisisataa noista tuhannesta.

FALSTAFF. Herraseni, minä kyllä takaan sanani; tuo, minkä kuulitte, tapahtui vaan varjon vuoksi.

TYHJÄNEN. Mutta siinä varjossa te saatte olla, pelkään mä, kuolinpäivääne asti, sir John.

FALSTAFF.

Älkää varjoja pelätkö; tulkaa nyt vaan ruoalle. Tule, luutnantti Pistooli! — tule, Bardolph! — Minua pannaan vielä tänä iltana noutamaan.

(Prinssi Juhani, ylituomari, oikeudenpalvelijat y.m. palajavat.)

YLITUOMARI.

Arestiin sir John Falstaff heti viekää,
Ja samaa tietä koko seurueensa,

FALSTAFF.

Mylord, mylord, —

YLITUOMARI.

Nyt mull' ei aikaa; kohta teitä kuulen.
Pois heidät viekää.

PISTOOLI. *Si fortuna me tormenta, spero me contenta.*

(Falstaff, Tyhjänen, Pistooli, Bardolph, paashi
ja oikeudenpalvelijat menevät.)

PRINSSI JUHANA.

Hyväksyn kuninkaamme jalon toimen:
Hän aikoo entiselle toverilleen
Kaikk' antaa täysin, mitä tarvitsevat,
Mut maasta heidät ajaa pois, siks että
He viisastuvat sekä siivostuvat.

YLITUOMARI.

Niin aivan on.

PRINSSI JUHANA.

Kuningas parlamentin kokoon kutsuu.

YLITUOMARI.

Niin tekee.

PRINSSI JUHANA.

Vetoa lyön, ett' tänä vuonna vielä
Miekkamme, kodin tulestamat, tiellä
On Ranskan maahan. Lintu lauloi niin,
Ja kuningas sen mieltyi säveliin.
No, mielittekö mukaan?

(Menevät.)

EPILOGI.

Ensin pelkoni, sitten kumarrukseni, lopuksi puheeni. Pelkoni on teidän paheksumisenne, kumarrukseni velvollisuuteni, ja puheeni anteeksipyyntöni. Jos nyt hyvää puhetta odotatte, niin olen hukassa; sillä mitä puhun, on omaa tekoa, ja mitä minun pitäisi puhua, olisi vaan hukkatekoa. Siis vaan toimeen ja häikäilemättä. Tietäkää, niinkuin aivan hyvin tiedättekini, että äskettäin, erään vastenmielisen kappaleen lopussa, olin tässä pyytämässä teiltä anteeksi ja lupaamassa parempaa. Aikomukseni oli, suoraan sanoen, tällä teitä hyvittää; vaan jos keinotteluni ei onnistu, niin joudun minä vararikkoon ja te, hyvät velkojani, saatte tappion kärsiä. Lupasin olla tässä taas saapuvilla, ja tässä nyt annan itseni teidän armoillenne; armahtakaa siitä osa, niin maksan teille osan, ja teen, niinkuin velkamiehet ainakin, lupauksia äärettömiin asti.

Jos ei kieleni voi teitä taivuttaa myödytykseen, niin tahdotteko, että käytän jalkojani? Huokea maksutapa se olisi noin vaan tanssimalla päästä veloistaan. Hyvä omatunto kuitenkin tekee jos mitä velkojiaan tyydyttääkseen, ja niin teen minäkin. Kaikki naiset täällä ovat minua armahtaneet; jos eivät herrat sitä tee, niin ovat herrat ja naiset riitaiset keskenään, jommoista tällaisessa seurassa ei ole koskaan ennen nähty.

Vielä sananen jos suvaitsette. Jos ette jo ole liiaksi saanut rasvaista ravintoa, niin aikoo nöyrin tekijämme jatkaa tarinaa, jossa sir John tulee olemaan mukana, ja Ranskan kaunis Katariina teitä ilahuttamassa; ja siinä, mikäli minä tiedän, Falstaff hikoilee itsensä kuoliaaksi, jos ei teidän ankara tuomionne jo ole häntä hengiltä ottanut; sillä Oldcastle kuoli marttyyrina, ja tämä ei ole se mies. Kieleni jo uupuu; kun jalkanikin uupuvat, niin sanon teille hyvää yötä ja polvistun teidän eteenne, mutta oikeastansa rukoillakseni kuningattaren puolesta.

SELITYKSIÄ:

[1] *Tuon miehen otsa, niinkuin nimilehti*, j.n.e. Sellaisiin kirjoihin, joiden sisällys oli traagillista laatua, oli tapana painattaa nimilehti musta.

[2] *Hänen naamansa on kruunun naama*. Kruunu on rahan nimi. Rahoja oli tapana kaapia, mutta prinssin kruunun naamaa, arvelee Falstaff, ei kannata edes parturinkaan kaapia, sillä siitä ei saa mitään irti.

[3] *Ostin hänet Paavalinkirkosta*. Paavalin kirkossa käyskenteli keski- ja iltapäivin kaikenlaisia konnia ja kujekeinottelijoita. Vanha englantilainen sananlasku sanoo: "joka Westminsteristä ottaa vaimon, Paavalinkirkosta palvelijan ja Smithfieldistä hevosen, saa luuskan, konnan ja konin."

[4] *Minä olen se suurimahainen mies*, j.n.e. Sokeiden oli tapana käydä koirien talutuksessa. Falstaffia esti hänen vatsansa näkemästä eteensä.

[5] *Paha enkeli on vajapainoinen*. Enkeli oli englantilainen raha.

- [6] *Punaisen ristikko-ikkunan takaa*. Punainen ristikkoverho ikkunassa osoitti ravintolaa.
- [7] *Althea näki unta*. Paashi sekottaa Althean ja Hecuban.
- [8] *Kuinka voi se Martinpäivä*. Tarkoittaa ijästä Falstaffia, jolla vielä on nuoruuden himot.
- [9] *Ephesiläisiä*. Luultavasti hienompi nimitys juopporentuille.
- [10] *Elää homehtuneilla hautaluumuilla* j.n.e. S.o. huonomaineisten paikkain ruoanjätteillä.
- [11] *Ensin olkoon hän kirottu* j.n.e. Pistoolin puheet ovat otteita senaikuisista näytelmistä, joiden pöyhkeätä kieltä Sh. tässä tahtoo ivata.
- [12] *Ne yhdeksän sankaria*. Lontoon vanhanaikaisissa juhlakulkueissa esiintyi kolme sankaria vanhalta pakana-ajalta, kolme juutalais-ajalta ja kolme kristityltä ajalta.
- [13] *Syö meriankeriaista ja saksankuminaa*. Näitä pidettiin kiihoitusaineina.
- [14] *Tulinen kolmio*. Trigonum igneum, astrologinen termi, jolla tässä tarkoitetaan punanenäistä Bardolphia, joka suosittelee ravintolan emäntää.
- [15] *En voi panna halvaksi soturiksi sitä* j.n.e. Tarkkanäköinen Falstaff huomaa, että miehen vaatteissa on eläviä.
- [16] *Dagonet* oli kuningas Arthurin hovinarri.
- [17] *Turn-bull-street* oli kaikellaisten hurjailijain ja renttujen kokouspaikka.
- [18] *Kahdenkertainen viisauden kivi*. Viisauden kiven avulla voitiin tehdä kultaa.
- [19] *Olen jo häntä pehmittänyt*. Tapana oli käyttää vahaa sinetiksi.
- [20] *Aconitum* oli kovin myrkyllinen kasvi.
- [21] *Se lääkkehenä hengen pelastaa*. Sh:n aikana luultiin kultaliuoksen pidentävän elämää.
- [22] *Amurath Amurathia ei seuraa*. Sulttaani Amurath III murhautti valtaistuimelle noustessaan kaikki yhdeksän veljeänsä. Hänen kuolemansa, joka tapahtui 1595, piti hänen poikansa Muhamed III salassa, siksi kunnes oli murhannut yhdeksäntoista veljeänsä. Sen jälkeen tällainen menettelytapa tuli Konstantinopelissa säännöksi.
- [23] *Kavalerit*. Iloisia ja leveäsanaisia herrasmiehiä. Niin myöhemmin kuningas Kaarlen puoluelaiset kutsuivat itseänsä synkkäin puritaanien vastakohtaksi.

End of Project Gutenberg's Kuningas Henrik Neljäs II, by William Shakespeare

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KUNINGAS HENRIK NELJÄS II ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of

this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work

is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.